

La Vie Parisienne

איש ומקל הולכים לטיול

משה גביש

כרך שלישי

הוצאת סונאל
Sonel Publishing

הספר יוצא לאור במהדורה פרטית ואינו למכירה
© 2026, כל הזכויות שמורות

לואיס קרול אמר: "לכל מחבר ספר יש זכות מלאה לייחס כל מובן שהוא רוצה לכל מילה ומשפט. על הקורא לקבל זאת גם אם הדבר נראה לו בלתי סביר". אבא של איידה נהג לומר שהספרות המחורבנת ביותר נכתבת מתוך הכוונות הטובות ביותר. ואילו אומברטו אקו טוען שאיננו מייצרים זיופים אלא עותקים חדשים של מה שאבד או שבעטייה של תקלה כלשהי כלל לא נכתב, אבל יכול היה להכתב.

את כל אלה, ואחרים כמותם, על הקורא לקחת בחשבון. כרך שלישי זה, לא היה יוצא לאור אם מ. ידידי לא היה מביע התפעלות מן הטייטה. העובדה שבמקביל ביקש הלוואה נכבדה ודאי לא היה לה קשר לביקורת החיובית, והמוצדקת כשלעצמה.

אהבתי לפריס אינה נובעת רק משלל חמודותיה. סיבה מרכזית לביקורי התכופים כאן היא האפשרות לבטלה מוחלטת. כאן אין לי מחויבות להתארח או לארח, ואפילו לא לשוחח עם איש. אפשר להשאר במיטה בלי רגשי אשמה שכן כבר א. ד. גורדון אמר: "השלב הקשה הוא הקימה מהמיטה. עם כל הכאבים הגענו להסכמות בשוכבנו במיטה, אך בקימה הם חוזרים ביתר שאת".

ברור שאינני מבלה כאן עם חברים. גרהם גרין אמר "שחופשה עם חברים משולה לנשיאת פסנתר ביד אחת לקומה העליונה". אני רואה גם צורך מיוחד לצאת מפריס.

התחברתי לאמירתו של גרין שאין חובה להתרחק מן העיר כדי להיות נוסע מתמיד. די לאהוב נשים רבות. אשה היא נוף חדש, מראות חדשים, זכרונות חדשים. חיים בלעדיהם הם חיים קצרים גם אם נמשכו שנים רבות.

ועתה לפריס עצמה.

אתחיל בקלישאה, שכדרכן של קלישאות יש בה מן האמת. יש ערים שנכנסים אליהן ויש כאלה שנכנסות אלינו. פריס שייכת לסוג השני.

היא חודרת בהתמדה, שכבה על שכבה; ביקור על ביקור, הליכה על הליכה, כיכר שהתגלתה לי, שוק אוכל או עתיקות, בית קפה או תאטרון, קונצרט בכנסיה וכמובן מאפיה ומסעדה חדשה או כזו שכבר התרגלתי אליה, ואפילו בתי קברות שבכל ביקור מגלים סיפור חדש.

פריס איננה, עבורי, עיר של התרגשות אלא של ידידות מתמשכת, פחות דרמה ויותר התבוננות שקטה.

לחובבי מסעות פריסאים אני ממליץ על ספרו של Gérard de Nerval **לילות פריס** בו הוא מספר על סיורים (דמיוניים או שלא) בעיר וסביבותיה. הייתי ממליץ גם על ספרו של Peter Bichsel **אצל העיר פריס** אלא שלסיפוריו הקצרים (לעיתים משפט או שניים) אין כל קשר לעיר ששמה מופיע בכותרת.

הכרך הנוכחי כולל נספח חמשירים שאמנם אין להם קשר ישיר ואפילו עקיף לעיר, אך מן הסתם יש להם קשר לכותב. הם חולקו למספר פרקים, על פי העניין, והם שמחים שזכו להכלל באכסנייה נכבדה זו.

ותודה לג'וני. גם כשהיא לא איתי בפריס, היא בלבי תמיד.

מייל 1

מה היא פריס?

בנתונים הסטטיסטיים זו פריס:

בעיר כ־2 מיליון תושבים ובמטרופולין, פריס רבתי, עוד כ־11 מיליון.

יש בעיר 4,500 מסעדות, 3,000 בתי קפה, 2,000 בארים, 1,700 מלונות ובהם 90,000 חדרים, מאות תיאטראות, עשרות קברטים, 320 תחנות מטרופולין על 16 קוים פעילים, 250 כנסיות ו־37 גשרים על הסיין.

מה היא פריס עבור אנשי רוח ששהו בה תקופות ארוכות או קצרות, כתושבים או כאורחים? בחרתי רשימה אקראית. נמנעתי מלהתייחס למה שאינו נוגע לנושא, דהיינו לפריס.

- המשורר והזמר George Brassens אומר שהוא אוהב את פריס בתשוקה גדולה והיה מבקש אזרחות פריסאית אם היתה כזו. הוא אמר: פריס היא המוזה שלי.
ברסנס עבר בגיל 18 מהפריפריה לפריס ובספריה ברובע ה־14 למד בכוחות עצמו להכיר את הספרות והשירה הצרפתית. כל חייו חי בצניעות (יש האומרים מוגזמת). בכרך קטן בילה חלק משנות הכיבוש הגרמני במלה"ע השנייה, אצל Jeanne שהיתה לגיבורת כמה משיריו.

שם נשאר למעלה מעשרים שנה, גם כאשר כבר היה מפורסם. בראסנס שר על פריס באופן אנושי אך אירוני, ובעיקר אנטי ממסדי. יותר מאורות העיר אהב את האנשים הפשוטים ובז לבורגנים. שיריו נסובים על החירות האישית בניגוד למימסד ולבורגנות.

- פריסאי מלידה היה Charles Baudelaire. עבור ה־dandy בוגר הקולג' ברובע הלטיני היתה פריס סביבת החיים הטובים. אך גם ערש ההתקוממויות הגדולות בהן נטל חלק פעיל כמהפכן והצהיר: פריס הישנה איננה עוד. הוא אהב את רחובות פריס, את הבולווארים, התיאטרון ובתי הקפה, את פריס המודרנית והתוססת. flâneur כהלכתו.

כאמור, את מרבית חייו, לאחר הצלחתו, העדיף להעביר במקומות אחרים.

- כתבתי בעבר על המושבה האמריקנית בפריס. בולט בה היה Ernest Hemingway. פריס שאבה אותו לתוכה והיתה עימו כל חייו. שם החל את חייו הספרותיים וספרו האחרון *Paris est une fête* המכיל רשימות אוטוביוגרפיות מתקופתו בעיר הוא עדות לכך.

עם זאת חש גם תחושת בדידות וניכור בעיר הגדולה, ראה את העוני המחפיר ואת הזנות המנוולת ולכל אלה, לטוב ולרע, נתן ביטוי בשיריו.

- רק שלוש ארבע שנים העביר Arthur Rimbaud בפריס, ובהן כתב שירה וחיפש בבתי הקפה ובסלונים הספרותיים אוזן קשובה לשירתו. זו היתה תקופת הכיבוש הגרמני של 1870 ושל הקומונה, ותחילתה של הרפובליקה השלישית. רמבו חי חייו עוני ולעיתים ממש רעב ללחם והיה חסר בית. הוא שנא את פריס, ראה בה מקום של אלימות, של שקרים, של בורגנות העוינת את המשורר. פריס היא גיהנום וניכור ויש לחסלה כדי להקים משהו אחר וטוב. עם זאת כתב בה חלק משירתו הטובה ביותר.

- הסופר Georges Simenon הגיע מבלגיה לפריס ובה חי כעשר שנים. את מרבית ספריו (מאות) כתב דווקא בשנותיו בשווייץ ובארצות הברית. בפריס חי חייו דחקות בשכירות בחדרים קטנים ונאלץ לכתוב ללא הפסקה כדי להתפרנס. בתי קפה, בארים מפוקפקים, בתי זונות, פושעים ותחנות משטרה סיפקו את החומר לכתיבתו. סימנון לא אהב את פריס שראה. בעיניו היא עיר של חדרי שכירות קטנים, אנשים בודדים ועייפים הבוחרים בחייהם בחירות גרועות המביאות לתוצאות רעות.

* * *

אביא מספר מובאות המתייחסות לעיר:

- מרק טווין: כל מקום עדיף על פריס. ואמרה נוספת: תושבי פריס אוהבים יותר מכל ספרות, אמנות, רפואה וניאוף.
- לעומתו אמריקני אחר, הנרי מילר, אמנם תקופה אחרת: אני מאוהב בפריס. רוצה לחיות בה לתמיד. כל רחוב ובית הם פיסת הסטוריה ורומנטיקה וכאן אכתוב. אך בהקשר אחר: פריס היא כמו זונה. מרחוק היא יפהפיה אך דקות אחר כך אתה נגעל ומרגיש מרומה.
- ז'אן ז'אק רוסו: עיר רועשת, עיר עשן ובוץ, מי שמבקש אהבה ואושר ירחק ממנה.
- פול ורלן: ציפיתי לעיר שהיא תכשיט יקר ומצאתי עיר מכוערת, בוצית ומזוהמת.
- הנרי ג'יימס: העיר מקסימה, צבעונית.
- ויקטור הוגו: פריס היא ההסטוריה, המהפכות, הריגושים, החיים והנעורים. היא בלתי נשכחת.
- פרדריק שופן: זו עיר המותרות ועיר הלכלוך. עיר המידות הטובות והחטאים. גן עדן ובו המולה ומהומה.
- ואסיים בברטולד ברכט במחזה הביסאות. הזקן מנסה להזכר בכפר קטן עם כיכר וכנסיה. אולי קראו למקום פריס. הזקנה אומרת שמקום כזה לא היה קיים. הזקן עומד על שלו, היה מקום כזה אך הוא נהרס לפני שנים ולא נותר ממנו אלא שיר.
- השיר הוא: פריס תהיה תמיד פריס.

הוא אהב את הפתיחות והחופש שלא היו מנת חלקה של ארה"ב באותה תקופה. הוא סבב בבתי הקפה של הרובע הלטיני, המונומנטים של הגדה הימנית, הבוקיניסטים על גדות הסיין. פריס עבורו היתה חגיגה מתמשכת, כשם ספרו. הוא אמר: מי שהיה למזלזל בפריס בצעירותו, היא תלווה אותו כל חייו, כי פריס היא חגיגה נודדת. גם חי מחסור, אוכל בצמצום, קור בחורף ויין זול לא ימנעו אושר ויצירה.

- לא רק גברים נוכריים חיו ב ואת פריס. נעמי שמר שלנו פדתה את כל חסכוניותה והפליגה לעיר האורות למשך שנה. מאוחר יותר גם ארחה שם את בתה הקטנה.

שירה "העיר באפור" מספר על טיול של האם ובתה בפריס (מירי רגב כשרת תרבות סברה שנכתב על תל אביב).

הן מטיילות לאט ובשקט ביום סתיו על אבני המדרכות בעיר באפור, נושאות עיניים ליונים שעפות מעליהן (בפריס יש מאות אלפים). ויד ביד יורדות לרציף של הסיין. שם הן נחות על ספסל, והאם מבטיחה לבתה שאם תתעייף מהעיר היא תחזיר אותה לבתים הלבנים של תל אביב על כנפי נשרים. בינתיים הן תמשכנה לשאת עיניים ליונים העפות מעל העיר.

השיר נכתב במקור לצליליו של Alain Barriere בשירו Elle etait si jolie, אך מאוחר יותר הלחינה לו שמר מנגינה משלו.

BIENTÔT

המונח *bientôt* משמש בדרך כלל במשמעות חיובית. *à bientôt* פירושו נראה בקרוב. שירים רבים נכתבים למשל על חג המולד שיגיע *bientôt*.

הנשיא מקרון חזר לתכניותיו שלפני הבחירות האחרונות, והצרפתים, ובעיקר הפריסאים כמובן, חוזרים לשבות, להפגין ולחסום רחובות. לבוא הנה למספר ימים זה להרגיש כמו בכיכר הבימה או בקפלן מול עזריאלי.

אנחנו מפגינים כנגד הניסיון להפוך את ישראל לדיקטטורה, תוך ריסוק מערכת המשפט, והם?

ובכן, בצרפת פורשים עובדים בגיל 62 (במקצועות מסוימים, כמו רפואה, תחבורה, משטרה, תברואה ועוד פורשים שנים קודם לכן). מקרון כמו נשיאים קודמים רוצה להעלות את גיל הפרישה בשנתיים בשלב ראשון. בנוסף הוא מנסה, כקודמיו, להעלות את מספר שעות העבודה השבועיות, הנמוך משמעותית בצרפת לעומת מדינות מערב אחרות. גם כאן, כמו אצלנו, יש חששות כי ללא השינוי לא תוכל המדינה לעמוד בהתחייבויותיה הסוציאליות בעתיד.

בקרב *bientôt*, תיערך הצבעה בממשלה בנושא ומקרון מקווה שהשינוי יתבצע *bientôt*.

הוא יודע שייהרג bientôt אך ממשיך באפאטיות במסע לקראת מותו הוודאי bientôt. באחת התחנות הוא מתאהב בזונה המנחשת שהוא בתול, והיא מתאהבת בו. הוא לא מתאפק ומספר לה ש-bientôt ימות. אולי מחר. זו הפעם הראשונה מתחילת המסע ההזוי שהוא לא רוצה למות bientôt. כמו בפגישה המפורסמת בסמארה הוא מחליט לערוק והם מנסים לברוח אך שני קליעים פוגעים במכונית הבריחה והסוף כצפוי.

העובדים, כמובן, אינם מוכנים לוותר על זכויותיהם ומביעים זאת במחאות המתבטאות בהפסקת תנועת הרכבות, המטרו והאוטובוסים, בהימנעות מפינוי זבל ההולך ונערם ברחובות, במצעדי מחאה, חסימת רחובות ולעיתים וונדליזם, ומדי פעם אנו עדים גם לעימותים בין מפגינים למשטרה, ממש כמו אצלנו. נזכר במחאת האפודים הצהובים שהביאה שינויים בהחלטות הממשלה הצרפתית בעבר, ובהפגנות הקודמות באותו עניין עליו מפגינים עתה. בימי ההפגנות נסגרים עסקים רבים וחלקם שוב מגינים על חלונותיהם בלוחות עץ, כמו במחאות הקודמות. על כל אלה כתבתי בעבר. הנשיא מקווה ש-bientôt יצליח להעביר את השינוי, והמפגינים מאמינים ש-bientôt יניאו את הפוליטיקאים מיוזמתם.

לא תמיד יביא איתו ה-bientôt בשורות טובות. Pascal Danel שר על הקילימנג'רו. ההלך על ההר בודר. הלילה יירד bientôt. הוא הוזה ונזכר באהובתו ובצחוקה. השלג מעולם לא היה לבן כל כך. הוא יעטוף אותו בשמיכה לבנה. ההלך ירדם bientôt והוא יודע ש-bientôt ימות. ה-bientôt עובר כחוט השני בתרגום לצרפתית של ספרו המדכא של היינריך בל "הרכבת הגיעה בזמן". החייל גיבור הספר נע ימים רבים ברכבות כדי להצטרף ליחידתו בשדה הקרב במלה"ע השנייה. הוא יודע ש-bientôt יהרג. ה-bientôt של מותו אינו מרפה ממנו לרגע. בין חבריו בקרון המלא המולה, בתחנות בהחלפת רכבות, בזמן האוכל, בשירותים.

מייל 3

אימהות

אם הייתי מדרג את נושאי השירה הפופולריים ביותר, אימא הייתה תופסת מקום של כבוד.

מ־Luis Mariano עד יהורם גאון, מ־Dalida עד משה פרץ, כולם שרים על אימא. היא מרכז הבית והחיים, מקור החום והאור. אליה אנו מתגעגעים כאשר אנחנו רחוקים מהבית, ואותה אנחנו נבכה כאשר תלך לעולמה.

ידעתם שאפילו Aznavour שר את א יידישע מאמע? אבל יש גם אימהות אחרות, כאלה שעוזבות את ילדיהן ונעלמות ואפילו כאלה שמתעללות בהם. בהן אתרכז היום. Luigi שר Une maman. אם לא תקשיבו ממש למילים, הקול והמנגינה יישמעו כשיר נעים ומתוק. אימא היא רוך ועושר, היא האהבה היפה ביותר. היא אושר הממלא את הלב. היא היפה והנעימה. אך כאן בא אבל גדול. היא עזבה את בנה ובלעדיה נותר רק העצב. חזרי אלי, אל תעזביני, בלעדייך אני אומלל. מדוע זנחת אותי אמי היקרה? אני בוכה ומחכה לך. אין לי אלא אותך. אנא חזרי אלי אמי האהובה.

מיודענו Serge Lama חולה. אהובתו עזבה אותו. הוא מרגיש מלוכלך, מכוער. חייו אינם חיים, הוא כיתום הנע ונד ברחובות. ואז עולים הזיכרונות של ילדותו. כמו אהובתו

עכשיו, בעבר גם אמו הייתה עוזבת אותו בלילות, והוא היה נותר בחושך לבד עם הייאוש הגדול.

ואילו Serge Reggiani שר לילדו הקטן, *Le petit garçon*. הגשם יורד, ילדי האהוב. אנחנו שנינו לבד, ואתה דומה לה כל כך. אולי היא תכתוב לנו מחר. בינתיים נשחק ואולי אספר לך סיפור על אלה שאהבו פעם. השאר עימי, אל תלך. אינני מצליח להבעיר את האה, ואנחנו הולכים לאיבוד בחדר הגדול הזה. קר כל כך. ואתה דומה לה כל כך. אינני מצליח יותר לעשות דבר. היא לא תבוא הערב, ואנחנו שנינו לבד. כל שנותר לנו הוא לשחק ביחד. רציתי לספר לך סיפור, סיפור על אלה שאהבו אך שיחקו במלחמה, אך זכרוני אבד. היא כבר לא איתנו, היא כבר לא כאן. אך אל לך לבכות. שן בני.

הסופר Jules Renard חי במחצית השנייה של המאה התשע עשרה ותחילת המאה העשרים. הוא היה הצעיר בילדי משפחתו וילדותו בכפר הייתה רעה וקשה. בגיל צעיר עזב את הבית ועבר לפריס, שם הצטרף לחוגי הסופרים שנהגו להיפגש בבתי הקפה בעיר.

הוא כתב סיפורי טבע וסיפורי חיות רבים, אך עיקר פרסומו היה בספרו האוטוביוגרפי למחצה *Poil de carotte*, הלוא הוא מיועדנו פרנסואה ראש גזר.

גם פרנסואה, כמו הסופר, הוא הצעיר בבני משפחתו. אמו *Madame Lepic*, היא מתעללת סדרתית. היא שונאת אותו משום מה ולא מחמיצה הזדמנות לענות אותו. עליו מוטלות

כל מטלות הבית והטיפול במשק החי בעוד אחיו ואחותו פטורים מכל עבודה, אך האם אינה מרוצה לעולם. היא מכה אותו בדיה ובכלים שונים, מרעיבה אותו, כולאת אותו במלונת הכלב וכשהוא מרטיב במיטה היא מלעיטה אותו בשתן. האב שונא את האם ומבלה בעיקר מחוץ לבית כך שאינו מרסן אותה. הילד עומד על סף התאבדות.

גם טקיטוס מספר על נירון שניסה לרצוח את אימו, אגריפינה, על ידי הטבעת ספינתה. היא נחלצה, לצערנו, ושפחתה נהרגה במקומה. אגריפינה פנתה למגידי עתידות שניבאו כי אכן תירצח על ידי בנה. על כך ענתה: מוטב שארצח אם בני יעלה למלוך. הוא שלח בעקבותיה שלושה מרצחים ואכן השלים את המשימה ועלה למלוך.

אם נדמה שאימהות מהגיהנום שייכות לעבר ולא לעידן ההורות המודעת ולשלל שומרי הסף הבאים להגנת הילדים, באה לאחרונה כוכבת הילדים האמריקנית ג'נט מקרדי ותוקעת לנו אצבע בעין. "אמא קראה לי זונה ומפלצת מכוערת". היא חושפת את ההתעללות שעברה בספרה האוטוביוגרפי "אני שמחה שאמא שלי מתה", בו היא מתארת איך בגיל שש נשלחה לאודישנים כדי להגשים את החלום ההוליוודי של אמה, ובהמשך סבלה מבולימיה, אנורקסיה והתמכרות לסמים ועכשיו, בגיל 30, היא סוף-סוף מפויסת עם עצמה.

ולסיום, האמ-אימא של האימהות הרצחניות. מדיאה, גיבורת המחזה של אוריפידס. היא עוזרת ליאזון לגנוב את

גיוזת הזהב תוך שהיא בוגדת באביה ורוצחת את אחיה. יאזון מתאהב באחרת, ומדיאה נוקמת בהרעלת אהובתו וברצח ילדיה שלה שילדה לו. אימא יש רק אחת.

מייל 4

אהבה בחול

חול עף ברוח, נשטף בגלי הים, חודר לכל פינה. לא יציב. משוררים, ולא רק הם, אוהבים לקשר דימויים של חול גם בעניינים הקשורים לרגש. בדרך כלל כאשר משהו נעלם, נמחק, כמו אהבה שהסתיימה או שמעולם לא התקיימה. נראה כמה שירים.

הזמר Joe Dassin שר על ארמון החול, Le Chateau de Sable. כמו ילדים אנו בונים לעיתים ארמון חול ורוח, כדי שישרוד לתמיד, אבל הזרם הראשון נושא אותו. על שפת האוקיינוס בניתי אהבה כזו עבורך נסיכה שלי, דבר לא היה מטורף או יפה או גדול ממנה. אבל למחרת שבו הגלים וכל שנותר מהארמון הוא חול.

גם Bigflo & Oli שרים על ארמון החול. היא הייתה היפה שבסירנות וקל היה להתאהב בה. ערב אחד בחוף לה-רושל התאהבה בפיראט, גברי ומקועקע. כמה בירות בבר, כמה הבטחות, כמה מילות חיבוב; את הפנינה שלי, נשמתי, המגדלור והחול. הסירנה המסכנה האמינה לכל. ואז נעלם כמו הים והיא התמוטטה כארמון חול. והיא עדיין מחכה לו ולהבטחות שלא תתממשנה.

ציירתי בחול את דיוקנה המתוק שחיך אלי, שר Christophe Aline. הגשם ירד על החוף והיא נעלמה. קראתי לה

כדי שתחזור, אלין אלין, בכיתי וכאבתי. היא נעלמה ואני המשכתי לחפש אותה אך ללא אמונה וללא תקווה שתדריך אותי בדרך. כל שנותר לי הוא זכרון פניה בחול הרטוב. ושוב קראתי לה, ושוב בכיתי בכאב רב, ושוב צעקתי ושוב בכיתי אלין, אלין.

על עלי שלכת Les Feuilles Mortes כתב Jacques Prévert ושר Yves Montand. הייתי רוצה שתזכרי את הימים המאושרים. החיים היו אז יפים יותר והשמש זרחה בעוז. העלים המתים נאספים ביעה ואני לא שכחתי. כמוהם נאספים גם הזכרונות והחרטות ורוח הצפון נושאת אותם בלילה הקר של השיכחה. לא שכחתי את השיר ששרת לי. זהו שיר עלינו, את שאהבת אותי ואני שאהבתי אותך. חיינו יחד ואהבנו, אך החיים מפרידים ברוך ובשקט בין האוהבים, והים מוחק מהחול את עקבותיהם. אהבתי החרישית והנאמנה עדיין מחייכת ומודה לחיים. אהבתי אותך, היית כה יפה, איך תרצי שאחדל לאהוב אותך? נותר השיר ששרת לי, ואמשיך לשומעו תמיד.

הזמרת Mireille Mathieu שרה על ארמונות החול Les Châteaux de sable. ארמונות החול מתים בקיץ. עלי לשכוח אותו כי מ-"אני אוהב אותך" לא נותר דבר. דמעות הסתיו, גשמי הכאב, העלים המתים בפארק העזוב והחורף קרב ואני פוחדת. ארמונות החול מתים בקיץ לקול שירת הגלים. קל היה להאמין בקיץ, עתה השמש רחוקה, אני עדיין אוהבת אך מאהבתך לא נותר דבר.

נתן גושן שר אצלנו על עקבות בחול. חזרתי, אין לי כבר כוח אך יש לי תקווה. אנא תקני הכל והבטיחי לי שלא אפול. שלא ציירתי סתם עקבות בחול, שלא יבוא ההוא עוד רגע עם טירוף אחר וימחק הכל.

ויש סיפור/שיר, יש הטוענים שמקורו בנצרות ויש הטוענים ביהדות, והוא אפילו אומץ על ידי תנועת בני עקיבא. לילה אחד אדם חלם שהוא מהלך על שפת הים יחד עם אלוהים. הוא נזכר בתמונות מחייו, וכשהוא מביט אחורה הוא רואה לעיתים שני זוגות עקבות בחול ולעיתים זוג אחד. אלוהים, הוא פונה לאלוה, הבטחת לי שאם אלך אחריך תהיה איתי לאורך כל הדרך, אך דווקא בתקופות הקשות יש בחול עקבות של זוג רגליים אחד בלבד. דווקא כאשר הייתי זקוק לך נטשת אותי. עונה לו אלוהים: לא נטשתי ולעולם לא אנטוש. כשיש רק זוג עקבות אחד היו אלה עקבותי כשנשאתי אותך על כפי.

ווגנר, אבל לא המוסיקה

אנו שומעים יותר ויותר על כוח ווגנר, שכירי החרב של פוטין, שלפי השמועות יצאו כבר משליטה ופועלים באופן עצמאי. נראה שזה הכוח הרוסי המשמעותי ביותר, יותר מהצבא הרשמי. לאחרונה כבשו את העיר בחמוט באוקראינה ומשייכים לו גם חיסולים בתוך רוסיה. יש הטוענים שמפקד הכוח, האוליגרך יבגני פריגוז'ין, מכין את הקרקע להחליף את פוטין כנשיא המדינה.

מה לצרפתים ולכל זה? מסתבר שקבוצת שכירי החרב אינה מסתפקת באוקראינה, והיא פועלת עתה גם באפריקה, במטרה להגביר את השפעתה של רוסיה באותה יבשת. על פי מסמכים שפורסמו על ידי הפורום של מינכן בו נטלו חלק מומחים מכל העולם, כוח ווגנר פועל באגרסיביות במרכז אפריקה, סודן, דרום סודן, קניה, קמרון, מאלי, מדגסקר ולוב הן במישור הצבאי והן הכלכלי והפוליטי, וזאת בעיקר במדינות הקשורות לצרפת, שהיו קולוניות שלה.

הקבוצה מנצלת את המתחים הפנימיים באותן מדינות בין הגורמים המתונים יותר, שבדרך כלל מעוניינים לשמר את הקשר עם צרפת, לבין גורמים רדיקלים, בדרך כלל איסלאמיסטים, ופועלת בדרכים חוקיות ושאינן כאלה

בעיקר בדרום תל אביב, עבור "קבלני אלימות" בדואים שישמשו חיילים במלחמה בין הכנופיות ובהשלטת טרור על עסקים. כאן ובאפריקה.

שכירי חרב נוספים, אלה של המשיחיות ומותר היהדות מכל השאר, פועלים בשטחי יהודה ושומרון, ומפעילים טרור כנגד פלשתינאים. הצתות, אלימות, בזיזת עדרים, עקירת עצי זית, הפכו למעשים שבכל יום ההולכים ומתרבים. הצבא, השב"כ והמשטרה אינם פועלים לעצירת התופעה הנוראה הזו. הם מקבלים תקציבים וגיבוי מחברי כנסת וחברי ממשלה, ולעתים אף תמיכה מהכוחות בשטח.

להעלות לשלטון משטרים תומכי רוסיה ולהשתלט למעשה על אותן מדינות ומשאבי הטבע שלהן.

כמו באוקראינה כך גם באפריקה הקבוצה אינה בוחלת ברצח, אונס, חטיפות ועינויים.

ממשלת צרפת רואה בכוח ווגנר, החותר תחת האינטרסים שלה, ישות עוינת ובמקביל הכריזו ארצות הברית והאיחוד האירופי על הקבוצה ארגון טרור.

היכן מגייס פריגוז'ין את שכירי החרב לאחר האבידות הכבדות שספג באוקראינה? מסתבר שבנוסף להרפתקנים המחפשים ריגושים ומוצא ליצרים אפלים ששכר בצידם, יש פעולות גיוס בבתי הכלא של רוסיה וגרורותיה (עשרות אלפי המתגייסים משתחררים מכלאם), סרטוני פרסום באתרי פורנו, פעולות הסברה בבתי ספר ומרכזי גיוס ברחבי רוסיה והגרורות.

מה שאסוציאציות עושות לנו.

טלי הביאה לידיעתי, בעקבות המייל, כי גם בארץ פועל כוח של שכירי חרב. מדי יום אנו שומעים (ותושבי הדרום חווים) כי עבריינים מהפזורה הבדואית פועלים באיומים, סחיטה, פרוטקשן והאלימות הנלווית לכל אלה בדרום, ולממשלת המשילות נושאים חשובים יותר לעסוק בהם. עתה מתברר שכנופיות פשע במרכז הארץ שוכרות דירות,

לקראת הוצאת כרך ג' זה, ראוי לציין שהעומד בראש הכוח חוסל. אבל שרידי הכוח ממשיכים לפעול באפריקה.

מייל 6

מה קורה

אנחנו עסוקים בארץ במהפכה משטרית, הפגנות, פיגועים, איומים בכל הגבולות, וכמובן מסכימים עם המנהיג שכל הטוב הזה הוא באשמת הממשלה הקודמת ואילו זו הנוכחית היא נופת צופים.

בפריס מביעים עניין במה שקורה בארץ. הנשיא מקרון כבר נזף במי שנוף, באותו אחד שיום ביקור בפריס בין מסע למלונות איטליה לבין סוף שבוע במכבסות אנגליה, אבל למרבית הפלא יש לפריסאים ולצרפתים בכלל גם הרבה עניינים אחרים לעסוק בהם.

אחד הנושאים קשור אף הוא, לצערנו, אלינו. ידידו הטוב של נתניהו, מאיר חביב, רץ לבחירות לאסיפה הלאומית כמייצג אזור בחירה חיצוני (צרפת מאפשרת הצבעה גם לאזרחים השוהים מחוץ לגבולותיה) הכולל בין השאר את ישראל ואת השטחים. דא עקא, המועצה החוקתית בצרפת פסלה את בחירתו בשל אי סדרים ומניפולציות שהשפיעו על התוצאות. ביבי ושרה מיהרו לנחם. הוא ינסה לרוץ שוב. מתנגדיו בצרפת מציעים לו לרוץ לכנסת בחסות חברו במקום לפרלמנט הצרפתי.

ובעניין אחר: ההפגנות, המחאות והשביתות נמשכות גם לאחר שמקרון העביר את שינויי הפנסיה בחקיקה שנויה

במחלוקת. בהפגנות ובחסימות בפריס יש גילויי אלימות לא מעטים, כולל ניתוח שמשות בבתי עסק, הצתות ומאבקים בשוטרים המגיבים אף הם באלימות לא קלה. אחד הניזוקים במהומות הוא הביסטרו/מסעדה LA Rotonde ב-Montparnasse, מקום מומלץ, יפה וטוב, בו אכלתי ולגמתי לא מעט. הביסטרו הוצת שוב, לאחר שכבר בשנת 2019 נשרף על ידי האפודים הצהובים, והכל בשל היותו מקום בילוי מועדף על ידי הזוג מקרון, ולפיכך סמל שיש לחבל בו.

לא רק זו אלא אף זו; ביקורו של מלך אנגליה בצרפת נדחה לבקשת הנשיא מקרון בשל שביתות מתנגדי השינוי בפנסיה, והחשש שהשיבושים לא יאפשרו קבלת פנים כנדרש באירוע כזה.

נושא חשוב בהרבה: במשאל העם לגבי השימוש ב-trottinettes השיתופיים (הזכרו במייל המתריע על ריבוי האותיות המיותרות בשפה הצרפתית) הלא הם הקורקינטים

החשמליים, לקחו חלק רק כ-7.5% מבעלי זכות ההצבעה. תשעים אחוזים מהם הצביעו נגד. על 15,000 הכלים המוצבים בעיר להיעלם עד תחילת ספטמבר שנה זו. 103 אלף מצביעים החליטו עבור כ-1.4 מיליון תושבים. פריס היא העיר הראשונה באירופה המקבלת החלטה כזו.

עניין אחר שחשיבותו רבה, הוא סקר הנשים היפות בפוליטיקה הצרפתית שערך המגזין לאשה *Marie France*. המגזין מונה 28 נשים בתפקידי מפתח; שרות, מנכ"ליות, יועצות וכד' בליווי תמונותיהן ונתוני קריירה. מירב מיכאלי לא הייתה מרוצה מפרסום כזה בארץ. מתי החלטנו שלהיות יפה זה משהו שאסור להראות או לדבר עליו? שוב יצאתי, כמו המגזין, מתחום הפוליטיקלי קורקט הישראלי.

בתחום הנדל"ן. כמו אצלנו בארץ, לאחר שנים של עליות חדות מסתמנת מגמת האטה במחירים, בעיקר בערים הגדולות. אמנם גם כאן הריבית גבוהה, אך מי שבידו המזומן יוכל הקיץ לרכוש נכס במחיר סביר, אמנם לא כמו ביוון או פורטוגל. לידיעת אותם השוקלים רילוקיישן אם ההפיכה המשטרית אכן תמומש. אם אכן תחליטו לקנות בית בצרפת, שימו לב לשם המקום. בצרפת לא מעט עיירות וכפרים ששמותיהם מוזרים ולעיתים אף מביכים. היתם קונים בכפר ששמו Misery ליד Calais? או גרוע מזה העיירה Anus ב-Bourgogne? או Bitche בגבול גרמניה? אולי עדיף כבר Pis בדרום מערב המדינה או מהצד השני Craponne? לשיקולכם.

מייל 7

שמונת פלאי עולם

אינה זקוקה לאיש
ואין מה להחיש
החמישי מתיש
נמשיך במלאכה

והששי כבר כאן
לוהט, לא מרוסן
רוכבת על ענן
צוחקת ובוכה

שביעי מחליק ובא
סיבה למסיבה
והשמחה רבה
הלב הולם כמו תוף

שמיני מספר מזל
היא שטה כמו על גל
ואין פה רגע דל
חבל שזה הסוף.

האדמה רועדת
החשיכה יורדת
והנה היא צועדת
לפלא הראשון

חיוך צחור שיניים
ורוד בלחיים
רוקעת ברגליים
שני נותן ת'טון

שלישי יבוא מהר
הקצב הוא אחר
שרק לא יגמר
שימשך לעד

דבר לה לא יפריע
הרביעי יופיע
והפורקן יגיע
בין טוסיק לבין שד

Les Invalides

שנים הרבה לא ביקרתי באינווליד. הוא נמנה על אותם אתרים אותם "חייב" לראות כל תייר בביקורו הראשון בפריס, ביחד עם ה-Tour Eiffel, כנסיית Sacré-Cœur, ה-Louvre וכיו"ב. אנחנו, הפריסאים נותנים כבוד למסורת אך לא במחיר התחככות במרבדי התיירים הפרושים על כל אלה.

סדרה של צילומים מעניינים מהאוספים של Musée de l'Armée Invalides על קירות תחנת המטרו עוררה בי זכרונות ועניין ולשם שמתי פעמי. לא הצטערתי.

עד המאה ה-17 לא היה עניין וטיפול של ממש בחיילים ששבו מהקרבות פצועים, נכים או זקנים, פרט לסיוע וולונטרי ואקראי של קהילות דתיות מסויימות.

הקיסר Louis XIV, שהוביל את צרפת למלחמות מרובות, ואף אמר: "Je trop aime la guerre" (אני אוהב את המלחמה יותר מדי), היה הראשון שנתן על כך את דעתו, והצהיר שמחובתה של המדינה להיות נאמנה לנאמנים לה, לאלה שמסרו את גופם עליה. אכן היום, סיסמת המקום היא 350 Ans de Fidélité, שלוש מאות וחמישים שנות נאמנות.

בשינוי ממלכים ומראשי מדינה אחרים, עמד הקיסר בדיבורו ובשנת 1670, בבנייה שארכה שלוש שנים בלבד,

נחנך Hôtel National des Invalides המשמש עד היום, למרות התהפוכות הרבות שעברה צרפת, למטרה לשמה הוא הוקם. המקום עוסק ביעודו המקורי: משכן למשוחררים קשישים חסרי בית המטופלים ואף מועסקים כאן, מרכז שיקום לחיילים פגועים פיזית ולסובלים מפוסט טראומה, ומרכז מחקר לעזרים ולאברים תחליפיים לנכים.

נוספו לו במשך השנים אגפים. במרכזו נמצאת כנסיית Saint-Louis-des-Invalides או בשמה La Cathédrale aux Armées Françaises. כאן נמצא גם קברו המפואר של נפוליאון.

בצד כל אלה מהווה האינולידר מוזיאון לתולדות המלחמות, עם אוספים עשירים של בלי מלחמה עתיקים ועתיקים פחות, שריונים וקסדות שלא ברור איך נשאו הלוחמים את משקלם, ולכל אלה דברי הסבר מעניינים.

אחרי הצהריים החלטתי לבקר במסעדה אליה נהגתי לבוא פעמים רבות בעבר, במרכזו של L'île Saint-Louis. קראתי עליה לראשונה לפני עשרות שנים, בספרו של טומי לפיד, איש מסעות ואוכל, הלא היא Nos ancêtres les Gaulois, אבותינו הגאלים. זו הייתה מסעדה בה היין זרם חופשי מחבית עצומה, ירקות (בעיקר צנוניות ובצל ירוק) חולקו חופשי, והאוכל היה אכיל. ישבנו בשולחנות ארוכים ופצחנו בשירת שירי עם ושנסונים עד השעות הקטנות של הלילה. עתה, בשל הקורונה, המסעדה סגורה והמקום עומד להשכרה. עצוב.

מעל הכניסה עדיין תלוי דגל לרגל 50 שנה להקמתה.
ניסיתי להורידו אך הוא היה גבוה מדי. אולי עוד אחזור עם
מוט ארוך ואנכס אותו.
אפילו הגלידה הטובה של Berthillon, השוכן בסמוך, לא
הפיגה את העצב.

והקורא יחיאל מוסיף כי כבר במאה ה-17, צ'ארלס הראשון
או השני הקים את בית החולים בצ'לסי עבור החיילים החולים
ועבור גמלאי הצבא הבודדים, והוא פעיל עד היום וכל
ביקור שלו בלונדון מביא אותו לשם. הדיירים לובשים מדים
ומסתובבים כך ברחובות כדי שחלילה אם יאבדו את הדרך
בגלל הגיל, האזרחים יוכלו לסייע להם ולהחזירם למעון.

פטפטים ושתיקה

בעולמנו בו כשמונה מיליארד בני אדם המייצרים רעש בעצמם ובאמצעות כלי רעש משוכללים, חשוב ביותר הריחוק מהשאון ומהפטפטת.

ג'ורג' ברנרד שאו אמר: אני אוהב בני אדם ביחס למרחק שלי מהם. ככל שהם קרובים יותר, אני אוהב אותם פחות. וכבר הזכרנו את פרידריך השני מלך פרוסיה שדרש להקבר לצד כלביו ולא בין בני האדם, גזע בזוי בעיניו. לפירס ברוסנן העדפה דומה: אם אתה צריך מערכת יחסים, קח לך כלב או דג זהב. אלה אינם מפטפטים. אוסקר ווילד מציע: יש לי הרבה חברים, אבל אני לא בקשר איתם.

סארטר מספר על אחד ממכריו שלא קנה לו אויבים כי בכל ויכוח צידד בזהירות מרובה בדעה אחת אך גם התנגד לה בעדינות. הוא גם לא הצליח, מאותה סיבה, לקנות לו ידידים. ידידתו/אהובתו סימון דה בובואר אמרה כי שיחות ארוכות מונעות את הצורך לומר משהו.

כבר היוונים והרומאים עמדו על נזקי הפטפטת והזהירו מפניה. סופוקלס לתלמידו: שתוק בני, לשתיקה מעלות רבות. אריסטו מטיל ספק אם אדם שרגליו נושאות אותו יעמוד להקשיב לפטפטן, והוא מוסיף: לא השתעממתי מדברייך כי לא הקשבתי להם. זכור גם ניסיון ההתנקשות בנירון שנכשל

ובמקורות יש הסכמה לאמור. במשלי נמצא כי שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, וגם החיים והמוות ביד הלשון, וכן גם אויל מחריש חכם יחשב. ובפרקי אבות: סייג לחוכמה שתיקה, וכן ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. ועוד בתלמוד: מילה בסלע שתיקא בתרי. גם בדין הפלילי מודעים ליתרון השתיקה, וזכות השתיקה עומדת לנאשם כדי למנוע הפללה עצמית. ולא הגענו עוד לתורות המזרח ושתיקותיהן מרובות השנים. ואבי עליו השלום נהג לומר: מי ששותק, יש לו סיבה טובה לשתוק.

כי אחד הקושרים פטפט ליד עובר אורח שהזהיר את השליט. פלוטארכוס מוסיף: למילה אחת שלא נאמרה משקל רב יותר מרבות שנאמרו. אפימנידס איש קנוסוס הפיק את הפרדוקס המפורסם; יאמר איש כרתים שכל אנשי כרתים שקרנים. מאות שנים אחריו אומר צ'סטרטון: אם אחרים מתכוונים בדבריהם למה שאנחנו מתכוונים זו סיבה טובה לא להאמין למה שהם אומרים. ורומינוס היה אומר: אני מעדיף שימלאו אוזני שותן ולא דברי הבל.

גם משוררינו נותנים למילים את המשקל המגיע להן. ביאליק: יש מילים הררי אל ויש מילים תהום רבה. אלתרמן: יש מילים שלא נוח להימצא עימן ביחידות אפילו שעה קלה. אורלנד: בני אדם נולדו לשתוק ולחייך, וכן אני נושא את צער השתיקה.

L'Âne החמור

הכומר והפילוסוף הצרפתי Jean Buridan שחי במאה הארבע עשרה התייחס, בין השאר, לקבלת החלטות. ידועה הדוגמה שלו לאי יכולת לקבל החלטות, במשל "חמורו של בורידן". במרחק שווה מן החמור, משני צידיו, הניחו שק שיבולת שועל ודלי מים. החמור לא הצליח להחליט האם יאכל תחילה או שמא קודם ישתה, ולבסוף מת מצמא ומרעב. זו כמובן דוגמה הופכית לזו של "הקשר הגורדי", בה איש לא הצליח להתיר את הקשר בעגלתו של מלך פריגיה, עד שבא אלכסנדר מוקדון, חתך את החבל באיבחת חרב, ובהתאם לנבואה הצליח בכיבושיו.

החמור הצרפתי לא נשכח מאז ימי בורידן. ברובע ה-15 נמצא פארק George Brassens בו מוצב פסל ברונזה של חמור רתום לעגלה, יצירתו של הפסל Francois-Xavier Lalanne, ששם משפחתו (האמיתי) הוא משחק מילים על חמור. ללאן התמחה בפסלי חיות, והתפרסם בין השאר בזכות יצירתו "האיש עם ראש כרוב" שתצלומה עיטר אלבום של Serge Gainsbourg.

בכך לא די. אחד ממועדוני הלילה המפורסמים בפריס הוא החמור הצוחק L'Âne qui rit. את הבאים מקבל L'Âne Jojo והם זוכים לארוחה והופעת קברט שכולה שמחה והומור.

וב-Theatre de la Ville הועלתה בשנה שעברה ההצגה ההזויה *La morsure de l'âne*, נשיכת החמור. פאקו אינו יודע לאן נקלע. הוא בארץ זרה לו בה הוא פוגש חמור שנושך אותו בעכוזו. בנו בגר ואינו זקוק לו יותר, וילדה שאינו מכיר מבקשת שיהיה אביה. בין השאר הוא מנסה לצאת מגופו ומתלבט בשאלות קיומיות. באיזו דרך ילך?

בשנת 2020 צולם בצרפת הסרט *Antoinette dans les Cévennes*. הוא הוקרן גם בארץ בכותרת **החמור, המאהב ואני**. חופשה של מורה עם מאהבה אינה יוצאת לפועל כי אשתו החליטה על טיול משפחתי רגלי, עם חמור שישא את הציוד. המורה, אנטואנט, מחליטה לעבור את אותו מסלול בעקבותיהם, עם חבר למסע, חמור בשם פטריק, בנופי חבל סוון. קומדיה מטופשת וחביבה.

לא נשכח כמובן את Jean de la Fontaine, הצרפתי בן המאה השבע עשרה, שבזיקה לאיזופוס (שכתב משלי חמורים רבים) כתב את המשל על החמור שעטה עור אריה כדי להפחיד את שאר החיות (ולבסוף התגלתה ערוותו), או החמור המתלונן על בעליו המשכים אותו מוקדם בבוקר למלאכת יומו, תפילתו נענית והוא זוכה לבעלים גרוע בהרבה.

אם נצא מצרפת לארץ שכנה, ספרד, נפגוש בוודאי את סנשו פנשו, החכם מאדונו דון קיחוטה, רכוב על חמורו הנאמן שלא זכה לשם ביצירה, בניגוד לסוסו של האביר הלא הוא רוסיננטה. במקורותינו זכה החמור לאזכורים רבים, לאו דווקא שליליים. אברהם חובש את חמורו בלכתו לעקוד את יצחק, משה מרכיב

את משפחתו על חמור בלכתו מצריימה, ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו בישעיהו, אתונו המדברת של בלעם, חמורו של משיח בזכריה ובתלמוד, לחי החמור של שמשון, בעקבות זכריה גם הנצרות אימצה את החמור, וישו רוכב עליו בבואו לירושלים.

ובתרבות הערבית החמור מכבב באין ספור סיפורים ומשלים.

בפזמונים הישראלים לחמור מקום של כבוד; חמור קטן קנה אבי, החמור שבעולם, החמור הקטן שהלך אל הגן, והזכרנו רק מקצתם.

נחום גוטמן כתב ואייר את ביאטריצ'ה או מעשה שתחילתו חמור וסופו ארי דורס, ועוד לנו רבים וטובים.

בישראל פועלת מזה עשרים שנה עמותת Safe Haven for Donkeys המטפלת בבע"ח שונים ובעיקר בחמורים, כעולה משמה. מטרתה העיקרית הצלה וטיפול באלפי החמורים בישראל ובשטחים. לעמותה חווה המאכלסת כמאתיים חמורים שעברו התעללות, ובנוסף ניידת לשירותי וטרינריה המטפלת במאות נוספות.

ואביטל הזכירה לנו את חלום ליל קיץ של שקספיר. במחזה הופך פאק, שליחו של אוברון, את ראשו של אחד השחקנים לראש חמור, וטיטניה מתאהבת בחמור בהתאם לכישוף שהוטל עליה. גם בחמורים אפשר להתאהב.

ולמרות כל אלה, "חמור" נותר שם תואר מעליב. לבי עליו.

Le Marché aux Puces Saint-Ouen

ברובע Porte de Clignancourt נמצא שוק הפשפשים הענק של פריס, Le marché aux puces de Saint-Ouen, הפתוח לקהל בימים שבת, ראשון ושני.

השוק נמנה על חמשת האתרים המתוירים ביותר בפריס (העברית נשמעת בכל פינה), אך בניגוד לאתרים אחרים כאלה אני שב ומבקר בו מעת לעת ומקדיש שעות רבות להתבונן במה שהוא מציע, ואף רוכש חפצים מיותרים למלא בהם את דירתי הצנועה כאן. הוא קיים מאז שנות השמונים של המאה ה-19, לאחר שסוחרי ה"אלטע זאכן" גורשו מרחובות פריס והתיישבו במקום שהיה למעשה מחוץ לעיר. במשך השנים הצטרפו גם סוחרים "מכובדים" יותר והקימו תת־שווקים נוספים ובהם מאות חנויות ודוכנים, המתמחים כל אחד בתחומו.

השוק מחולק כאמור לשווקי משנה: Marché Antica רהיטים מהמאות ה-18 וה-19, Marché Vernaïson תכשיטים, כלי אוכל, קרמיקה, רהיטים, Marché Biron חפצי אמנות ורהיטים לאספנים, Marche Cambo כלים מוזיקליים וחפצי אמנות, Marché Dauphine בן הקומותיים הוא החדש בשווקים, בן 30 שנה בלבד, ובו תמונות, כתבי עת ישנים, ספרים, Marché Jules Vallès כרזות, דיסקים, ספרים ונשק, Marché le Passage

בערב קונצרט בכנסיית Saint-Paul-Saint-Louis. זה מקרה נדיר בו כנסייה נקראת על שמות שני קדושים. הכנסייה המקורית על שם הקדוש פול הוקמה במאה השביעית, שופצה בימי הביניים ונהרסה במהפכה הצרפתית. היא הוקמה מחדש על שם הקדוש לואי, ולאות כבוד לעבר הוסף גם שמו של פול. היצירה בקונצרט היתה ארבע העונות של ויוולדי, יצירה מרגשת תמיד ובוודאי בכנסייה יפהפיה ובביצוע מרשים. בסיום הקונצרט עלתה לבמה זמרת סופרן ושרה את Ave Maria והקהל נרגש עד דמעות. בניגוד למופעי מוזיקה קלסית בישראל אליהם באים קשישים בלבד, היו בקהל צעירים רבים. היה יום עמוס ומספק.

אופנה של שנים עברו, Marché Malassis עתיקות, רהיטים, חפצי אספנות, Marché Paul Bert Serpette ובו נמצא הכל מהכל. שוק זה שימש את וודי אלן בסרט "חצות בפריס". בשוק בתי אוכל רבים, והחביב בהם עלי היה Chez Louisette, מסעדה בה מילאו אמנם שולחנות כמו בקיבוץ, אך האוכל הצרפתי היה טעים ובמנות נדיבות. בשעות מסוימות הייתה מופיעה גברת בשירי אדית פיאף ועשתה זאת לא רע בכלל. כמו מקומות רבים אחרים נסגרה המסעדה בתקופת הקורונה וחבל על דאבדין. בביקורי האחרון הושבתו קווי המטרו 4 ו-14 המגיעים לשוק, אך קו האוטובוס 85 היוצא מתחנת Chatelet מגיע ממש לתוכו, לאחר סיור מקיף במרחבי פריס.

התחנה הבאה

הרכבות המהירות שינו את פני התחבורה באירופה. תחנות הרכבת נמצאות בדרך כלל במרכזי הערים ואין צורך בנסיעה ארוכה אליהן כמו זו הנדרשת לשדה התעופה, הכרטיסים נרכשים באינטרנט או במכונה גם סמוך לשעת הנסיעה. הביורוקרטיה של אשנבי הצ'ק אין אינה קיימת, אין סידורי ביטחון מעייפים, אין ביקורת דרכונים מטמטמת, אין מגבלה על מספר ועל משקל המזוודות, ובמהירות של 250 קמ"ש מגיעים ליעד במהירות ובנוחות.

לאור כל אלה ביטלו חברות התעופה קווים רבים בתוך מדינות וביניהן. בשנת 2021 עבר בצרפת חוק האקלים ובמסגרתו נקבע כי ליעדים שזמן הנסיעה אליהם ברכבת אינו עולה על שעתיים וחצי, לא יהיו קווי טיסה. חלק מחברות התעופה אמנם עתרו לנציבות האיחוד בטענה שהחלטה אינה חוקית, אך עתה הוציאה ממשלת צרפת צו לאכיפת החוק. הדבר משפיע בעיקר על טיסות מפריס לערים כבורדו, ליון, נאנט. החוק מחייב את חברות הרכבות לשירות הכולל לוחות זמנים סבירים, תדירות, קישור לנסיעות המשך, אפשרות חזרה באותו יום ועוד.

גם אני מעדיף נסיעה ברכבת על טיסה, מכל הסיבות שפורטו לעיל, אך בנוסף אני אוהב לטייל להנאתי בתוך תחנות הרכבת באירופה. הן שוכנות בדרך כלל במבנים רבי

הוד של פעם. אני מתבונן בנוסעים הבאים והיוצאים ללא מגבלות וגדרות שדה התעופה, עוקב איתם על לוחות הזמנים בשלטים הגדולים, מנסה לנחש לאן יסעו ולאילו מטרה והאם הם מקומיים או זרים, שומע את הגונג של הכורזות. בתחנה מחזיקות בעיקר פריטים פרקטיים לנוסע, פרטי ביגוד נוחים, ספרים ועיתונים וכמובן אוכל.

התחנה ליד ביתי היא Gare de Lyon הזכורה לטוב גם בגלל מסעדת Le Train Bleu, ובה בנוסף לכל אלה מתקיימות לעיתים מזומנות ברחבה החיצונית הגדולות של ציורים או צילומים מתוך תערוכות המתקיימות בעיר. הפעם אלה צילומים מוגדלים של פסטיבל ציורי דוקו. שווה להקדיש להם זמן, וכך עשיתי.

מהתחנה אני עושה דרכי (הארוכה), Rue Saint-Antoine אל Rue de Rivoli Tour Saint-Jacques. אני זוכר אותו במצב הרעוע עד לפני שנים מספר, עברנו יחד את שנות השיפוצים הרבות, ועתה המגדל המשופץ רם ונישא ומרשים ביותר. ניתן אף לעלות במדרגות (רבות מדי עבורי) עד לשיאו, משם על פי השמועה נשקף נוף מקסים.

האתר שימש ככנסיה כבר במאה ה-12 וכן כבית קברות למכובדים בקהילה. בזמן המהפכה נהרסה הכנסיה ובמקומה הוקם שוק, אך המגדל, אז המבנה הגבוה ביותר בגדה הימנית של הסיין, נותר על כנו. במחצית המאה ה-19 רכשה אותו עיריית פריס, ועתה הוא ניצב על רחוב ריבולי בתוך גן ירוק ויפה. אחת משכיות החמדה של העיר.

ההליכה חייבה מנוחת אחה"צ. בערב יצאתי למסעדה רוסית החביבה עלי מימים ימימה. האוכל והיין בינוניים, הוודקה מעולה, ובני המשפחה בעלי המקום מיטיבים לנגן ולשיר משירי אמא רוסיה וכן מנגינות צועניות והונגריות. הערב עבר בנעימים ונותרתי בסיומו בערפל אלכוהולי קל.

Les Jardins de Baisers de Paris

הכרתי את מאיה דרך תופיק, מנהל המלון הצמוד לבניין מגורי בפריס, בו היא משמשת כאחראית קבלה. מאיה היא אשה נאה כבת ארבעים, בת להורים שעלו לישראל מצרפת בשנות התשעים והשתקעו בנתניה. לאחר שירות צבאי עברה לירושלים והתקבלה ללימודי פילוסופיה באוניברסיטה. באותה תקופה הכירה את ליליאן וביחד הן החליטו לצאת מהארון ולחיות כבנות זוג. לא היה קל למשפחה, אך לבסוף ההורים השלימו עם המצב והחיים זרמו במסלול שקט.

כך עד שנת 2006, עת יזמו וארגנו, מי שהיום מהווים בשר מבשרו של השלטון: בן גביר, מרזל וסמוטריץ', את "מצעד הבהמות" הראשון, בו צעדו גזעני ימין בצירוף חמורים, עיזים וכלבים כנגד מצעד הגאווה.

מאיה אומרת שגילויי השטנה באותו מצעד לא הרפו ממנה גם בשנתה. גם בשנים הבאות צעדו בראש המצעד אבירי השנאה ובהם פינדרוס, בן גביר ומרזל, וכך שוב ושוב. כל מצעד כזה, והאיומים והחרפות שבאו בעקבותיו, זעזעו את מאיה והיא החלה תוהה אם מקומה במדינה המאפשרת אירועים כאלה. ב־30 ביולי 2015, בעת מצעד הגאווה בירושלים, רצח החרדי ישי שליסל את שירה בנקי, ומאיה

הרגישה שאינה מסוגלת עוד לחיות בישראל, והחליטה לשוב לצרפת.

היא מתגוררת בפרבר של פריס, אך לדבריה גם בפריס עצמה קל להרגיש בטבע, עם כל הגנים והפארקים בעיר, ועתה יותר מתמיד כאשר ראש העיר Hidalgo סוגרת כבישים ויוצרת יותר ויותר מקומות ירוקים.

בשיחתנו האחרונה סיפרה מאיה שהיא וקבוצת נשים נוספות החליטו לבקר בגני פריס ולדרג אותם על פי רמת הרומנטיות שלהם. היכן הכי נעים לערוך פיקניק, להתנשק ולהתחבק ולבלות שעות שקטות עם מי שאוהבים בלי הפרעות ובלי מבטים של מציצנים.

בין המתמודדים היו כמובן גני Tuileries, העתיקים בגני פריס (המאה השש עשרה) והמאופיינים בצרפתיות שלהם "jardin a la francaise", בהם ניתן תמיד למצוא פינה מבודדת ורומנטית. שהות כאן היא גם מסע תרבות בין הפסלים של Rodin, Maillol ושל Giacometti.

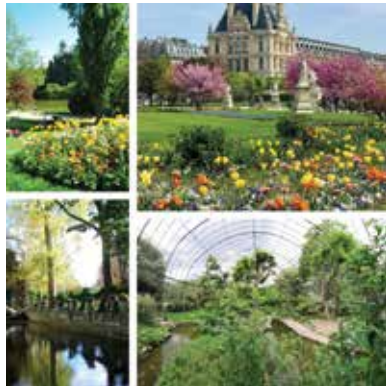
בגדה השמאלית נבחר כאתר נשיקות גן Luxembourg, אי ירוק בלב פריס, על שביליו, פסליו (למעלה ממאה) ומזרקה מדיצי. הגן מחולק על ידי חורשה בין החלק הצרפתי לחלק האנגלי.

פארק Buttes-Chaumont ברובע ה־19, עם מעקה הברזל, הגשר התלוי, המערה והמפל, העצים האקזוטיים והציפורים הרבות נראה כאידיאלי למפגש רווי תשוקה.

הטבע בא לידי ביטוי ב־Jardin des Plantes, הגן הבוטני בין ארבע מאות השנים ברובע הלטיני. אפשר לעבור בו בין הצמחים והפסלים כאילו עברנו מיבשת ליבשת ואף להתחיל (או לסיים) את האירוע במוזיאון.

וכמובן, אומרת מאיה, לא התחלנו אפילו לדבר על היערות והפארקים הגדולים: Bois de Vincennes, Bois de Boulogne, שבהם מקומות מסתור רבים לאוהבים, ועוד גנים רבים, גדולים יותר וגדולים פחות המשתתפים בתחרות. לספר על כל אלה נצטרך לקבוע שוב, וזה יעלה לך בארוחה במסעדה שאני אבחר.

מי זכה? שאלתי את מאיה. אנחנו מנסות להחליט כבר שלוש שנים, וטרם הצלחנו לבחור, היא ענתה. נזכרתי בחמורו של בורדין.

ביקורים

ובמעבר חד (ביטוי שגור אך חסר הקשר באולפני הרדיו והטלוויזיה) אל שירים בני עשרות שנים (צרפתיים כמובן). כל הקבלה למצבנו הנוכחי היא באחריות הקורא בלבד. את הראשון שר Serge Reggiani, שחקן, קומיקאי וזמר נפלא שבישראל משום מה כמעט שאינו מוכר. זהו שירו הנבואי כמעט Les loups sont entrés dans Paris, הזאבים נכנסו לפריס. אין ממשל, אין צבא שיגן. היה זה לילה שכמוהו לא נודע במאה אלף הלילות שקדמו לו. לילה של ברזל, לילה של דם. הכלבים נובחים ואפילו אריה הברונזה רועד מתחת למעילו. האנשים איבדו את טעם החיים, מצפצפים על המשפחה, השמיים מתפרעים והבטון בולע את הנוף. הזאבים עדיין רחוקים מפריס, ואלוירה המקסימה צוחקת. הזאבים צופים בעיר. הפחד שולט ברחוב. תריסים מוגפים, השיניים נוקשות ואיש אינו יוצא לשדרה. שני זאבים ראשונים חודרים לעיר. את יכולה לצחוק אלוירה המקסימה. הזאב שתום העין משכן את עשר נקבותיו בכיכר גרנל ומאכיל את מאתיים ילדיו בילדי שכונת פאסי. בינתיים חודרים מאה זאבים לעיר. חדלי מצחוקך אלוירה. הזאב השני ולו שלוש רגליים מאביס את ילדיו בשישה מיניסטרים ובשומרי העיריה.

ריח הדם מושך עוד ועוד זאבים שחוגגים בצרפת האובדת. רק כאשר בני האדם ימצאו שוב את האהבה ואת האחוה יעזבו הזאבים את פריס. עכשיו צחקי אלווירה, אני אוהב את צחוקך. השיר השני הוא *ça va* (הכל בסדר) של Jacques Brel ובו הוא מספר על ביקור נוסף ומעניין בעולמנו.

יום אחד החליט השטן לעלות לאדמה כדי להשגיח על האינטרסים שלו. הוא ראה הכל השטן. הוא שמע הכל. ומשכך ירד למעונו ושם, למטה, ערך סעודה רבת מוזמנים ובסיומה נשא נאום. הכל בסדר, אמר השטן. אש בוערת על האדמה. בני האדם מתהוללים כמשוגעים במשחקי מלחמה מסוכנים. הרכבות מתדרדרות כי אידיאליסטים מטמינים פצצות על הפסים. כך נהרגים רבים ללא וידוי וללא מחילה. הכל בסדר. דבר לא נמכר אך הכל נקנה. כך גם הכבוד והקדושה. אירופה חוזרת לתחילת המאה. יחידים ואומות מתים ברעב.

הכל בסדר. עיני האנשים אפורות מהמראות שראו. איש אינו שר ברחובות פריס. האמיצים נחשבים למשוגעים והמשוררים לפתיים. הכל בסדר. בעיתונים מופיעות דווקא תמונות הנבלים, והדבר מעציב את הטובים ומשמח את הרעים.

הכל בסדר. הכל בסדר.

כאמור, משוררים הם פתיים, אין באמת זאבים חוץ מבאגדות והשטן כלל לא ביקר כאן.

נוסטלגיה, מלנכוליה

הלך לעולמו Alain Delon. כתבתי בעבר עליו ועל בני דורו J.P. Belmondo ו-J.L. Trintignant. לא אפרט כאן שוב. עושים זאת יפה מוספי העיתונים והרשתות בכל השפות. אסתפק שוב רק בציטוט של Piaf: כיף לצאת לבלות עם בלמונדו ולחזור הביתה למיטה עם דלון.

אבל הנוסטלגיה מכה בחוזקה. אולי אחלץ ממנה עם Reggiani המתעב אותה בשירו Mme. Nostalgie. את, הנוסטלגיה, משוטטת מדלת לדלת ומפיצה מלנכוליה. עיניך טובעות בדמעות, השנאה והטינה עטופות בניגונים מתקתקים. את אינך פוסקת מלתאר את עדינות השושנים אך כבר איני שומע דבר. נטפלת אלי, ואני רוצה לשלוח לבל הרוחות את כאב אהבתך שאינה נרפאת.

את בוכה על זכרון עיר, אך מטומטמת שכמוך, את מתבלבלת בין אהבה וגאוגרפיה. את חולמת, חולמת וחולמת, אך עציף כבר נטולי עסיס וענפוף אינם נושאים פירות. סלחי לי, אך נמאסו עלי בגדייך האפורים והשחורים. עצוב לי מדי לידך. אני רוצה לשמוע סופות, לנשום גני פרא, לצפות בשמש ובגשם. את בוכה כל העת, אך אין לי כוונה לקחת חלק בנדודי השינה שלך. הערב איני רוצה יותר להיות נאמן לך. אני רוצה להיות בזרועותיה של יפהפיה שתדמה לחיים.

שקיעה בנוסטלגיה היא מתכון בטוח למלנכוליה.
הזמר Joe Dassin, מגדולי הזמר הצרפתי שר Si tu t'appelles
Mélancolie (אם שמך הוא מלנכוליה).

לבד עם כוס המשקה את עצובה מבלי לדעת מדוע, ותעשי
הכל לצאת משם. את נקראת מלנכוליה כי האהבה היא
כבר רק הרגל ואיני רוצה לשמוע את סיפור חייך. אני יודע
שכולו בדידות. הבה נשכח את שמך, מלנכוליה, את הכלבים
האבודים, את אי ההבנות. הכל מוכר.

מחר הכל יכול לקרות ואולי נפגש ושוב אכיר אותך. שמך
מלנכוליה, האהבה היא רק הרגל ואת סיפור חייך, הבדידות,
אני מכיר.

הבה נשכח את הכלבים האבודים, את אי ההבנות. הם
מוכרים לנו ואנו דומים להם.

המלנכוליה אינה נחלת הצרפתים בלבד. חמי רודנר שר על
מלנכוליה אהובתו. גם הוא מעדיף אותה על נשים בשר ודם.
הנשים הצעירות ברחוב הן נפלאות. זה יום לאהבה. מי מהן
תרצה להיות אשתי ולשתות מכוס התרעלה אור ואהבה?

אשתי האמיתית היא המלנכוליה. היא אהובתי הקטנונית
והקנאית ואני מתכרבל בזרועותיה. שאר הנשים נעלמו אך
היא תשאר איתי, תיקח אותי הביתה, שם נחגוג בדידות
והיא תסלח את תשובב את הסכין.

ושוב, אני עצוב בזרועותיה, היא אשתי האמיתית קטנונית
וקנאית. המלנכוליה היא אהובתי.

היא לא תבוא

Tombe la neige. השלג יורד, והיא לא תבוא הערב. השלג יורד ולבי עוטה שחור. תהלוכה של משי בדמעות לבנות והציפור על העץ שרה את הקסם.

את לא תבואי הערב והשלג יורד, זועק יאומי. השלג יורד כסחרחרת אדישה. השלג יורד ואת לא תבואי הערב. השלג יורד והכל יאוש לבן. ודאות עצובה, קור וריקנות, שקט דוחה ובדידות לבנה.

כך שר Adamo מאז שנות השישים. לדעת אוהביו שיר יפה עצוב ומלא רגש, ולדעת אחרים שיר סכריני ומיותר. בכל מקרה שיר המעורר את החשק לריקוד סלוא צמוד.

את השיר הזה שמעתי בגיל שש עשרה, במועדון אפלולי בסוף רחוב דיזנגוף, שם שתיתי כוסיות ראשונות והתגפפתי עם אישה שעלתה לי בחסכוניות. המקום היה שייך, או נוהל על ידי נעמי אדווה, דמות ידועה בעיר. נעמי היתה כתבת פלילים שסיקרה את עולם הפשע עד שחצתה את הגבולות והואשמה והורשעה בשידול לזנות. היא היתה אשתו לזמן מה של בوسي סחה, מראשי הפשע האלים בתל אביב, שככל הזכור לי אף ירה ברגליה באחת ההזדמנויות. זו היתה תקופה בה אילת היתה ארץ גזרה, ובוסי הוגלה לשם בצו שופט ובאילת אף נרצח. הכל היה כבר אז.

על Madelaine שר Brel, נפלא כמו שרק הוא יודע. מהבטן, עם שיניים גדולות, רוק ניתז וכפות ידיים כאתי חפירה. הערב אני מחכה למדלן. הבאתי פרחים כמו בכל שבוע. מדלן אוהבת פרחים. הערב אני מחכה למדלן, ניסע ברכבת לאכול טוגנים אצל יוז'ין, כמו שמדלן אוהבת. מדלן היא חג המולד שלי, אמריקה שלי, למרות שהיא טובה מדי בשבילי לדברי בן דודה ז'ואל. הערב אני מחכה למדלן, נלך לסרט, אומר לה שאני אוהב אותה, היא אוהבת את זה.

היא כה יפה, היא כל כך, היא כל חיי, מדלן לה אני מחכה. הערב אני מחכה למדלן, גשם יורד על הפרחים כמו בכל שבוע, ומדלן לא באה. מאוחר מדי לרכבת, מאוחר מדי לטוגנים, מדלן לא תבוא. מדלן היא האופק שלי, אמריקה שלי, למרות שהיא טובה מדי בשבילי לדברי בן דודה גסטון. אך הערב אני מחכה לה, נשאר עדיין הסרט ואני אומר לה שאני אוהב אותה. היא אוהבת את זה.

היא כה יפה, היא כל כך, היא כל חיי מדלן שאינה באה. הערב חיכיתי למדלן, זרקתי את הפרחים כמו בכל שבוע. מדלן לא תבוא. מאוחר מדי לסרט ואני נשאר לבדי עם "אני אוהב אותך". מדלן לא תבוא. מדלן היא תקוותי, אמריקה שלי, אך ברור שהיא טובה מדי בשבילי כדברי בן דודה גספר. הערב חיכיתי למדלן, הרכבת האחרונה עברה, יוז'ין כבר סגור ומדלן לא תבוא.

אבל מחר אחכה למדלן, אביא פרחים כל השבוע. מדלן אוהבת את זה. ניסע ברכבת לאכול טוגנים. היא תאהב את

זה. מדלן היא תקוותי, היא אמריקה שלי, חבל שהיא טובה מדי בשבילי. מחר אקח אותה לסרט, אומר לה שאני אוהב אותה והיא תאהב את זה.

גם Becaud מחכה לה למרות שאינו יודע מי היא, ובינתיים חייו נעצרים. היא כנראה לא תגיע. Je t'attends. הימים חולפים, הלילות בוכים, ובוכה הרוח. רוחי קודרת ומתה עם הזמן, הזמן המת שאני מתחרט עליו, כי בלעדיך חיי נעצרים ואני מחכה לך. אני מחכה לאוויר הצלול, לאביב, לפרצי הצחוק ולעשרים שנותי. לים השקט וגם לסופות. חיי נעצרים ללא שמחה ואני מחכה לך.

אני מחכה. בואי, אל תשתהי. מהיכן שתבואי ומי שתהיי בואי, הזמן קצר. אני מחכה לך, חלומי הלא מוכר. מה שמך? מה רצונך? אני רוצה באהבה. ימי וחיי משנים צורה בכל רגע בגללך, הריקנות רודפת אותי ובדמי אני ממציא אותך כצייר את תמונתו, ואני מחכה לך. באצבעותי, כשיניי, אכרסם את פיך בייאוש. החלומות רק מענים אותי ואני במצוקתי מחכה לך.

אני מחכה לך, בואי אל תשתהי, הזמן קצר. אני מחכה לך חלומי הלא מוכר, מה שמך? מה רצונך? אני רוצה באהבה. אני מחכה לך.

(ובעקבות הפוסט הזה, כתבה לי חברה מתיכון שגם אותה לקחתי למועדון בסוף דיזנגוף, אבל היא לא דרשה את חסכוניותי).

פוקר

אין משחק קלפים, או בעצם כל משחק, מרגש וממכר כפוקר. ראו את אליפות העולם בפוקר בלאס ווגאס, היכנסו לאתרי המשחק או טוב יותר – קראו את הקוביוסטוס של דוסטויבסקי או הצטרפו למשחק בעצמכם ותאמינו.

בראשית שנות השמונים היינו רביעייה, לפעמים חמישייה, למפגש פוקר פעם בשבוע – שבועיים. קצת שתייה, קצת נשנושים, הרבה סיגריות, סיפורי גברים מטופשים וסכומים זניחים. היית יוצא בערב טוב עם כמה מאות שקלים או מפסיד סכום דומה. אורי היה השחקן הטוב ביננו. רק בדיעבד נודע לנו שהוא לא הסתפק בנו ושיחק גם בפרטיות אחרות, שם הסכומים כבר עלו לאלפי ולעשרות אלפי שקלים. לא אשכח את היום בו הגיעה אלי אשתו בבכי. מסתבר שעמוד התווך המשפחתי עליו סמכו ואותו אפילו העריצו, מימש את חסכוניותיהם, את חסכוניות הילדות ומשכל זה לא הספיק גם נטל משכנתא וגם אותה איבד. זמן קצר לאחר מכן שם קץ לחייו. המשפחה נותרה ללא מאומה אך למרות הכל לא הטיחו בו האשמות. בלוויה ובשבועה נאמרו רק אמירות של אהבה והועלו זכרונות טובים. משפחה מדהימה. סייענו למשפחה ככל יכולתנו בתרומות ומול הבנקים, אך חייהם לא חזרו מעולם למסלולם.

הזמר Nino Ferrer, בכינויו Le Capitaine, שר את Le Millionaire. אתמול חייתי עדיין כמלך. היו לי דולרים מעבר למה שיכולתי לבזבז, התקבלתי כמלך במועדונים הנחשבים. וויסקי, שמפנייה, סיגרים ובלונדיניות יפות זרמו כמים. היו לי חברים בכל מקום, חיוכים וטפיחות שכבם, עד אותו לילה בו הכל נגמר במשחק פוקר.

כל חברי זנחו אותי. היום אני ללא פרוטה בכיסי אך אובדן החברים גרוע מאובדן הכסף. ראו אותי, אל תשכחו אותי, אני אותו אדם. דבר לא השתנה. אני מתחנן, אל תשכחו אותי, אל תשכחו אותי.

גם Aznavour בשירו Poker שר על המשחק הממכר הזה. שלושה חברים מהשכונה לקחו אותו למועדון קלפים בחדר מלא עשן שם הצטרפו לשולחן פוקר. הורידו את המעילים, הזמינו משקאות חריפים והעניין החל.

הקלפים עורבבו, נחצו וחולקו. זה נהדר! הולכים לשחק פוקר! צועקים: קלפים! אני זורק ומקבל שלושה כי יש לי זוג, ומשכולם קיבלו את שלהם אנו מנסים, בפנים חסרי הבעה כשל כלבי חרסינה, לקרוא בעיני היריבים. אני לקחתי שלושה, זה לקח רק שניים ואחר קלף אחד בלבד. חושדים. יש ריח של בלוף באוויר.

אני "בליינד", שחק אתה קורא האחד. השני קורא "פרול", השלישי שם מאה פרנק ואני אומר: המאה שלך ועוד אלף. השניים פורשים והשלישי משווה. לי שלוש מלכות, הקופה שלי אני אומר. טעית, לי שלושה מלכים והוא זוכה בקופה.

מתחילים מחדש והתהליך חוזר שוב ושוב. אני נוזף בעצמי כל העת אך ממשיך. בסוף הערב אני מרושש. אני לוקח את הקלפים וקורע אותם, זורק על הרצפה ורומס אותם. ביציאה אני שומע סירנה משטרתית. השוטרים חוקרים אותנו. ילדון, הם אומרים, אנחנו ניתן לך להסביר מה קרה כאן. אני מתחיל לספר בבלבול אך הקומיסר מפסיק אותי באמצע. הבנתי הוא אומר, אתה הולך לכלא. שם תשובץ במחלקת הרשומות, תמין כרטיסים כמו קלפים, תתבונן בהם, תסווג אותם תסדר אותם כנדרש. והנה נעשיתי פקיד בכלא והכל בגלל יום אחד בו רציתי לשחק פוקר.

הזמרת הקנדית במקור Katrina Stuart שרה על Poker Player. אני מנסה שוב ושוב ומקבלת כל הזמן יד גרועה. תוותר, אל תהמרי על עיוור. אל תהיה נבל, אני מנסה לומר לו, זו הפעם הראשונה שלי. אין ספר הדרכה שילמד מה עושים כשהסיכון בחיים גובר. איננו מהמרים באותו משחק. מה אעשה כשהקוביות מתגלגלות? איש אינו יודע אילו קלפים קיבלתי, האינטרנט אינו מקור מהימן, לא הכל שחור ואדום אלא אם אתה בובה על חוט שמשחקת פוקר.

הזמר Kenny Rogers שר על The Gambler. בערב קיץ חמים, ברכבת לשום מקום, פגשתי במהמר. היינו עייפים מכדי להירדם, הסתכלנו בחושך מבעד לחלון, השעמום גבר והוא החל לדבר. בני, אמר, כל חי קראתי בפניהם של אנשים. ידעתי באילו קלפים הם מחזיקים מהתבוננות בעיניהם. אני רואה בפניך שנגמר לך האסים ואם תתן לי מהוויסקי שלך אתן לך עצה.

הוא חיסל את הבקבוק, שנורר ממני סיגריה, ביקש אש. הלילה דמם, והוא בפנים חסרי הבעה אמר: אם אתה מתכוון לשחק למד לשחק אותה נכון.

עליך לדעת מתי להחזיק בקלפים, מתי להתקפל, מתי לצאת ומתי לברוח. לעולם אל תספור את כספך ליד השולחן, יהיה זמן לכך אחר כך. כל מהמר יודע שסוד ההישרדות הוא בידיעה מה לזרוק ומה לשמור. כל יד יכולה להיות מנצחת או מפסידה והתקווה היא למות בשנתך.

הוא סיים, פנה לחלון, כיבה את הסיגריה ודעך לשינה. הוא גמר בשוויון, ואני מצאתי במילותיו את האס אותו אשמור.

באחד משיריו הנפלאים שר Leonard Cohen את The Stranger Song. נכון שכל הגברים שידעת היו מהמרים שאמרו שגמרו להמר כל אימת שנתת להם מקלט. אני מכיר אותם, קשה לאחוז בידו של מי שמנסה להגיע לשמיים רק כדי להיכנע. את מטאטאת את הגזקרים שהוא השאיר מאחור ומגלה שלא השאיר לך הרבה, אפילו לא בת צחוק. כמו כל מהמר הוא חיבה לקלף הפרא הגבוה שלאחריו לא יצטרך אחר. הוא היה כמו יוסף (בעלה של מרים אם ישו) המחפש אסם לקראת הלידה.

הוא ישען על אדן החלון ויאמר שאהבתך, וחומך והמקלט שנתת לו החלישו את כוח רצונו, ואז יוציא לוח רכבות ישן ויאמר: אמרתי לך בבואי שאני הזר.

זור אחר מופיע ורוצה שתתעלמי מחלומותיו כאילו היו נטל על מישהו אחר. ראית אותו בעבר. זרוע הזהב שלו חילקה

קלפים, אך עתה היא החלידה מהמרפק לאצבעות. הוא רוצה להמיר את המשחק למקלט. את שונאת לראות עוד איש עייף מניח את קלפיו כאילו זנח את משחק הפוקר הקדוש. הוא מפיל שינה על חלומותיו ואת רואה שיש כביש המתפתל כעשן מעבר לכתפו.

את מזמינה אותו לשבת ואז מסתובבת ורואה שהדלת פתוחה ואינך יכולה לסגור את המקלט. את מנסה את הידית לכביש. אל תחששי היא נפתחת, את היא הזר.

המתנתי, הייתי בטוח שנפגש בין הרכבות להן חיינו. זה הזמן לעלות על רכבת אחרת. הביני, לא היתה לי מעולם תכנית להגיע לאן שהוא. את לא יודעת מה רצונו כשהוא מדבר כך. בואי נפגש מחר על החוף אם תרצי, מתחת לגשר שהם בונים על נהר ללא קץ. ואז הוא עוזב את הרציף לקרון השינה ואת מסכימה; הגשר או כל מקום אחר.

צהריים, ערב ונשים יפות

בשנתי האחרונה בביה"ס התיכון אליאנס הכיר לי גדי, שהיה מאמן הג'ודו שלי, את מסעדת קוסקוס שה נדיה בפינה מול כיכר מלכי ישראל. אצלנו בבית אכלו זרקווייה (הידוע גם בשמו זראזה), עוף במרק איטריות, רגל קרושה וגפילטע פיש. הקוסקוס למינהו, הגרגירים על הלשון והתוספות לבחירה היוו חוויה חדשה. אני מזמין אותו לעיתים גם כיום בארץ, בפריס רבת מסעדות הקוסקוס ובעיקר בביקורים במרסיי. אצל נדיה שמענו גם שנסונים (בעיקר Enrico Macias ולפעמים Maurice Chevalier או Henri Salvador).

חשובה יותר היתה ההיכרות שרכשתי באמצעותו של גדי, וזאת כבר בשירותי הצבאי, עם בר 51 ברחוב הירקון. בר 51 לא דמה כלל למסעדה הטרנדית שניכסה בשנים האחרונות את שמו, השוכנת באותו רחוב במספר בית שונה. בר 51 היה בשבילי מובלעת חוץ לארץ בתוך תל אביב. מקום מפלט מהחום, מהחדשות (כבר אז היו חדשות), מהשירות המתיש בסיני של חייל קרבי בשירות חובה, ומהחיים בכלל.

בעלת המקום, מבוגרת וקשוחה, נכחה שם לפעמים. הברמנית ומנהלת המקום היתה שם תמיד. בלונדינית, חייכנית, לב רחב ומידות גוף נדיבות כשל גיבורת קפה בגדד.

אני הייתי הצעיר בין באי המקום. כולם גברים (כך לפחות אני זוכר זאת). חלק ניכר מהלקוחות היו אנשי או"ם ודרגים נמוכים של עובדי שגרירויות. המשקאות זרמו ללא הרף, ואני לא יכולתי להשתוות לבעלי קיבולת ליטרים של בירה או מצעד כוסות הוויסקי. עם זאת, עשיתי כמיטב יכולתי. המעמד מחייב. התנודדתי לעיתים ביציאה אך לא זכור לי שהקאתי.

בחצות היו הכסאות והשולחנות זזים לעבר הקירות ובמרכז שהתפנה החל מופע סטריפטזי צנוע לצלילי מוסיקה. הקהל שמר בדרך כלל על הכללים.

ולמי שחפץ להיוודע יותר לאווירת המקום, אני ממליץ לחפש ולצפות כמובן בסרט "בר 51" של עמוס גוטמן ז"ל. ומכאן לנשים היפות. המבחר (שלהן ושל השירים אודותן) בלתי נדלה, ולהלן מקבץ קטן (של שירים בלבד).

מסתבר שהיפות עוזבות אותנו בסופו של דבר. היא הייתה כה יפה שר Alain Barriere. Elle etait si Jolie. היא הייתה כה יפה עד שלא העזתי לאהוב אותה. איני יכול לשכוח אותה. היא הייתה יפה מדי כשנמלטה עם הרוח והרוח אמרה לי שלא אוכל לאהוב אותה תמיד. זה טפשי, אבל היא אכן עזבה ואני לא אשכח אותה לעולם. עכשיו סתיו ואני בוכה. עכשיו סתיו והאביב רחוק. בפארק מסתחררים העלים ברוח הרעה, שמלתה במערבולת והיא נעלמת. היא הייתה כה יפה.

הזמר הבלגי Frank Michael נסחף מעט ומאמין שכל הנשים יפות, Toutes les femmes sont belles. לכל הנשים חיוך המדבר אל לב, משהו הדומה לאושר. יש שזכו בפרס

על יופיין ואחרות לא יזכו בו לעולם אך יופיין חבוי בנשמה.
כל הנשים יפות. לכולן שושנה בלב, מתיקות בעיניים וחום
הגורם לנו להתאהב. כל הנשים יפות, יופיין כאור השמש
וגם אם נרחק ייטיב איתנו. בין אם מתבגרות או כבר אימהות,
בתחרה או בגינס, בין אם הן חומות, בלונדיות, ג'ינגיות או
לבנות שיער ליבי שר לכולן. כל הנשים יפות ואהבתן מאירה
לנו כשמש ואני, L'eternel Baladin, מקדיש להן את השיר
מכל הלב.

הזמר Marc Lavoine מקורי יותר. לדעתו Elle a les yeux
revolver. עיניה אקדחים. היא מיוחדת, פנוייה, פנים חיוורות,
שיער משוך לאחור ואני אוהב זאת. מתווה גופה מבעד
לחצאית שסועה מעלה בי סיפורים אסורים. כה יפה, כה יפה
ואני אוהב אותה כל כך. עיניה אקדחים, מבטה הורג, היא
יורה ראשונה ופוגעת בי. זה אבוד. נטושה, בודדה בעולם,
הידיים מושטות, השיער לאחור, ואני אוהב זאת. לעשות
אהבה מעל אי ההבנות, לחיות את הרגעים האסורים. היא
כל כך אשה כשהיא נושכת, כל כך אשה ואני אוהב אותה כל
כך. עיניה אקדחים.....גופה תחת הסדינים הלא מוכרים
ואני חולם על מחוות אסורות. היא כל כך אשה כשהיא ישנה,
כה יפה, ואני אוהב אותה כל כך. עיניה אקדחים.....

כמובן, למרות השמועות לא כל השירים לנשים היפות הם
בצרפתית. באנגלית הם נשמעים לא פחות טוב. די אם נזכיר
את Prince בשירו The Most Beautiful Girl in the World,
את Charlie Rich בשיר עם כותרת דומה, את Joe Cocker

Oh, pretty ב־ Roy Orbison, You are so beautiful
woman. תיאור האשה היפה ניתן בנדיבות גם על ידי
Dolly Parton בתיאורה של Jolene על ידי יריבתה במאבק
על ליבו של אהובה.

גם העברית בעניין עוד מימי שיר השירים. רק לטעימה:
הנך יפה רעיתי, הנך יפה עיניך יונים. מבעד צמתך שערך
כעדר העזים שגלשו מהר גלעד. ובימינו שלמה ארצי שר
יופייה אינו ידוע וגם אינך יודעת מה מאוד יפיפיית. איציק
קלה שר על האשה הכי יפה, אייל גולן מצהיר את היפה
בנשים, וכמובן עוד רבים אחרים. אך אין מי שישתווה
לשתי שורות בשירו של אלתרמן נשבעתי עיני: יש יפות
יותר ממנה, אך אין יפות כמוה. יש הסבורים, וטעות בידם,
כי השיר מכוון לעיר תל אביב. אין חלקי עמם – זהו שיר
אהבה נפלא לאשה.

כל זה טיפה בים, ואולי לא הטיפה הטובה מכולן, אך אני
מקווה שבמייל זה מילאתי את חלקי, ומעתה ואילך אני פטור
מלאהוב, או לפחות מלהצהיר על כך.

נשיקות

נשים אוהבות להתנשק.

אין הכוונה לנקירת ציפור בלתי מחייבת בלחי, בסגנון הגברת הפולניה, או להפרחת מצמוץ קולני מעבר לכתף בסגנון עדות המזרח. כאן מדובר באקט לוחמני-תוקפני שתכליתו סימון טריטוריה ובעלות, כהטבעת מיכוות ברזל מלובן בצלעות הבקר. הן תגדנה שמדובר בביטוי לגיטימי לתשוקה ואולי אף לאהבה, בעוד שבפועל מדובר במעשה חד צדדי מגעיל ודוחה. יש לפעול להוצאת ה"נשיקה הצרפתית" אל מחוץ לחוק. מדובר בהשפעה בלתי מבוקרת הנגרמת על ידי משווקות חסרות מצפון, שדינה אמור להיות כדין התמכרות לאלכוהול, לסמים או למשככי כאבים.

הנשיקה בפה פתוח אינה המצאה של הדורות האחרונים. היא הומצאה כזכור על ידי לילית. לילית הייתה אשתו הראשונה של אדם הראשון, נבראה יחד איתו וראתה בעצמה שוות זכויות לגבר. דבר מופרך לכל הדעות. לכן סירבה לשכב תחתיו בעת המשגל. אדם שהיה גבר גבר (שלא כמונו בני דורות אחרונים המשועבדים ל Me2) סילק אותה מעליו ואלוהים הצדיק אותו כמובן, ומצלעו ברא אשה חדשה לשימוש. לילית המושפלת נוקמת מאז בגברים, ומלמדת נשים עוד כתינוקות בעריסה להתנשק.

לאחרונה נמצאו עדויות לנשיקות מהסוג הרטוב כבר לפני 4,500 שנה, בכתבי חימר מאיזור סוריה-עיראק. צא וחשוב על הסבל הנצבר אצלנו הגברים במשך אלפי שנים.

הנשיקה היתה גורם מרכזי בהתפשטות מגפות נוראות שחיסלו מיליונים, הרבה יותר מקורבנות המלחמות. רשימה חלקית תוביל אותנו לימי מגפת הדבר שהחלה במאה הששית לפני הספירה, דרך מגפת המוות השחור בימי הביניים במאה הארבע עשרה, עובר למגפות המאה התשע עשרה, מגפת השפעת הספרדית בסיום מלח"ע הראשונה שהביאה למותם של עשרות מיליונים (יותר מהמלחמה עצמה), מגפת האיידס בשנות השבעים והשמונים של המאה העשרים וכלה (לעת עתה) במגפת הקורונה. כל זאת מבלי להביא בחשבון מגפות אזוריות כאבעבועות השחורות במקסיקו ובמרכז אמריקה עם הפלישה האירופית לשם.

כמה חיים וסבל היו נחשבים לאנושות לו היה נאכף איסור אפקטיבי על התנשקות בפה פתוח. עם התגברות על ההתמכרות המסוכנת הזו אולי עדיין היו מחלות, אך כמובן שבהיקף פחות בהרבה. הנשים מנעו מרפא באמצעי לייזטרטה שונים.

נזכר בנשיקות שנאלצנו להחליף עם הלוחמניות מהמין השני. רוק ריחני ומקציף חודר לפינו, ריחות של מאכלים מהשבוע האחרון (לפחות) מציפים אותנו ולעתים נזלות אלינו שאריות מוצקות שנחלצו מבין שיניים הנוקשות בשינינו עד כדי פצפוף האמייל. לשון ארוכה ומכוסת בליטות מטיילת במרחבי פינו ואז חודרת עמוק לגרון עד כדי מחנק. כל

זה מבלי שנוכל להגן על עצמנו באמצעי מניעה, כפי שאנו עושים בהתקליות גופניות אחרות עם בנות המין השני. בכל נשיקה עוברים אלינו מיליוני חיידקי סטרפטוקוק הגורמים לדלקות גרון ואפילו לפגיעה במסתמי הלב, במפרקים ובכליות. כל נשכח את "מחלת הנשיקה" המעלה חום, גורמת כאבי גרון ופוגעת בבלוטות הלימפה. נזכר בהרפס השפתיים היוצר שלפוחיות בשפתיים ובאברי המין במחזוריות ארוכת טווח. נתעלם מהדבקה בהצטננות או בשפעת באמצעות נשיקה. אחרי שעברנו את כל הקודמים, אלה משחק ילדים עברנו.

כניעה לנשיקה עלולה, בנוסף, לדרדר אותנו למנהגים פסולים אחרים; טעימה מצלחת משותפת, שתייה מאותה כוס או אותו בקבוק, נגיסה באותו כריך או עוגה ושאר מרעין בישין.

עם כל המטעמים האלה, לא פלא שהנשים כפו עלינו גם יום חג; יום הנשיקה הבינלאומי בשישה ביולי. אני אישית הייתי מעדיף לחגוג את יום התיקן או את יום העקרב.

בשנים האחרונות החליטו הנשים שכלי הנשק בהם חנן אותן האלוהים, שעליהם הוסיפה לילית כהנה וכהנה, אינם מספקים והוסיפו לאברי הנישוק שלהן שפתי דונלד דאק. לדעתן זו מלכודת דבש אולטימטיבית, רבת יופי ומרגשת, שתמנע מהגבר לחמוק ממנה. יש אולי גברים המרוצים מהמראה החדש ומביצועיו של המיתקן. חלקי אינו עמהם. הברווז רודף אותי כלילות ואני נאלץ לישון בפה סגור ולכסות

את פני בכרית, אם כי בהיותי רחב אופקים אני מוכן להתפשר על דונלד באזורים נמוכים יותר. נזכור שבצרפתית שם העצם Baiser לנשיקה משמש גם בשם הפועל לזיין. למותר לציין מה החלופה המועדפת.

אחת מטראומות הילדות שלי נבעה מחיבתו של מדריך הגדנ"ע, במלוא קוצר קומתו, והוא ממושקף, קירח ושעיר, לשיר הנשיקה הראשונה על הספסל בגן. הוא שר אותו ללא הפסקה. דמיינו אותו כילדה הכה קטנה, ילדונת עם צמה, הזוכה לנשיקה הראשונה מעלם חן ביישן, הנושק לצמתו של המדריך הקירח ומסמיק. פליני במיטבו.

במשך הדורות אילפו אותנו. It's now or never רבים טועים בפרשנות השיר, סבורים שהוא מתחנן לנשיקה. האמת: הוא אכן מוכן להיות מנושק אך רק כדי לקבל תמורה. כשהוא אומר Kiss me my darling זו הצהרת כניעה – אני אפילו מוכן לנשיקה ובלבד ש..... מלכותי תמורת סוס.

כאשר Brian Hyland שר Sealed with a kiss הרי שאין כוונתו שהוא מעוניין ברטיבות ובכל הנלווה אליה. כוונתו לנשיקה יבשה ורשמית שדינה כלחיצת יד לקיום עיסקה. ואילו Alain Souchon הצרפתי, בן לאומת משועבדי הנשיקה הצרפתית, בשירו Le Baiser, נחלץ לאחר שנושק על ידי אלמונית שלמרבה השמחה שבה במהרה למכונית אאודי של בעלה.

כאמור, לאחר אלפי שנות שיעבוד יש האוהבים את האזיקים שעליהם ואת שפתיהם הנרצעות, בבחינת העבד

התנכ"י האומר: אהבתי את אדוני... לא אצא חופשי. כזה הוא Indochine וה-Baiser שלו. הוא מחפש עזרה כדי לנשק אותה, ללחלח את שפתותיהם ולהפגיש את לשונותיהם. ברררר.... יהורם גאון, לעומתו, מוכן לנשק אותה בשיער, בצוואר ועוד, אך גם במסגרת אלף נשיקות הוא חומק מלנשקה על פיה. לקזבלן כל הכבוד.

אולי בגלל גנים טובים, אולי בשל אהבת חירות, בשל אופי מוצק או אנינות, אני מחוסן מפגע רע זה ואף שומר את עצמי לאשה שאפגוש, שתגבר על מסורת בנות מינה ותשנא להתנשק.

אני מניח שזו תהיה 'נערה עובדת'. אלה לא מתנשקות מחשש לסימני מעורבות רגשית.

ביקורים נוספים

בממיל קודם ראינו את הזאבים פולשים לפריס ואת השטן מבקר בעולמנו ומרוצה ממעשי ידינו. מסתבר שהשטן מבקר אצלנו לעיתים מזומנות, נפגש עם בני אדם ומכוון אותם לפעול בדרכים הרצויות לו. כולנו מכירים את סיפורי התנ"ך עוד מימי אדם וחוה, פרשת בלעם, איוב ועוד. גם את פאוסט של גתה, את ד"ר פאוסטוס של תומס מאן ואת השטן ומרגריטה של בולגקוב ודניאל ובסטר של וינסנט בנט' רובנו מכירים (האמנם?). אך עוד רבים וטובים אחרים פגשו בו וכיוונו לדעתו ולרצונו.

למעשה השטן אינו מכריח אותנו למעשים רעים. הוא חושף את מה שממילא חבוי בנו ומוציא זאת לאור. השלכה מכל מה שיופיע בהמשך אלינו ואל חיינו, היא באחריות הקורא בלבד. כרגיל.

מי מכם שיתמה וישאל היכן האלוהים בכל אלה? שיקרא עד הסוף. עונש.

הסופר Jules Verne התפרסם בכתיבתו לבני הנעורים, אך זו הייתה רק אחת מיכולותיו. ספריו אינם רק סיפורי הרפתקאות, אלא שירי הלל לרוחו של האדם ולשאיפתו לרתום את המדע לכיבוש הטבע. כאחד הראשונים בין כותבי מדע בדיוני הוא חזה את הספינות הכבדות מהאוויר (האלבטרוס), את הצוללת

(נאוטילוס), חלליות, טלוויזיה, מיזוג אוויר ועוד ועוד. הוא כתב רבות גם למבוגרים. ספריו אלה מלמדים אותנו גם על אופיים ותכונותיהם, לחיוב ולשלילה, של בני האדם ובהם ביקורת רבה על החברה. בספרו "הפנטזיה של ד"ר אוקס" – *Une fantaisie du docteur Ox*, הוא מתאר עיירה שלווה המשנה את פניה לפתע; מה שהיה שליו הופך לתזזיתי, מה שהיה שקט הופך לקולני, אנשים פשוט מאבדים את זה, ולבסוף מכריזים מלחמה על העיירה הסמוכה, ללא סיבה של ממש. רק לאחר שהשטן, בדמותו של דוקטור אוקס, נעלם עם שוליותו, חוזרים החיים למסלולם. הספר הוא אלגוריה המבקרת בחדות ובהומור רב את אופיו של האדם ויחסיו עם סביבתו.

רעיון דומה מעלה Mark Twain בספרו "הזור המסתורי" – *The Mysterious Stranger*. גם מארק טוויין התפרסם, כמו ז'ול וורן, בעיקר בזכות ספריו לצעירים, אך גם בהם ובוודאי בשאר כתביו, אנו מוצאים ביקורת חברתית בצד הומור. גם כאן מגיע השטן לכפר קטן (הפעם באוסטריה של המאה השש עשרה). בני הכפר מאמינים באמונות תפלות על כל סוגיהן, והשטן בדמות עלם חן ידידותי אינו מסתיר את זהותו ומנצל את חולשותיהם. כל המעשים הנוראים שהוא מעולל והבוז הגלוי שהוא רוחש לאנושות אינם מונעים מבני הכפר להתחבר אליו, ובשעת הצורך ליהנות מיכולותיו. כאשר הוא נשאל לפשר האכזריות המתגלה בבני האדם הוא משיב שהמין האנושי מודע, בניגוד לחיות, למעשיו הרעים.

תיאורו את בני האדם הולם גם סיטואציות נוכחיות. לדבריו גזע האדם מורכב מכבשים הנשלטים על ידי מיעוט קולני וחוששים מפניו. מלחמות אינן צודקות, אך המנהיגים ישכנעו את ההמון שהמלחמה צודקת כדי שיוכלו להמשיך בה. ומארק טווין אומר: כל הדתות משמיצות את השטן, אבל איננו שומעים את גרסתו שלו.

השטן אוהב כפרים קטנים. שם כנראה הוא מרגיש שיוכל לנצל יפה את כוחו. גם Paulo Coelho, הסופר הברזילאי הנודע, שספריו נעים בין ספרות יפה לבין מדריכי התנהלות ושיפור עצמי, מתאר ביקור כזה בספרו השטן והעלמה פרים – *O Demônio e a Sra. Prym*. תושבי הכפר פחדנים, בוגדנים, חמדנים ואינם נותנים אמון זה בזה. נערה שסורה רע פוגשת בשטן המציע לה לבנות זהב אם תשכנע את אנשי הכפר להוציא להורג, על פי בחירתם וללא סיבה, אחד מהם. בתמורה יקבלו אוצר זהב. הצעירה נענית לאתגר ואכן משכנעת את התושבים לעשות כן. רק ברגע האחרון לפני ההוצאה לפועל היא מתחרטת, משנה את עמדתה ומצליחה למנוע את המעשה. מי ניצח? המלאכים או השטן?

הסופר הרוסי P. D. Ouspensky, מתלמידי גורדייף והוגה דעות בזכות עצמו, כתב את *Talks with the Devil* – שיחות עם השטן. במסגרת סיפור על המצאת אקדח משוכלל המאפשר רציחות ומלחמות בהיקף שלא נודע קודם לכן, חושף השטן את האני מאמין שלו. הוא אוהב בני אדם ולדעתו מלחמות הן הביטוי הנעלה של התרבות והקידמה. יש לתת את המשקל

הראוי לחשיבות המלחמה ולתרומתה למוסריות של האדם ולהתפתחותו. חלומות על השלום הם מופרכים, מביאים להידרדרות מורלית ולהתנוונות. בסיפור אחר שתחילתו באדם וחווה ועובר לצאצאיהם, פוגש השטן במטייל בהודו החווה חוויות מוזרות. לדברי השטן הוא ושכמותו חיים למען בני האדם. הם אינם יוצרים רוע אלא מוצאים אותו בתוך בני האדם. על פי השטן מי שרוצה להיטיב עם בני האדם צריך להמנע מן האמת, להפיץ כזבים ואף לנסות ולשכנע שהרוע הכרחי לאנושות.

סופר ומחזאי רוסי נודע נוסף, Leonid Andreyev, מספר בין אפלה להומור, בספרו *Satan's Diary*, על השטן המשועמם בעיסוקיו הרגילים, ולכן "מאניש" את עצמו ומבקר בעולמנו בדמות מיליונר אמריקאי, במטרה לפתות אנשים תמימים ולרתום אותם למזימותיו. בדמותו זו הוא מאבד את דרכו ומגיע לבית בו גר אדם מסתורי ובתו היפה בה השטן מתאהב. מסתבר שעם הפיכתו לבן אדם השטן נעשה חסר אונים מול הרוע, השקר, השחיתות והצביעות של בני האדם. הוא כורע ברך לפני זונה ונשדד על ידי רמאי. כשהוא מכריז שהוא אכן השטן פוצחים כולם בצחוק: הרי זה תרנגול מרוט. והוא מקבל הסבר: באת אלינו באיחור. אנו מסתדרים בכוחות עצמנו.

אלה כולם הם טיפה בים. לא פורטו כאן חז"ל וסטרא אחרא, מבחר הסיפורים העבריים מן העיירות ובהם סיפורי שטן, שדים ורוחות רעות מימי הביניים ואילך, מבחר הסיפורים

הגרמנים באותם עניינים, וסופרים רבים כבשביס זינגר, ז'אק קזוט, ואפילו גרמי לון שטיפל בשטן כפסיכיאטר. הקורא מוזמן להוסיף עליהם כהנה וכהנה. אני עייפתי, אבל לא אוכל לסיים בלי משהו גם על הצד השני, כפי שהבטחתי למעלה.

זוכה האוסקר Randy Newman שר את God's song. אצלו אלוהים המאפשר את כל הרוע והאומללות בעולם אינו הטוב והמיטיב לעומת השטן הרע. שת בנו של אדם שואל את אלוהים מדוע נגזר על בני תמותה מותם. האל עונה: לאדם אין כל משמעות עבורי. הוא פחות מפרח הקקטוס או מעץ. הוא מתרוצץ במדבר כי הוא מקווה למצוא אותי שם, הטפש. לכן אוהב אני את בני האדם.

בני כל הדתות, באמצעות כוהניהם הגדולים פונים אלי ואומרים כי מגיפה יש בעולם ואין אדם פטור ממנה. המקדשים שבנינו קרסו אל תוך הים. אם אינך דואג לנו, לפחות הנח לנו. ואלוהים, תמצית הרוע, משיב: אני שורף את עריכם. אתם עיוורים. אני ממית את ילדיכם ואתם מתברכים בי. זה טירוף לתלות בי את אמונתכם. ולכן אוהב אני את בני האדם.

אתם צריכים אותי ולכן אוהב אתכם. ואתה הקורא זכור; זה רק שיר (?).

ומה אומר ניטשה?

ואצלנו כתב נתן אלתרמן את "אז אמר השטן":

הנצור הזה איך אוכל לו.

איתו האומץ וכשרון המעשה

וכלי מלחמה ותושיה עצה לו.

ואמר: לא אטול כוחו
ולא רסן אשים ומתג
ולא מורך אביא בתוכו,
ולא ידיו ארפה כמקדם,
רק זאת אעשה: אכהה מוחו
ושכח שאיתו הצדק.
כך דיבר השטן וכמו
חוורו שמיים מאימה
בראותם אותו בקומו
לבצע את המזימה.

מילים אחרונות

המוות, כמו האהבה, זכה ליצירות רבות בשירה, בפרוזה ובשאר סוגי האמנויות. קבלו על קצה המזלג.

הנוטה למות, בשיר Le Moribond של Jacques Brel, נפרד מידידיו ועורך איתם חשבון. למרות כל מה שהיה הוא סלחן ברגעי מותו ומבקש על אשתו.

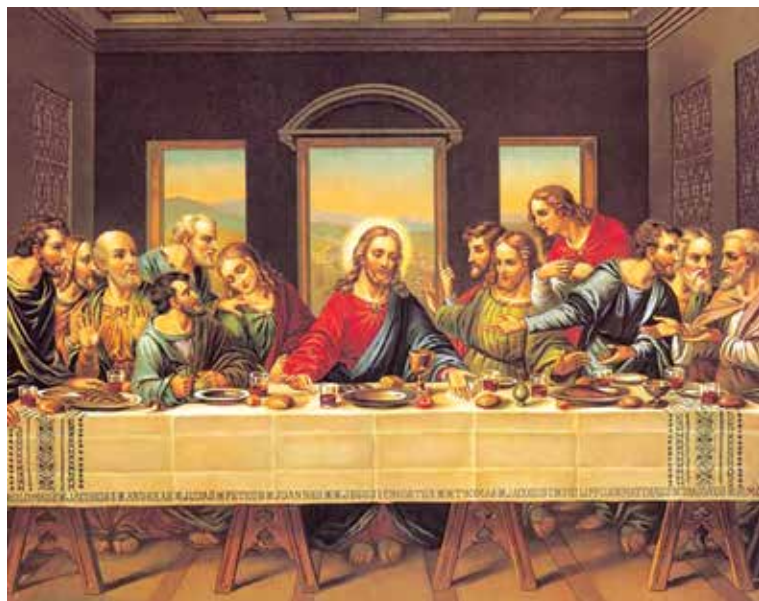
אנו נפרדים אמיל, הוא אומר. חיבבתי אותך. שתינו יחד אותם יינות, אותן נערות ואותם מכאובים. קשה למות באביב, אך אני הולך ושלווה בנשמת. אתה היית טוב כלחם לבן ואני יודע שתדאג לאשתי. אני רוצה שתצחקו, שתרקדו, שתיהנו כמטורפים כאשר יניחו אותי בבור.

אנו נפרדים כומר. חיבבתי אותך. לא היינו באותו מקום, לא הלכנו באותה דרך, אך חיפשנו את אותו נמל. אתה היית איש סודה ולכן אני יודע שתדאג לאשתי. קשה למות באביב..... אני רוצה שתצחקו.....

אנו נפרדים אנטואן. לא חיבבתי אותך כלל. אני מתפגר מלהתפגר היום כשאתה מלא חיים, ועמיד יותר מהשעמום. אתה היית מאהבה של אשתי ואני יודע שתדאג לה. קשה למות באביב..... אני רוצה שתצחקו.....

אנו נפרדים אשתי. חיבבתי אותך. היום אני עולה על הרכבת לאלוהים לפניך, אך לבסוף כולם עולים עליה. אני

הולך בעיניים עצומות כפי שעצמתי אותן בעבר, ואני יודע שתדאגי לנשמת. קשה למות באביב..... אני רוצה שתצחקו..... ל-Brel שירים רבים הדנים במוות. הנה אחד נוסף Le Dernier Repas, הסעודה האחרונה (השם מזכיר את זו של ישו). כאן מתכנן הנוטה למות את האירוע.

בסעודתי האחרונה ארצה לראות את אחי, כלבי וחתולי ואת חוף הים. ארצה לראות גם כמה סינים מחופשים לבני דודי. ארצה שהבאים ישתו מיין המיסה הטוב ואחרי הכמרים יזללו תרנגולות פסיון מפריגור. אחר כך שיביאו אותי לראש הגבעה שלי, רוצה לראות את העצים וענפיהם נמים. אזורק אבנים לשמיים ובפעם האחרונה אצעק "אלוהים מת".

ארצה לראות, בסעודתי האחרונה, את החמור שלי, את התרנגולות ואת האווזים, את הפרות ואת הנשים. ארצה לראות את הצחוקים כשהייתי אדון ומלך, והן היו מאהבותי. כשאתמלא דיי להטביע את האדמה, אנפץ את הכוס להשתיק את כולם, ואשיר בקולי קולות למוות הקרב, שירי טרלול שיפחידו את הנזירות הקטנות. ואז שיביאו אותי לראש הגבעה לראות את הלילה המתקדם לאיטו אל המישור, ושם עדיין אעמוד ואעליב את הבורגנים, ללא פחד וללא חרטה, בפעם האחרונה.

אחרי הסעודה האחרונה ארצה שיסיימו את הזלילה בביתי. שיושיבו אותי כמלך המקבל את פני הווסטליות שלו. במקטרת שלי אשורף את זכרונות הילדות, את חלומותי שלא הגשמת, את תקוותי. אשמור עבור נשמתו רק מושג של שיח

ורדים ושל שם אשה. אראה את הגבעה שלי רוקדת, יודעת ומאפילה בריח הפרחים, ואז אפחד, בפעם האחרונה. ועוד אחד שלו Tango Funebre, טנגו הלוויה. מה יעשו הבאים לביתו של הנוטה למות. רמז: לא מה שאנחנו מצפים ממתאבלים. גם כאן הוא מזכיר לאשתו את בוגדנותה. אני כבר רואה אותם, מכסים אותי בנשיקות, פורשים את ידיהם ושואלים בלחש: האם הוא בא, האם הוא הולך, האם הוא עדיין חם או אולי כבר קר. הם פותחים את הארונות, נוקשים על כלי החרסינה, מחטטים במגירות. הם מתענגים על קריאת מכתבי האהבה שלי וצוחקים בקול גדול. אני כבר רואה אותם מתבוננים בחליפת היער שלי, ומתחרים מי יהיה הכי עזוב ומי יהיה הראשון. הם הביאו את הזקנות שכבר אינן מכירות אותי, ואת הילדים שמעולם לא הכירו אותי. חושבים על מחיר הפרחים ומוצאים שאין זה הולם לא למות באביב בעונה של הלילך. אני רואה אותם, חברי היקרים המזויפים, מחייכים על משימה שהושלמה, עצובים מדי ונינוחים מדי, מזילים דמעות תנין. את אינך יודעת, בצאתך מבית הקברות, שאת פוסעת לעבר הגיהנום הפרטי שלך, שלובת זרוע עם האחרון במאהביך, שיגרום לך לבכות אחרת ממני. ואת עצמי אני רואה עצוב וקר בשדה העצמות, בדרך ממנה אין חזרה. את כל זאת אני רואה וזו חוצפה לדרוש שאשתה רק מים, לא ארדוף בחורות, אתחיל לחסוך, אוהב פילה של מקרל ואצעק: "יחי המלך".

שיר אחרון של Brel ודי: La Mort, המוות. המוות מחכה לי כזקנה הממתינה למפגש עם החרמש, כדי לקטוף את הזמן החולף. ממתין לי כנסיכה בקבורת נעורי כדי לבכות את הזמן החולף, כמו Carabosse (הפייה הגבנת ביפהפיה הנרדמת) בבעירת חתונתנו כדי ללעוג לזמן החולף. מי ממתין לי מעבר לדלת? מלאך או שד. ואת ניצבת לפני הדלת. המוות ממתין תחת הכרית, שמא אשכח להתעורר. הוא מקפיד את הזמן ומחכה שחברי יבואו אלי בלילה וממתין שהזמן יחלוף. המוות ממתין בידיך אשר תעצומנה את עפעפי כדי לעזוב את הזמן החולף. הוא מעבר לדלת, שד או מלאך, ואת לפניו. המוות מחכה בעלים האחרונים של העץ שישמש לארון הקבורה שלי, כדי למסמר את הזמן החולף. הוא ממתין עם פרחי הלילך שיזרקו עלי כדי להפריח את הזמן החולף. הוא מחכה לי במיטה רחבה מכוסה בסדיני שיכחה, כדי לסגור את הזמן החולף. ומי מאחורי הדלת? מלאך או שד? ואת לפניו. בשל עוונותי ובשל הדמנציה הקרבה והולכת, כמעט נשמט במייל שירו של Brel על ידידו המת Fernand. את האות האחרונה בשם לא מבטאים, אך באותיות עבריות אכתוב את השם בכתיב המלא. רק חברו היחיד של המת והסוס המושך את הקרון, מלווים את המת בדרכו האחרונה. אלוהים, הגורם, משקיף מלמעלה.

לאמור שפרננד מת. שמת פרננד. אני לבד מאחור והוא לבד מלפנים. הוא בארון ואני בערפל, הוא בקרון ואני במדבר שלי. לפנים רק סוס לבן, ובמאסף רק אני, בוכה. לאמור שאין אפילו רוח שתפרע את הפרחים שהבאתי.

אני, אם הייתי אלוהים הטוב, היו לי ייסורי מצפון, כי עכשיו יורד גשם, כי עכשיו פרננד מת. לאמור שחוצים את פריס בבוקר השכם, חוצים את פריס והיא נדמית לברלין. אתה ישן ואינך יודע, אך זה עצוב עד מוות לצאת כאשר פריס עדיין ישנה. אני מת להעיר את האנשים, אני אמציא לך משפחה שתלווה אותך.

ואם הייתי אלוהים הטוב, לא הייתי גאה. אני יודע שעושים ככל האפשר, אך חשובה גם הדרך. אתה יודע, אני אחזור לעתים קרובות לשדה בן הזונה הזה, בו תנוח. בקיץ אעשה לך צל, נשתה את השקט לחייה של קונסטנס. לה לא אכפת. ובכלל, האנשים מטומטמים, הם יתחילו מלחמה, ואני אבוא לישון איתך לתמיד בבית הקברות. ועכשיו אלוהים, אתה יכול לצחוק, ועכשיו אני הולך לבכות.

ו־Shakespeare בסוּנְטָה 71 מבקש: אל תבכה אותי לכשאמות. צליל הפעמונים יבשר: הוא איננו, יצא מעולם רשע ושוכן עם התולעים. שכח את היר שכתבה לך באהבה. שכח אותי במחשבותיך המתוקות ואל תיעצב. כשאחזור אלי עפר אל תאמר את שמי, אהבתנו תשוב גם היא אלי עפר. אל תיאנח עלי פן ילעג לך העולם.

ערים בשירים

בממיל הזה אחר שירה עם גיאוגרפיה, וכרגילי לא בסדר חשיבות או בסדר בכלל, סתם לפי מה שקופץ לראש.

פריס היא העיר עליה נכתבו שירים יותר מכל מקום אחר. שירים על פריס הם גם שירים על האוהבים. נראה שניים מהם, מושרים בפי שניים מגדולי השנסוניירים.

בעל קול הקטיפה, Yves Montand, שר À Paris.

הידיים שלובות, שני לבבות מחייכים והכל משום שהם מאוהבים בפריס. באביב, על הגגות, השבשבות סובבות בגנדרנות ברוח החולפת באדישות. כי לרוח, בהגיעה לפריס, אין כל דאגה, והיא מתבטלת בכל הרובעים היפים של פריס. השמש, חברתה משכבר, משתתפת בשמחה, ויחדיו הן חוגגות, בפריס. יד ביד הן חולפות בעיר, ובדרך בוחנות האם פריס השתנתה.

יש תמיד נהגי מוניות משחרים לטרף שירמו אתכם במחיר לפני שיחנו בתחנה. בבתי הקפה רואים לא חשוב מי, שותה לא חשוב מה ויושב שם מהבוקר. ויש את נהר הסיין, שבכל שעה מארח אוהבים הצופים בו. ויש כאלה שמציעים את מיטתם על גדות הסיין ורוחצים בנהר בצהריים, בכל ימי השבוע.

ויש האחרים, שנמאס להם כי ראו כבר הכל, והם רוצים לשכוח, וזורקים עצמם לנהר. הסיין מעדיף לראות את הספינות

היפות המטיילות עליו, ומשחק עם המפרשיות בזרמי מימיו. אין שעמום בפריס. יש שעמום בשאר העולם, כי שם אין פריס. בארבעה עשר ביולי לאור פנסי הרחוב, רוקדים ברחוב ללא הפסקה לצלילי אקורדיון. מאז נפילת הבסטיליה, בכל הרובעים והצמתים, יש בחורים ובחורות והם עושים רונדלים על המדרכה לילה ויום, בפריס.

הגדולה מכולן Edith Piaf, שרה 'Sous le ciel de Paris', תחת שמי פריס.

תחת שמי פריס מרחף שיר. הוא נולד היום בליבו של נער. תחת שמי פריס צועדים האוהבים, והאושר מלווה אותם עלי מנגינה שנוצרה עבורם. תחת גשר ברסי יושבים פילוסוף אחד, שני נגנים, ומספר צופים. אלפי אנשים שרים תחת שמי פריס את המנון המאוהבים ב-Vieille Cite. ליד ה-Notre Dame שידעה בעבר דרמות, הכל מסתדר לצלילי פאנאם, קרני שמש קיץ, אקורדיון. התקווה חוגגת בשמי פריס.

תחת שמי פריס זורם נהר עליו, המרדים בלילה את חסרי הבית ואת הקבצנים. תחת שמי פריס ציפורי האלוהים הטוב באות מכל העולם כדי לפטפט. לשמי פריס סודות משלהם. מזה עשרים מאות הם מאוהבים באי Saint Louis וכשהוא מחיך הם עוטים את הבגד הכחול. כשיורד גשם על פריס זה כי השמיים אומללים, הם מקנאים במיליוני האוהבים ומשלחים בנו רעמים. אך הם מתחרטים במהרה ומראים לנו את הקשת בשמיים.

בירת בלגיה והאיחוד האירופי Bruxelles, היא עיר הולדתו של Jacques Brel. על הזמנים של פעם בעירו והשפעתם עליו הוא שר בקצב מסחרר. מביקורי בעיר התרשמתי שהזמנים של פעם נותרו בה.

היה זה הזמן בו בריסל חלמה, היה זה הזמן של הסרט האילם, היה זה הזמן בו בריסל שרה, היה זה הזמן בו בריסל בריסלה.

בכיכר Brouckère נראו חלונות ראווה עם גברים ונשים בקרינולינות, נראו שם אומניבוס עם נשים וגברים בכובעי אופרה, ובאימפריאל עם לב בכוכבים, היו סבי וסבתי. הוא איש צבא והיא פקידה. שניהם לא חשבו יותר מדי, ואילו ממני ציפו שאהיה חכם. היה זה הזמן.....

על מדרכות כיכר Sainte Catherine רקדו הגברים והנשים בקרינולינות, גם האומניבוסים רקדו עם הנשים והגברים בכובעי אופרה. ובאימפריאל היו סבי וסבתי. הוא ידע מה לעשות והיא הניחה לו לעשות, ואז עשו זאת שניהם, ואילו ממני ציפו שאהיה רציני. היה זה הזמן.....

תחת פנסי כיכר Sainte Justine רקדו..... ובאימפריאל היו סבי וסבתי. הוא חיכה למלחמה, היא חיכתה לו, הם היו עליזים כמו התעלה וממני ציפו שאהיה מוסרי. היה זה הזמן בו בריסל חלמה, היה זה הזמן של הסרט האילם, היה זה הזמן בו בריסל שרה, היה זה הזמן בו בריסל בריסלה.

לא אסתפק בשיר אחד של ברל. שירו Vesoul, שיר נונסנס קצבי על בעל המקיים בהכנעה את מצוות אשתו העלה

תמיד חיוך, גם אם שיקף את מצבי. גם נסיבות כתיבת השיר משעשעות. ברל הגיע לעיר שלא בטובתו, והתבקש על ידי פרנסיה לעזור ולפרסם אותה באחד משיריו. הקורא יחליט האם עלתה בידו. באחד מטיולי בצרפת סטיית מהכביש הראשי לביקור בעיר. זה היה בערב. העיר היתה שוממה. לא מסעדה, לא בר, רק פיצוציה אחת פתוחה. במלון הצפון בו התאכסן ברל לקחתי גם אני חדר. על הקירות פוסטרים של הזמר.

רצית לראות את Vierzon וראינו את ויארזון. רצית לראות את Vesoul וראינו את וזול. רצית לראות את Honfleur וראינו את הונפלר, רצית לראות את Hambourg וראינו את המבורג. אני רציתי לראות את Anvers אבל חזרנו להמבורג, רציתי לראות את אחותך אבל ראינו את אימך, כמו תמיד.

נשבר לך מויארזון עזבנו אותה. כך גם לגבי וזול והונפלר והמבורג. רצית לראות את אנוור אבל ראינו רק את הפרברים. נשבר לך מאימך ועזבנו את אחותך. כמו תמיד.

אבל אני אומר לך, לא אלך יותר רחוק. אני מודיע לך שלא אלך לפריס, אני מסוייט מהפזמונים הקולניים, הוואלסים הישנים ונגינת האקורדיון.

רצית לראות את פריס וראינו את פריס. רצית לראות את Dutronc וראינו את דוטרון, רציתי לראות את אחותך וראינו את הר Valerien. רצית לראות את הורטנס היא הייתה בתעלה, רציתי לראות את Byzance ראינו את Pigalle, בתחנת Saint Lazare ראיתי במקרה את פרחי הרוע.

נשבר לך מפריס ועזבנו את פריס, וכך לגבי השאר, ובתחנת
סן לזאר הכל כל כך יקר. ואני אומר לך שוב, לא אלך יותר
רחוק..... ושוב חוזרים לערים שהיא רוצה לראות, ושוב
במקום את אחותה הוא רואה את אימה. וכך שוב ושוב.
ובין בתי השיר כשהוא עובר למהירות 78 בלתי אפשרית,
הוא קורא לאקורדיוניסט המלווה אותו "Chauve Marcel
chauffe" חמם אותה ומגביר את הקצב.

מיודענו Adamo שר על ירושלים ועל השלום Inch Allah.
השיר כאילו נכתב היום.

ראיתי את המזרח עם הירח מעליו, ורציתי לכתוב לעולם
על אורו, אך כאשר ראיתי את ירושלים, פרח הפרג על הסלע,
שמעתי רקוויאם. אינך רואה קפלה מצטנעת, את שלוחשת
"שלום עלי אדמות", שהציפורים מסתירות בכנפיהן את
מילות האש "זהירות גבול"? הדרך מובילה למעיין, עצרי
מרי-מדלן. את רוצה למלא את הדלי, אך עבורם גופך אינו
ראוי למים.

אינשאללה, אינשאללה, אינשאללה.

עץ הזית בוכה את צילו, בת זוגו הרכה, חברתו, הנמצאת
אסירה תחת החורבות על אדמת האויב. פרפר על מסמר
דוקרני מחפש שושנה. האנשים חסרי מוח והם ינדו אותי אם
אעז. אלוהי הגיהנום או השמיים, אתה הנמצא בכל מקום,
באדמת ישראל יש ילדים הרועדים מפחד. אינשאללה.....

נשים נופלות בסערה, מחר ישטף הדם, הדרך עשויה אומץ,
מרוצפת בנשים. אבל ראיתי את ירושלים, פרח הפרג על הסלע.

אני שומע את הרקוויאם כשאני נשען על הסלע. רקוויאם
לששה מיליוני נשמות ללא מאוזוליאום שיש משלהן, אשר
הצמיחו ששה מיליון עצים למרות החול המצמית.
אינשאללה.....

אני מרשה לעצמי להזכיר שיר אחד המושר דווקא באנגלית,
ודווקא על ברלין (דווקא ודווקא), וזאת כי היכרותי איתו
נעשתה בצרפת, בעיר Annecy. זו בירת Haute-Savoie בדרום
מזרח צרפת, וכינוייה הוא "ונציה של הרי האלפים" בשל
הנהר ותעלות המים שלה. אגלה לכם סוד: בצפון מזרח
צרפת, באלזס, נמצאת העיר Colmar וגם היא נקראת
"ונציה הקטנה" מאותן סיבות. שתי הערים עתיקות,
בעלות היסטוריה מעניינת, ושוות מאוד ביקור. בשתיהן
אכן ביקרתי. בביקורי באנסי להופעה, ספק מחול,
ספק פנטומימה, ובין השירים שליוו אותה היה שירו של
Little Jack Little מומן מלחמת העולם I've always wanted
to dance in Berlin. ההופעה היתה מוצלחת, והשיר כבש
אותי ממש. אני עדיין מאזין לו לעיתים קרובות. כדאי
להכנס ליוטיוב או ספוטיפיי - גם אתם תתמכרו.

התעייפתי. לא אעלה כמובן את כל שירי ארץ ישראל וירושלים
על ראש שמחתי, אך מציע שתאזינו לכמה מהמשעשעים
בהם. הם סגולה למצב רוח טוב. האחד "טנגו כפר סבא" של
אלתרמן בביצוע רחל אטאס, והשני "ערב במסחה" של חיים
חפר בביצוע אריק לביא או התרנגולים. אם תרצו נוספים,

לתל אביב התווספה "תל אביב" של אריס סאן, לבאר שבע התווסף "הקטר 70414" של אריק לביא, לאמסטרדם התווסף "הנמל" של ברל, לוינה התווספה "וינה" של ג'ואל גריי, לברצלונה התווספה אכן "ברצלונה" של פרדי מרקורי, לקהיר התווספה "רכבת לילה" של משינה, ללונדון "לונדון לא מחכה לי" של חוה אלברשטיין, וכל השאר הלא הם רשומים באטלס ברוורמן אותו שיננו בבית הספר היסודי.

העלו את שלמה גרוניך בשירי תל אביב. אפשר לחיות בתל אביב ויש לי סימפטיה.

מראש הזהרתי שהשירים שנבחרו והערים המושרות אינם בגדר מפת העולם המפורטת מחד גיסא ואפליקציות המוסיקה המלאות מאידך גיסא. עם זאת, התקבלו תגובות המחייבות אותי, זה שקוראיו המסורים יקרים ללבו, להעלותן עלי מייל:

שני זוגות, סולו ושלישיה

לא, אין מדובר בשעשועי מין בקבוצות. על כך אולי בפעם אחרת. בימים המעטים ששהיתי עתה בפריס, החלטתי וקיימתי וצפיתי בארבעה מופעים בארבעה ערבים, בזה אחר זה. נהניתי מאוד מכולם, בין שאכן היו מוצלחים, בין שגמרתי בלבי ליהנות ובין שאני פחות ביקורתי ככל שהשנים עוברות (אל תבנו על האחרון). להפתעתי לא חיכיתי לסיום כהרגלי, רציתי שימשך.

הראשון עלה ב־Théâtre de la Huchette, אותו תיאטרון המעלה מאז 1957 את המחזה של Ionesco *La cantatrice chauve*, הזמרת הקירחת. שווה לראות. הפעם הופיעו Hélène Hardouin ו־Pablo Gignoli במחזה *Confidences tanguées* *entre deux portes*. אין ספק: שם מעורר סקרנות. פירוש: אמון או ביטחון בקצב הטנגו בין שתי דלתות. בכניסה למועדון תענוגות המהנה את לקוחותיו בדיסקרטיות המתבקשת, נמצא במעבר את השירותים בהם שולטת Madame S, תיאור תפקידה הוא dame pipi, כינויין של הנשים האחראיות על נקיון ותחזוקת השירותים הציבוריים, בבתי מלון, במועדונים וכיו"ב. על הבמה דלת הכניסה למועדון ומשני צידיה הממלכה של הגברת ואזור המנוחה והנגינה ב־bandoneon של המנקה ועוזרה הנאמן Olimpio.

הגברת מקשיבה ולעיתים מציצה בלקוחות המשתמשים בשירותים ומספרת לנו מה נאמר ומה נעשה, גם פוצחת בשנסונים מוכרים של Aznavour, Brassens ואחרים ואף פוצחת בשירים מקוריים. הכל בביצוע מוצלח תוך ריקוד מלא אנרגיה וחושניות. הסניטר מלווה אותה במקצבי הטנגו. מופע עם מוזיקה טובה והרבה הרבה הומור.

המופע השני ב-La Comédie Saint-Michel בביצועם של Claude Lauri ו-Zabelle (ללא שם משפחה) היה Sur les pas de Brassens, בעקבות ברסאנס. כותב המופע וכותבו הוא בחיים גבר מזדקן, כתפיים שחוחות, שיער מתדלדל, שקיות תחת עיניו, מעביר את רוב המופע בישיבה. כשהוא שר הכל נשכח והוא סוחף אותנו. לצידו הזמרת, תומכת בו הן פיזית והן בשירה. היא התמוכה ובלון החמצן שלו. היא הניגוד: מלאת חיים, מעוררת רצון לנשוח בה. הצירוף של שניהם והניגוד ביניהם, השירים וקטעי ההומור, יוצרים הופעה מהנה ביותר.

בערב השלישי, בתיאטרון Essaiion שרה Caroline Montier את Barbara. בשיער קצוץ, בגדים שחורים, על הפסנתר, היא ברברה. היא מקמטת את לחייה, פוקחת עיניים גדולות ומחייכת חיוך מתחטא. כשהיא ספק ממלמלת ספק מספרת על אהבותיה של ברברה אנו יודעים שאלה גם אהבותיה שלה, וכל גבר באולם בטוח שהיא מתכוונת אליו. זה לא חיקוי. זה אמיתי. וחוף מזה היא גם שרה נפלא. יצאתי עם דיסק חתום וחיוך שלה אלי. לא צריך יותר מזה כלום.

הרביעי ב-Théâtre de la Gaîté היה La Claque בכיכובו של Fred Radix. הוא משמש בסוף המאה התשע עשרה ב-Chef de Claque, האחראי על מחיאות הכפיים. ידוע שהצלחתו של מחזה תלויה במחיאות הכפיים בהצגת הבכורה. ל-Auguste Levasseur גיבור ההצגה יש חבורת מוחאי כפיים אותם הוא מפזר באולם ומנחה אותם היכן וכיצד למלא את תפקידם. הבכורה הבאה תעלה בעוד שלוש שעות ועתה מתברר שהחבורה הקבועה לא תגיע. עליו לפעול כנגד מחוגי השעון ולקבץ צוות חדש. מכאן ואילך מנסים הוא, עוזרו הנאמן ונגנת האקורדאון המלווה אותם, לאסוף חסרי ניסיון ובזמן המועט שנותר לאמנם למשימה. כמסורת הקומדיה דל ארטה הם מתזוים על הבמה, ומצליחים בגיוס. ומי בקבוצה החדשה? הקהל היושב באולם. מסתבר שמקצוענות כפיים איננה הקשת כף בכף בלבד. יש מחיאות רבות ושונות, סלסולי כפיים, מרפקים וכתפיים. הוא מדגים והקהל מחרה מחזיק אחריו. למעשה נחלק הקהל לשתי קבוצות הומוגניות. באחת כל הנוכחים פרט לי והם משתפים פעולה ומתמקצעים, ובשנייה אני בלבד, נוכח סרבן. שוב, מקורי, הרבה הומור. נהנית.

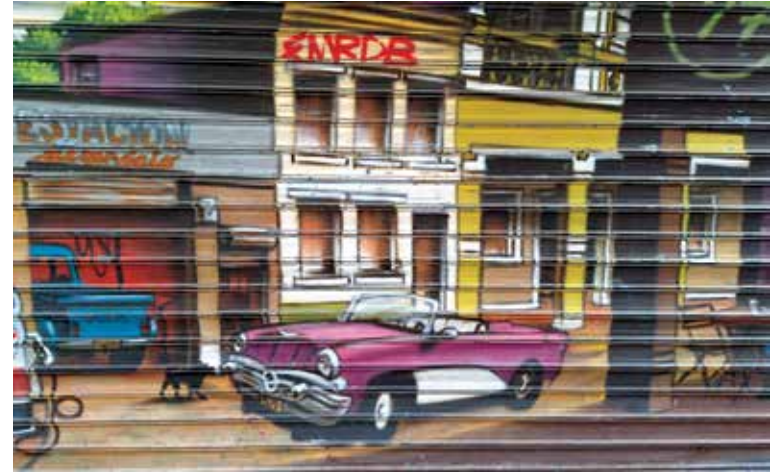
שמות מוזרים

בממיל קודם סיפרתי על עיירות וכפרים בצרפת בעלי שמות משונים. תופעה זו לא פסחה גם על הערים הגדולות, בשמות רחובות, חנויות ובתי אוכל.

ליד Saint-Michel קיימת סימטה שרוחבה פחות משני מטרים, הנחשבת לרחוב הצר ביותר בפריס ושמו La rue du Chat-qui-Pêche, ובעברית רחוב החתול הדג דגים. קשה לחשוב שבירושלים יקרא רחוב בשם זה, מה עוד ש־chat הוא גם כינוי לאבר המין הנשי ו־pecher הוא לא רק לדוג אלא גם לחטוא. יש הסבורים שהרחוב נקרא בשם זה בשל קרבתו או אולי כפרסומת לבית זונות סמוך. בסיפורים אחרים יש מקורות אחרים לשם.

זה איננו הרחוב היחיד עם קונטציה מינית. Route de la longue queue יכול שיהיה רחוב הזנב הארוך, אבל קרבתו ליער בולון מעניקה לו דווקא את הפירוש האחר הלא הוא זין ארוך.

רחוב נוסף בעל קונטציה מינית הוא Rue de la Pompe ברובע ה־16. ברובע ה־1 נמצא Rue du pelican ששמו הקודם היה Rue du Poil-au-Con רחוב שיער הכוס, בשל הזונות שעבדו בו משכבר הימים. נסיים את ענייני המין ב־Rue du Petit-Musc ששמו המקורי היה Rue de la Pute-y-Muse, שאף הוא היה מרכז לבתי זונות.

רחוב חתולי אחר, החתול המרקד Rue du Chat-qui-Danse נמצא בעיר Saint-Malo. הרחוב נקרא על שם החתול שהיה ההרוג היחיד במתקפה אנגלית כושלת. תארו לעצמכם רחוב הנקרא כאב תחת Rue Casse-Cul. יש באמת רחוב כזה בעיר Montboucher.

אם נעבור מחתולים לכלבים (חיה שיש לי העדפה ברורה לגביה), נמצא ב-Marseille את Rue des Crottes הלא הוא רחוב הקקי של הכלבים, שאכן מהווה בעייה של ממש בערי צרפת, ולא רק כאן.

אם בהפרשות עסקינן, הרי שבפריס נמצא גם Rue de la Gerbe, רחוב הקיא, ובאחת העיירות אף La rue pisseues, רחוב המשתינה.

Crab – אדון וגברת סרטן. ומה באשר למפורסמות Pied de
Cochon – רגל חזיר, או le chien qui fume – הכלב המעשן?
והוא לא כלב המסעדה היחיד. בפריס גם מסעדת Le chien de la lune – כלב הירח, ו־Le chien Andalou – הכלב האנדלוסי.
ספק אם הייתי מנסה, על פי שמה, את מסעדת Les Trois
Maladroits – שלושת הנבכים, או Les Trois Baudets – שלושת החמורים. אולי כבר עדיף אצל מסעדת Les Mauvais
Garçons – הילדים הרעים. שם מוזר נוסף למסעדה, קשור
אלינו, הוא Tikoun Olam – תיקון עולם, ביטוי שמקורו
בתפילת ראש השנה.

לעומת זאת, הייתם קונים בחנות ששמה בשלט המתנוסס
Merde – חרא? יש כזו בפריס. לא הייתם נעלבים
לקנות ספר בחנות ששמה Le Singe qui Lit – הקוף הקורא,
וחוששים להסתפר אצל Le mauvais barber – הספר הרע?
ואיך נשמע לכם שם לרשת הקרוייה M.Moustache –
העלמה שפם?

ואם נצא לבלות אולי נכנס אל הקברט L'Âne qui rit – החמור
הצוחק, לתיאטרון Deux Anes – שני החמורים, או למועדון
האיקוני Le Lapin Agile – הארנב הזריז. יתכן שנעדיף את
מרתף הג'אז Le Baiser salé – הנשיקה המלוחה אך גם הזיון
המלוח. נזכרים?

כל זה על קצה המזלג, ובאתר יופיעו גם התמונות.
בתיאבון.

בפריס נמצא גם Rue de l'enfer, רחוב הגיהנום, המופיע
גם בערים אחרות בצרפת, ולצידו קיימים גם Rues de Dieu,
הנושאים את שם האלוהים Rues de Paradis, ועוד נושאי
דת שונים.

אולי עדיף כבר Rue sans Nom, רחוב ללא שם, שגם הוא
שם רחוב, וגם כאלה יש בערים שונות בצרפת.

השמות המוזרים לא פסחו גם על חנויות ומסעדות.
לא רחוק מביתי בפריס נמצא בית הקפה Le Chat Bossu –
החתול הגיבן. ליד Montparnasse נמצאת מסעדת Mr. & Mrs.

ממיל 25

האם היתה זו היא?

לאחרונה נתקלתי בשיר עם צרפתי ישן. לא קל היה לתרגמו ואולי פספסתי מעט, אבל היה שווה.

האם היתה זו Marine

שריחה הנורא הבריח את כולנו?

לא, זו היתה Madame Gouchon

האם היתה זו Francine

שהפיצה את המחלה לכל הגברים בשכונה?

לא, זו היתה Madame Jambon

האם היתה זו Charline

שהכינים בשערה פשטו בילדי העיר?

לא, זו היתה Madame Razon

האם היתה זו Jacqueline

שהדביקה בנזלת את הטבח שהכין מרק?

לא, זו היתה Madame Marron

האם היתה זו Christine
ששיחקה בגפרור וגרמה לדליקה?
לא, זו היתה Madame Bayon

האם היתה זו Pipine
שגנבה בולים מתיבות הדואר בבית?
לא, זו היתה Madam Charon

האם היתה זו Madame
שחטפה על כל אלה מכות בישבנה?
לא, זו כרגיל היתה הילדה.

ולהשומע ינעם.

רחובות ומלכים

היו שסברו, בעקבות מייל קודם, שרוב רחובות פריס ואולי צרפת בכלל, נושאים שמות מוזרים, ולא היא. מרבית הרחובות נקראים על שמות מדינאים, אנשי צבא, אנשי רוח, אצילים, תורמים לקהילה או לכלכלה, אירועים הסטוריים כמלחמות וקרבות, אזורים או ערים בצרפת או בחו"ל, ונושאים מן הטבע.

מטבע הדברים לא נפקדים מהרחובות גם שמותיהם של מלכי צרפת וכאן ינתן לחלקם את הכבוד המגיע להם בדין, ואפילו בסדר היסטורי.

משושלת ה-Merovingiens, עת צרפת נקראה עדיין La Gaule Romaine בחרתי ב-Clovis שחי בשנים 466-511. על שמו נקראת סימטה ברובע החמישי ליד ה-Sorbonne. קלוביס ירש רק חלק מבלגיה אך בקרבות רבים סיפח עוד ועוד שטחים מגאליה. הוא המיר בהמשך את דתו לנצרות ובכך היה למלך הצרפתי הנוצרי הראשון. עד מותו איחד את מרביתה של גאליה תחת שלטונו. נקבר בבזיליקה בפריס. משושלת ה-Carolingiens נבחר, ולו בשל שמו, ולמרות שרחוב על שמו אין בפריס אך קיים בעיר Soissons, המלך Pepin le Bref, או פפן הגוף בשל קומתו. הוא חי בשנים 714-768. פפן הוכתר בסואסון ובכך היה למלך הקרולינגי

הראשון. היה בקשר הדוק עם אנשי הכמורה שאף קבעו ששלטונו מידי שמיים. כבש חלקים ניכרים מאיטליה ושטחים רבים נוספים.

בפריס עצמה בחרתי מאותה שושלת את קרל הגדול או בשמו הצרפתי Charlemagne, אחד מבני פפן שחי בשנים 748-814. רחוב עתיק וקטן על שמו נמצא ברובע הרביעי של פריס. הוא מהחשובים במלכי צרפת, ובנוסף לתוארו מלך הפרנקים אף הוכתר לקיסר הרומאים. איחד תחת שלטונו את מרבית אירופה.

הגענו לשושלת ה-Capetians ובאן נבחר Philippe August (1165-1223), שרחוב על שמו נמצא ברובע ה-11. פיליפ ירש אזור משגשג אך קטן יחסית באזור Ile de France, וכבש אזורים נוספים שהיו בשליטת מלכי אנגליה, איחד את האצילים ששלטו בעבר איש איש בשיטחו, והפך מדינה מפורצלת למאוחדת.

השושלת הבאה היא les Valois ובאן נבחר Charles le sage (1338-1380). רחוב על שמו כשרל החמישי נמצא ב-Marais. מלך זה ערך רפורמות משמעותיות בכלכלה ובמימשל ויצר זרועות שלטון אפקטיביות. היה משיכל ופטרון של הספרות והאמנות.

שושלת ה-Bourbons שאחריה היתה בשלטון כמאתיים שנה ועד למהפיכה. כאן נבחר כמוזן הנרי הרביעי (1553-1610), או בשמו הנרי מנווארה. על שמו Boulevard Henri-IV ברובע הרביעי שחלקו מקביל לסיין. הוא המלך הראשון בשושלת,

היה פרוטסטנטי (הוגנוטי) וניצל מטבח ברתולימאו הקדוש שערכו הקתולים בפרוטסטנטים. כדי לעלות למלוכה המיר את דתו לקתולית באומרו: פריס שווה מיסה. הוא שם קץ למלחמות הדת בצרפת, פיתח את הכלכלה ובנה תשתיות ברחבי המדינה. בשל פעולותיו ואופיו כונה Le bon roi Henri. נרצח על ידי מתנקש קתולי קיצוני.

יש עוד אתרים מלכותיים: Place François 1er, Ile Saint-Louis, וגם רחובות על שם שליטים זרים כמלך סיציליה, מלך ספרטה, נשיאי ארה"ב ועוד.

ראינו, ורק על קצה המזלג, רחובות על שם מלכים, ולא רק חתולים ומרעין בישין אחרים. וישאל הקורא שטרם והגיע עד הלום: ומה עם רחוב על שם ה-Louis 14 הלווא הוא Roi Soleil, ומה עם נפוליאון?

אז זהו זה מה שזה. אין רחוב הקרוי נפוליאון בפריס. יש Boulevard Bonaparte ברובע הששי, יש רחובות ומונומנטים לזכר נצחונותיו, כגון Rue de Rivoli, Place Vendôme, ומונומנטים הקשורים אליו אך לא נושאים את שמו בהם Les Invalides, Arc de Triomphe.

ומה עם מלך השמש לואי ה-14 הכל יכול? גם אותו קיפחו, אין רחוב על שמו בפריס אלא מונומנטים לזכר נצחונותיו, ובהם Porte Saint-Denis ו-Porte Saint-Martin.

יש עוד הרבה מה לומר, אבל העפעפיים צונחים ורומזים שדי.

לפעמים

אחת המנויות על תפוצת המיילים שלחה לי:

לפעמים כשאני קמה בבוקר
אני טועמת את הקפה ונראה לי שספקית הקפה
היא חברה לטיהור שפכים

לפעמים כשאני קמה בבוקר
ללחם הקלוי שאני אוכלת יש טעם של גוש
פחם מעורב בשברי זכוכית

לפעמים כשאני קמה בבוקר
למיץ התפוזים יש טעם של חומצה מרוכזת
לניקוי אסלות בבתי שימוש ציבוריים

לפעמים כשאני קמה בבוקר
אני מקבלת מייל ממך ופתאום הכל טוב וטעים
ואני שרה לי שיר

כשוה לא הולך זה לא הולך

בשהותי הקודמת בפריס קרה הבלתי יאמן. כל המופעים שראיתי היו מוצלחים, אפילו מאוד, ועל כך כתבתי. הפעם הגיע מועד התשלום. השתתפות בצער והבעת אמפטיה יתקבלו ברצון ובתודה.

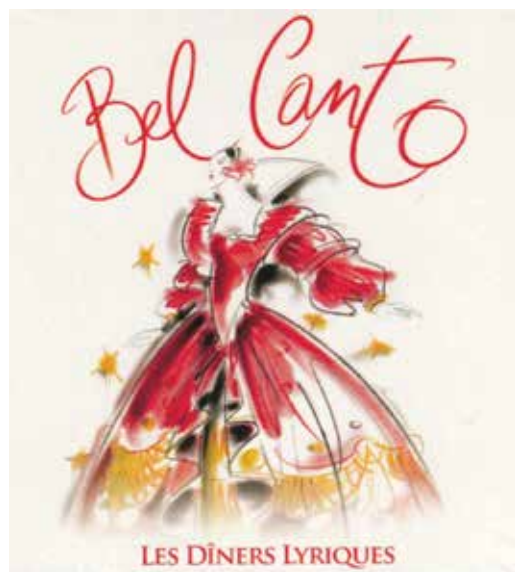
הלכתי שוב למועדון הג'אז 38Rivoli, השוכן במעמקי מערה ימי בינמית מרשימה. אני לקוח קבוע ונאמן. המועדון ששמר תמיד על איירה זרוקה משהו של שנות הששים, אוירת כיף בלתי מכופתרת, מתהדר עתה בכסאות מרופדי סקאי מהסוג השכיח בחדרי המתנה של רופאי שיניים, ללא כל מרווח ביניהם. השולחנות הקטנים נעלמו ואת כוסות המשקה נגזר להחזיק עד תום המופע, לגלגל מתחת לכסאות או לדרוך הלך ושוב על השכנים בכיסאות הצפופים. חצי קיר כוסה בלוגו של המקום בצבע זהב מבריק הדוקר בעיניים.

נגן החצוצרה סבל מעויותות בפניו וסובב כל העת את ראשו. נראה היה שאו טו הוא יתנתק מהצואר. נגן הסקסופון חבש כובע תינוקות סרוג שכיסה את אוזניו. הפעלתי תעצומות נפש שלא להעיף אותו (את הכובע). נגן הקונטרבס והמתופף היו חמודים ועשו כמיטב יכולתם. הם גם ניגנו.

בערב אחר חזרתי ל-Bel Canto, מסעדת ה-Diners Lyriques אשר ברציף ליד בית העיריה. המלצרים המזמרים

היו מצוינים, שרו בקולות טובים אריות מלה טרוויאטה, דון ג'ובני ועוד. אבל האוכל היה פשוט רע. הסלטים, גם אם נקראו בשמות אחרים, היו כולם זהים, כללו אותם עלים טבולים בחומץ שטעמו תעשייתי. הדג היה חסר טעם, רכרוכי ולח. העוף כלל ככל הנראה דווקא כנפיים. בפעם הבאה אגניב מנת שווארמה או משהו.

לפני שבועיים הייתי במופע "טנגו חדש" במסגרת פסטיבל לטינו אמריקה בתל אביב. מוטב היה להשאר במסגרת הטנגו הישן והטוב, ריקוד חושני ומסעיר בגרסתו המקורית. הנגנים במופע שהיו אמורים, כדברי הברושורה להביא גרסה משופרת לטנגו, שונאים לדעתי את הטנגו, ריסקו אותו ונדמו כעושים פרודיה. הרקדן היה בן דמותו של בעלה של שוני מקופה ראשית. הוא היה סרח עודף לרקדנית המצוינת ומעוררת החושים.

כדי למחות את הטעם המר מהופעה זו, פסעתי מעדנות אל ה-Comedie Bastille, להופעה הקרויה Destination Tango, הומאז' ל-Astor Piazzola. הטנגו שהם ניגנו היה למעשה רקיאם, מתאים למסע הלוויה. שום דבר קצבי, לא Liber Tango, לא סנטה מריה ורק עצב ואבל. הרקדן הוא בן דמותו, אחיו התאום של משה ניסים. אותן לסתות ולחיים דשנות, אותו גוף שניכרת בו השקעה רבת שנים באוכל טוב, אותו שפם ואותה תסרוקת. מדוע בחר לרקוד? לא לי פתרונים. ברור שבתנאים אלה, גם בקצב האבל האיטי של הנגנים התנועה קשה עליו, הוא מתנשף ומזיע, וכל רגע אני מצפה לקריאה: יש רופא באולם? הרקדנית לעומת זאת היתה קרן אור באפילה שירדה עלינו. גמישה, מפלטטת עם נסים, שאינו מודע לכך ועם הקהל, מעופפת באויר ועושה שימוש מפתה בכל אבריה. נקודת אור באפלה קשה כבר אמרתי? בתחנת Chatelet ניגנו כמה קשישים. היה כיף לשמוע אותם. פיצוי על האכזבות הקודמות.

הן ואנחנו

רבים בישראל מכירים את שירו של Jacques Brel על העלם המביא לאהובתו סוכריות כדי לשבות את לבה. התרגום העברי הפך את הבונבונים, שלא בטובתו של ברל ולא בטובתנו, לבוטנים. מתאים יותר למגרשי הכדורגל מלפגישה רומנטית. המחזר הצעיר יקח אותה לצפות ברכבות והוא יהיה גאה אם תחזיק בזרועו, גם אם יצחקו מאחרי גבו. דא עקא שלא הבונבונים, לא ההצעות לסרט וגם לא ארוחת צ'יפס עוזרות לביש הגדא. גם כשהוא משמיץ את חברתם אדומת השיער (והן הרי אוהבות השמצות המופנות לאחרות) העלמה אינה נענית. ופתאום בכיכר מופיע מולם החבר ליאון, אותו המחזרת מעדיפה כמובן, וידידנו שבע האכזבות יסתלק וזנבו בין רגליו וינסה להסתפק בג'ינג'ית אותה השמיץ. סביר שהתוצאה תהיה דומה.

הבחורה אמנם זילזלה בו, אך ככלב השב אל קיאו הוא ישוב ויתחנן גם מחר, כפי שעשה גם אתמול, למרות שהוא מושא הלגלוג שלה ושל כמותה.

גם גורלו של Georges Brassens לא שפר עליו בחיזורו אחר Marinette. הוא רץ אחריה ושר לה את שירו, אך היא התעלמה והלכה לאופרה (לא איתו). הוא נשאר עם שירו ועם פרצוף תחת. שוב רץ אחריה והפעם עם סיר

חרדל אך הבוגדת לא חיכתה וסיימה את הארוחה לפני בואו. עם הסיר הקטן בידו הוא עדיין פרצוף תחת. במר ליבו הוא החליט להשקיע, והביא לה זוג אופניים, אך היא בינתיים כבר קנתה מכונית. שוב נותר עם אותו פרצוף יחד עם האופניים הקטנים. לא ויתר, רץ לפגישה, ומצא אותה מתנשקת עם טיפוס מפוקפק. שוב הוא מרגיש כפרצוף תחת עם הפרחים שנותרו בידו. ואז במר ליבו הוא מחליט לשרוף אותה, אך הבוגדת שוב סידרה אותו ונפטרה טרם שהספיק לבצע את זממו. עכשיו הוא פרצוף תחת עם אקדח. הוא בא ללוויה אך שוב לא ניתן לו סיפוק. היא התעוררה. שוב נותר עם פרצוף תחת.

מעניין שבסיום כל בית בשיר הוא קורא בצערו לאמו. אכן גבר בגברים.

גם מצבו של Alain Delon לא משהו מול Dalida. הערב הוא לוחש לה שהיא נראית יפה כמו בפעם הראשונה שנפגשו, אך היא מיד נוזפת בו, נכנסת לדבריו: מילים, מילים היא אומרת. והוא בשלו: את היא סיפור האהבה היפה מכל אלה שקראתי. תמיד מילים, היא אומרת. והוא: את האתמול והמחר, האמת היחידה שלי. והיא קוטעת אותו: נגמר זמן החלומות, הזכרונות נשכחים. הגבר האוהב ממשיך: את כמו הרוח המנגנת בכינורות, המביאה למרחקים את ניחוח השושנה. היא דוחה אותו בלגלוג: בונבונים ושוקולד תביא לאחרות שאוהבות את הרוח וניחוח השושן. מילים מתוקות עוצרות בשפתי ולא חודרות ללבי. שמעי אותי, מתחנן אלן

השבור והיא: מילים, מילים שאתה זורה לרוח. את יפה כל כך, יפה כל כך. והיא ממשיכה: Paroles Paroles Paroles.
על כגון אלה נאמר: Chienne Castratrice.
ומי לנו כאבי ביטר בשירו גבר נבגד. הוא נתן לה בלב אוהב כל מה שרצתה. אפילו בנה לה בית. היא היתה עבורה מלכה. אך מסתבר שהיתה זו כלבה כפוית טובה, שהעמידה פנים כאשה טובה, ובמקביל בילתה עם גבר זר. היא שרפה את לבו ונשמתו, השפילה אותו ורמסה את כבודו, ואחרי כל אלה הרהיבה עוז לחזור למיטתו. אוי ואבוי.
ואם זמרים דגולים אלה נכוו באש נשים רעות, מה נאמר אנו, חגבי הארץ?

תגובה ראשונה שקיבלתי לפוסט מהקוראת מטלי:
הכל התחיל עוד בפרח שדני נתן לנורית

”פרח נתתי לנורית פרח קטן וכחול
תפוח נתתי לנורית נתתי הכל
נורית אכלה התפוח הפרח נשאר בחצר
הלכה לשחק עם ילד, עם ילד אחר.”

מייל 30

זיכרונות משוחקים

ידידי הטוב מזה שנים, הדוקטור, הזכיר לי שאנחנו מזדקנים.
בעצם כבר זקנים. אבל לא לבד. גם אלילי הבד שלנו הזדקנו.
רובם כבר נפטרו.
אם מי מכם יצליח לזהות את כולם, גם הוא איתנו באותה
חבילה.
בהצלחה.

עריקה

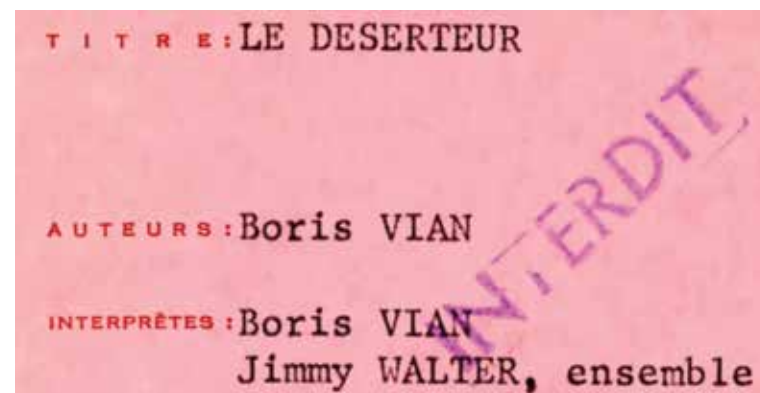
גם בימים קשים אלה אני זוכר מלחמות אחרות, שלנו ושל אחרים. הן הביאו לשירות צבאי של שנים, ובדרך כלל ללא הפוגה, לאובדן חיים של עשרות מליונים אזרחים וחיילים ולתופעות לוואי איומות אצל המשפחות ובחברה האזרחית בכלל. כשאמרתי כל זאת אין הכוונה שיש בהסטוריה משום נחמה לימינו אלה.

אצלנו, כמו בשאר המדינות בעת מלחמה, מותקף הפציפיזם כמעט כבגידה ועריקות נענשת בחומרה, למעט במגזרים שממשלה שהשרדותה היא מטרתה, פוטרת משירות.

המשורר האלמותי Boris Vian כתב את שירו *Le Déserteur* - העריק, המושר בפי הזמר Serge Regianni, בשנת 1954. זו היתה תקופת בין מלחמות: מלחמת הודו-סין עמדה לפני סיום הקולוניאליזם הצרפתי בויאטנם עם עשרות אלפי הרוגים צרפתיים ומאות אלפים בצד השני, ובאלג'יר החלו ניצני המלחמה לסיום השליטה הצרפתית.

אצלנו מלחמה על השליטה בעזה ואף קריאות להתיישב בה ולהחיל בה קולוניאליזם.

אדוני הנשיא, אומר האזרח גיבור שירו של Vian, אני כותב לך מכתב שאולי תקרא אם תתפנה לכך. קיבלתי את הזימון להתגייס ולהצטרף למלחמה. אינני רוצה בכך.

לא נולדתי להרוג. אני מודיע שהחלטתי נחושה שלא להתגייס.

מאז הולדתי ראיתי את אבי מת, אחי עזבו, בני בוכים. אמי סבלה עד מותה ועכשיו בקבר היא צוחקת לפצצות ולתולעים.

כשהייתי אסיר גנבו את אשתי, גנבו את נשמתי ואת כל זכרונות העבר. מחר מוקדם בבוקר אנעל את הדלת ואצא לדרך. אנדוד ברחבי צרפת ואומר לאנשים אל תצייתו, אל תלכו למלחמה.

אם צריך לתת דם עשה זאת בעצמך, אדוני הנשיא. ואם תמצאו אותי אמור לשוטריך שלא אהיה חמוש והם יכולים לירות בי.

השיר המופנה בריש גלי לנשיא, נאסר להשמעה פומבית בצרפת.

סטפן צוויג כתב את הנובלה *Der Zwang*, הכפייה או בתרגום העברי הדחף, בעקבות מלה"ע הראשונה ותוצאותיה ההרסניות בגרמניה ובאירופה כולה.

גיבור הנובלה הוא צייר שחמק עם אשתו מגרמניה לשווייץ בזמן המלחמה. חייהם שלווים ומאורגנים, אך כל העת מכרסם בו הפחד שיכפה עליו להתגייס. ואכן מגיע צו גיוס והוא נקרע בין מצפונו והתנגדותו למלחמה, כמו אצל Vian, לבין מחויבותו למולדת.

למרות התנגדות עזה של אשתו הוא מחליט להתגייס ומגיע לקו החזית, אך שם למראה הפצועים משני הצדדים

הוא מחליט לחזור לשווייץ, בידיעה שיש סיכוי רב שיתפס ויענש.

אצלנו בספרות העברית אין קריאה לערוק, אך יש יצירות פציפיסטיות אצל ס. יזהר, מאיר שלו, נתן שחם ועוד. רובן עוסקות בשבים מן הקרב.

שוטטות נוסטלגית

אינני יכול לטעון ששוטטות היא המצאה שלי. קדמו לי אחרים, צעירים וזקנים, ואפילו בני גילי. חנינא בן דוסא, מתלמידי רבי יוחנן בן זכאי, היה צדיק נסתר, ידוע למרחקים בעוותו ובניסים שהעתיר על סביבתו. מסופר כי בערוב ימיו היה מהלך ברחובות ומצעק: "אברי לי, אברי לי". שאלוהו מדוע ילך ויצווח? ענה: "הרי אני כבן שמונים ועדיין אברי לי, ולא אהיה מהלך ומצווח?". נקרוהו בלשונם ואמרו: "גידלת אבר כיונה". ענה: "מה היונה שלעצמה היא דואגת, ואברה ישאנה אל על, כך בן אדם שלאהבת הבריות יולד, אברו אחרים ישאו". אמרו "אחרים ישאו" ופירשו: "אחרות תשאנה". והרי בגיל שמונים גם זה נס. מי כמוני יודע.

היום שוטטתי ברובע של ביתי הישן בפריס. צעדתי לאורך Boulevard Richard-Lenoir אליו העתיקו הקומיסר Maigret ואשתו את מגוריהם ופניתי ל-Rue Saint-Sébastien שם שכנה מסעדת Les Trois Violons בה משפחת רוסיים בישלה, מזגה וודקה והנעימה את הזמן בנגינה ובשירה. בינתיים, אחרי חילופי דורות, נסגר המקום לצערי הרב. במקומה נפתח Le temps pour l'autre, לאמור הגיע הזמן להחליף אותה. תחילה ראיתי בכך אות וסימן לחיי האישיים, אך מבט

מדוקדק יותר הבהיר שמדובר במספרה ובתסרוקת. חזרה לבלוור.

סובבתי בשוק הנייד הפועל פעמיים בשבוע בפינת Obercampf, זללתי בחמדה מנת pâté על לחמניה טריה שירדה היטב בגרוני עם לגימת Calvados המזומנת תמיד בבקבוק צנוע בכיס המעיל, ועליתי במעלה הרחוב. הפנייה השנייה שמאלה הלוא היא רחוב Gambey ובו שוכן בקומה השלישית מה ששימש כביתי בפריס במשך למעלה מעשר שנים.

המשכתי ל־Avenue Parmentier, חלפתי על פני מה שהיה פעם המסעדה והקברט Chez Raymonde, שם ביליתי לילות ארוכים,

בהמשך עליתי ב־Faubourg du Temple, רחוב הבזארים והמסעדות חלאל. מול בית המאפה Bastarderie של האחים הממזרים ישבתי בקפה Les Enfants Rouges, הקרוי על שם היתומים שלבשו מעילים אדומים לצורך זיהוי אם ילכו לאיבוד, עם לגימה נוספת, קפה וסיגר. בהמשך מסעדת La Folie, השגעון, ואזי ב־Boulevard Belleville לעבר Rue de Belleville שם על פי המסורת נולדה Edith Piaf על מדרגות הבית מספר 72. זהו קציר השוטטות היומי.

שוטטות בסביבה

היום חם. אשוטט ליד הבית.

ברחוב Charenton וב־Boulevard Diderot ספרתי חמישה מכוני עיסוי במרחק כמה מאות מטרים זה מזה. יש משהו ברובע הזה שמזיק לכך? נזכרתי בימים של שן, לפני שנים.

אולי יש קשר בין אלה לשלט של אתמול לפיו אני צריך להחליף אותה: Le temps pour l'autre, ולשלט של היום Chapitre 2? אבל אני בפרק ב' כבר שנים רבות. אולי לפרק ג'?

נראה לי שמישהו רומז לי משהו כל העת.

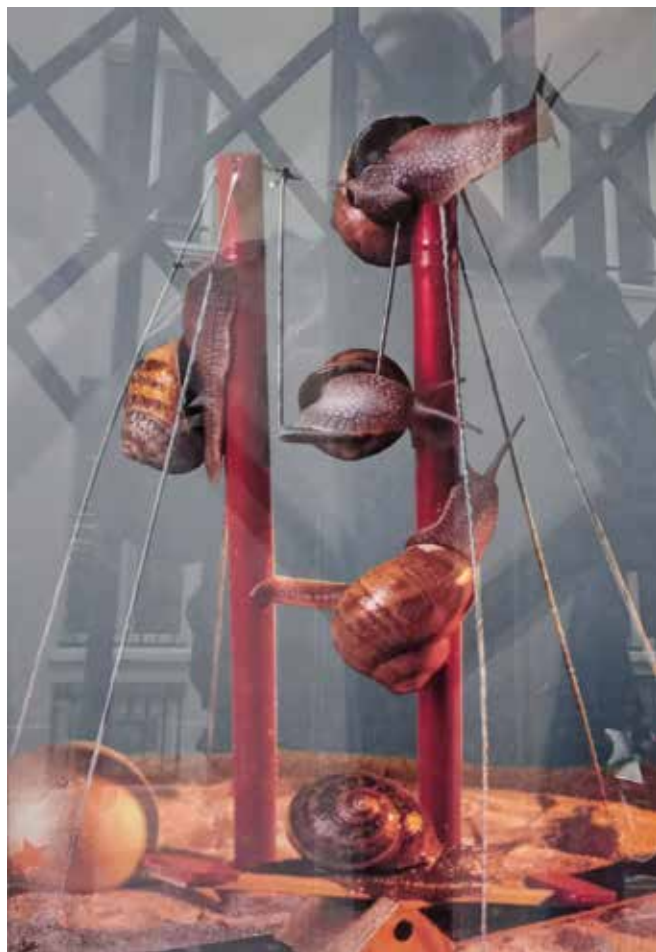
בשני חלונות ראווה שונים מציגים בעלי חיים השואפים למעלה. באחד שבלולים ובמשנהו בני אדם. שוב רמז?

שוק Aligri עליו כתבתי בעבר הומה. כאן ניכרת תופעה, כמו במחנה יהודה ובכרמל, של מסעדות ובארים הדוחקים חלק מדוכני הפירות והירקות.

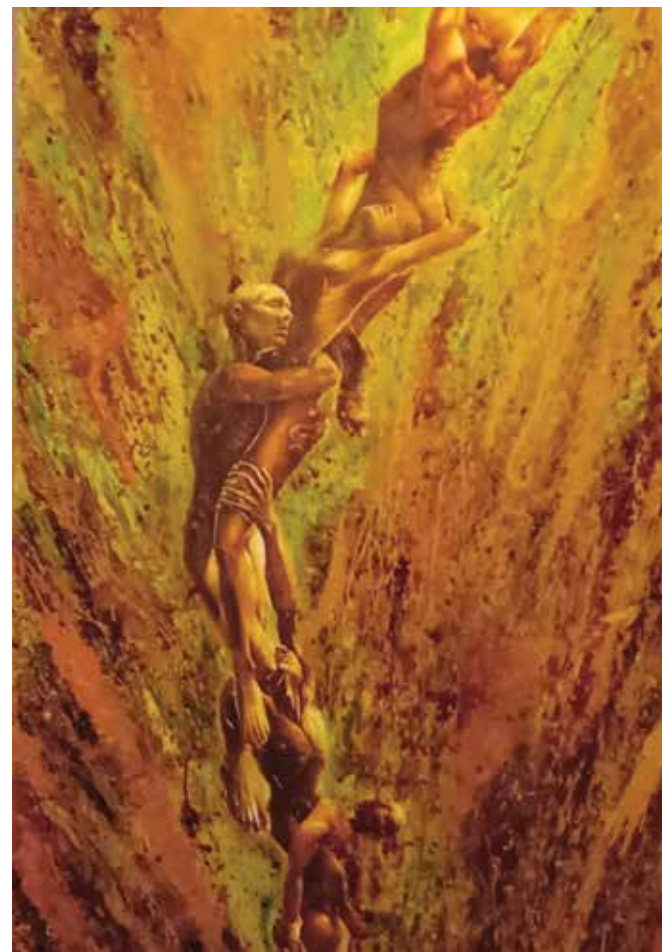
תערוכת אמנות אפריקאית ב־Etablissement culture
solidaire, מרכז התרבות הקהילתי, מתכתבת היטב עם דוכני מכירת הפסלים האפריקנים בשוק.
עראק, קפה קטן, סיגר, ואני בדרכי הביתה.

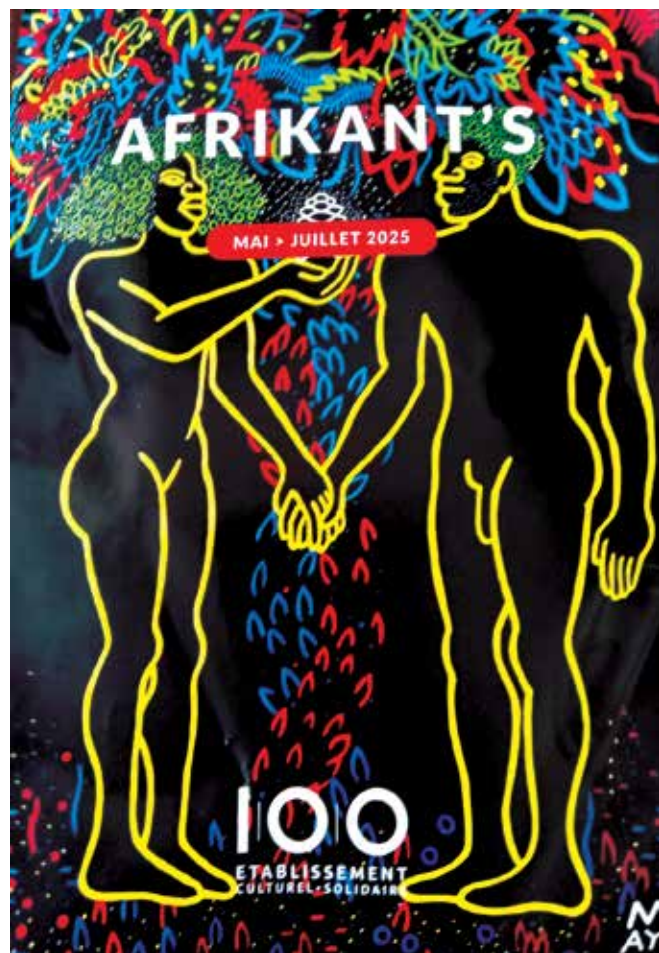

185

184

כדורגל, אנטישמיות, וג'וזפין בייקר

היום התקיים במינכן משחק גמר ליגת האלופות, בין פריס סן-ז'רמן (PSG) לבין אינטר מילאנו. PSG ניצחה 5:0. זכייה ראשונה כזו של הקבוצה.

לאחר הנצחון התמלאו רחובות פריס באלפי צעירים העוטים חולצות שהכיתוב עליהן הוא QATAR AIRWAYS, שרים וצועקים בשמחה. חלק מתחנות המטרו נסגרו בשל ההמולה. מעניין לציין שקטאר היא הבעלים של PSG, ובמפתיע גם ספונסרית של הקבוצה השנייה. הנה כי כן, לא רק את החמאס מממן התמנון באמצעות ראש ממשלתנו, והוא קונה שליטה בעולם כולו.

וארוע מעולם אחר: בלילה הקודם כוסו מסעדות כשרות ובתי כנסת, ואפילו אנדרטת השואה ב-Marais בשכבות הצבע של דגל החמאס. אנשי ממשל בפריס מגנים ומבטיחים למצות את הדין.

תמיד קינאתי בשדרים האומרים: "ובמעבר חד". אז הנה אמרתי. הערב ב-Théâtre de Passy באתי לצפות במה שכוונה תחייתה של ג'וזפין בייקר.

ג'וזפין בייקר גדלה בעוני במיזורי, עברה בגיל צעיר לוודוויל בניו יורק ובשנות העשרים עברה לפריס והפכה לכוכבת ענקית.

במלה"ע השנייה הצטרפה למחתרת וריגלה, תוך סיכון אישי רב, עבור בנות הברית. לאחר המלחמה אימצה וגידלה תריסר ילדים מגזעים שונים.

כל חייה לחמה בגזענות ותרמה רבות למאבק לזכויות האזרח. היא נפטרה בצרפת ב־1975 ונקברה בכבוד צבאי בפנתיאון – כבוד שאין למעלה ממנו בצרפת, בעיקר לאשה.

אני ממליץ לכל אחד לקרוא את הספר "אפשר גם ללא קוויאר" של יוהן סימל. מעניין, משקף תקופה לא קלה אך מלא בהומור ואפילו במתכונים. והנה בספר מופיעה ג'וזפין בייקר כאחת הדמויות המעוררות הערצה. בשיחה עם גיבור הספר היא אומרת: אפשר גם ללא קוויאר, דהיינו אפשר לחיות טוב גם ללא מותרות, ומכאן שם הספר.

גם סופרים כהמינגווי ופיצג'רלד ראו בה דמות גדולה מהחיים.

ועוד לא הגעתי להזכיר את שיריה באנגלית ובצרפתית. הכנסו לאחר או יותר מאתרי המוסיקה ותתפעלו. חלק גדול משיריה אתם מכירים.

ועכשיו לצימוק המר של ההופעה הערב. בחור צעיר ולבן וגברת שחורה ומלאה קיימו משהו דמוי סטנדאפ, ספרו בדיחות וקטעי חיים של הזמרת, אך שערו בנפשכם שמוסיקה ושירים לא היו שם. יצאתי באמצע, חש מבוכה ועצב עבור ג'וזפין.

במטרו נסעתי 7 תחנות מיותרות בגלל הכדורגל. סיום מתאים להופעה.

מיויל 35

והיא איתו

קולו נע בין ציוץ צווחני
לגרגור צרוד והוא עושה בו
שימוש ללא הפסק
והיא איתו...

קיומו מבייש את אלוהים
המיצר על כך שהסכים
לברוא את בני האדם
והיא איתו...

היא עזבה אותי והיא איתו.

הוא מדיף ניחוח עדין
של משחת טחורים ותוחב
אצבע לעומק החריץ
והיא איתו...

משפמו עולה ריח נעים
כזה של בואש דרוס
שמתעקש להדבק לנעל
והיא איתו...

הוא מחטט באפו עתיר
הממדים והזוויות
וממולל בצפורניים שחורות
והיא איתו...

פניו עגולים ומחוטטים
כפני ירח ובצוארו ראשי
מוגלה פורחים בצבע
והיא איתו...

הייתי איתה

בעבר הסתכלה לעברי והביעה
עניין ואז הסתכלה והביעה חוסר עניין
ולבסוף התעלמה ומבטה עבר דרכי

נשים תמיד ניצלו את חולשתי ואת
אופיי הנוח אך אני איני משתמש בכל
הייאוש ושומר ממנו קצת לעתיד

היא כמו המוות אוספת את כל
מי שתורו הגיע בלי לברור ובלי
לחקור ולבסוף הגיע גם תורי

היא בטוחה שעם שדיים ותחת
כמו שלה היא רשאית לכל דבר
ולמכוותם של רבים היא צודקת

ישבנה המפואר הוא הבטחה לא
ממומשת וירטוט שבועות אם
יוצלף אך אין מי שיעשה זאת

הקול שלה נשמע כאילו החל בין
ירכיה ועד שטיפס אל פיה הכיל
כל מה שהיית רוצה באשה

רחמנית כאם מנזר המתמחה
בביצוע הפלות ומבטה כשל כומר
המזמין לחדרו הנעול נער מקהלה

מראות ומוזיקה בפריס

כתבתי כבר בעבר; הקיץ מגיע והרחובות מתמלאים בכ-4,000 הומלסים, רובם ברחובות ואחרים בתחנות רכבת, מטרו, פארקים וחורשות. גברים מהווים את הרוב. עיריית פריס מספקת מקלחות, מתקני כביסה, טיפול רפואי ואף דיור חינומי או מסובסד. רבים מהם אינם מעוניינים בכך. מדי שנה עולה מספר מקרי המוות. העירייה הרחיקה בזמן האולימפיאדה אלפים רבים ונטען כי זה היה ניקוי חברתי. כל דמיון להצעות לגבי אוכלוסיית עזה מקרי בהחלט, כי כאן הותר להם לחזור עם גמר המשחקים. במטרו ממשיכה להישמע מוזיקה. בתחנת Chatelet מופיעה צעירה המנגנת ללא חת, במלודיקה, דווקא את ההמנון הלאומי שלנו, כמעט ללא זיופים. זה הדבר היחיד שהיא מנגנת במשך שעות, ללא הפסקה, ודווקא ליד כרזה לעידוד תיירות למרוקו. בתחנת Hôtel de Ville נושף גבר יצירות שאינן ניתנות לזיהוי.

וב-Place de Vosges, דלת ליד דלת, הזמנה לתלמוד תורה בצד וריאציה על *L'origine du monde* של Goustav Courbet המציגה את ה-Puit d'Amour).

ES INSCRIPTIONS POUR LE
TALMUD TORAH AURONT
LIEU SUR RENDEZ-VOUS LE
DIMANCHE 08 SEPTEMBRE D
9H/A 17H30.

POUR PRENDRE RENDEZ-VOUS,
MERCI D'ENVOYER UN
MAIL A L'ADRESSE SUIVANTE :
secretariatplacedes...@gmail.com

בערב, במועדון הג'אז בריבולי, שרה הזמרת Lucie Gillem עם ארבעה נגנים מוכשרים, את גרשווין. נהדר.
אני אוהב את תזמורת המהפכה ולא מחמיץ הופעות שלהם, אך את גרשווין הם שחטו. אני בטוח שהוא התהפך בקברו ובכה מרות, ואילו הפעם אין ספק שהאזין בהנאה, נינוח ונימוח.

LUCIE GUILLEM

HOMMAGE À GEORGE GERSHWIN

MAR. 27/05/2025 – 19:30

Bientôt complet !

דודים ודודות

שמענו, קראנו וכתבנו שירים על אבא ועל אמא. אהבנו את להקת The Mamas and the Papas – זוכרים את קליפורניה חולמת? אך מה לגבי הדודים והדודות? הם לא בשר מבשרנו? אם ידקרו אותם, כמאמר הסוחר מוונציה, הם לא ידממו? היום נשיב להם את הכבוד המגיע להם.

הזמר Gilbert Bécaud שר על הדודות ז'אן Les tantes Jeannes. הילדים בחופשה אצל הדוד. אחרי ארוחת הערב יש ביקור – הדודה ז'אן באה אל הדוד. זו לא תמיד אותה דודה, אך כל אורחת כזו נקראת בפינו "הדודה ז'אן" ואת כולן אהבנו.

כמה דודות כאלה ביקרו בערבים אצל הדוד אין לדעת, אך כל דודה התקבלה בברכת Chere Jeanne ובכל ביקור כזה נתן לנו הדוד דמי כיס ללכת לקולנוע, ובתמורה הבטחנו שלא נספר לסבא על הביקורים הליליים.

כשחזרנו מהסרט לא הרעשנו כדי לא להפריע לדוד ולדודות שתמיד נראו שמחים בארוחת הבוקר.

עכשיו בגרנו, הדוד הזקין וזכרוננו בוגד בו, אך כדי לשמחו אנו מזכירים לו את הימים הטובים ההם.

זמר פחות מוכר אצלנו, Pierre Perret לא מוכן לבלות את חופשתו אצל הדודה – Non, j'irai pas a ma tante. האמא האוהבת רוצה לשלוח את הילד לחופשה אצל דודתו, היא

הכינה לו ארוחה טובה לדרך ורוצה ללוותו לתחנת הרכבת. לא אסע לשם הוא אומר. זה מקום מכוער ומסריח משתן חתולים. הדודה שותה משקה עם ריח נורא, היא מכוערת כמו אבא והאוכל כמו של דרקולה.

בני היקר, אומרת האמא, כבר איבדנו את דורך עתיר הפרונקלים כאשר מילאת את מקטרתו באבק שריפה במקום בטבק.

לא אסע לדודה. אני פוחד להיות בזרועותיה. היא מזיעה ומתגרדת, שינייה התותבות נוקשות ובלילה היא מסתובבת במעיל פרווה ושיניה ביד כמו פרנקשטין.

אתה זוכר יקירי, אומרת האם, שאת שיניה שברה הדודה כשנפלה מהמדרגה שאתה ניסרת?

לא אלך. אם תכריחי אותי אצבע את עדשות משקפיה, אשרוף את הכנרית שלה ואפתח את ברז הגז על מיטתה. בפעם הקודמת הכריחה אותי לאכול ואז ניקבתי את הורידים ברגליה בסיכה. לא אלך לדודה.

לעומתו, Steve המזוקן, LeBarbu, היה אצל הדודה בפריס – הוא שר En Revenant De Paris Chez Ma Tante ועכשיו הוא בדרך ל-Nantes. הוא פוגש שלוש נערות מקסימות. קשה לבחור אך הוא מציע לגדולה בהן לעלות איתו לחדר וכך היה.

הרבצתי בה חמש או שש פעמים הוא אומר, וכשגמרתי היא דרשה: התחל מחדש. אין סיכוי אמרתי. במנורה הזו לא נותר שמן. אם כך אמרה, חזור לדודתך ובוא שוב ביום ראשון, ואם עוד ישאר בכ הכוח תן משהו גם למשרתת.

וריקה זראי שלנו עליה כבר כתבנו, שעשתה קריירה יפה
בצרפת כ־Rika Zarai, שרה על Tante Agatha.

הדודה אגתה שוהה בבוגוטה, הדודה אורסולה בפנמה, הדוד
ז'אק בקנדה והדוד ז'יל בקובה. לאבי מספר אחים ולאמי מספר
אחיות. הם בנסיעות כל הזמן. בזכותם הצטיינתי בלימודי
הגיאוגרפיה כי בימי ההולדת שלחו לי גלויות מכל מקום בעולם.
הדודה אליס בכלכותה, הדודה ז'אן במדבר סהרה, הדוד
שרל בחבל היורה, ואילו אני בחיפה.

והנה, דוד רחוק באמריקה ששכחנו את קיומו, נפטר
והוריש לנו את רכושו, אך כדי לבצע חלוקה יש לכנס את
כולם. הנוטריון באיבוד עשתונות. שלח מכתבים לכולם
אמרתי. לדודה... לדוד... ולאחותי באיים הכנריים, ואני
עכשיו דווקא בפריס.

ותמיד נשאר מקום לאריק לביא ולדודתו ז'ל מחדרה.
היתה לו דודה בחדרה. היא נפטרה לפני יומיים. היו לה מאה
דונם פרדסים, עשר פרות וששה סוסים, מגרש מול ביה"ס
היסודי והוא היה קרובה היחיד.

היא היתה אלמנה ולה מחזורים רבים. אך הוא מנע ממנה
להשתדך, בתואנה שרק את כספה הם רוצים.

כשחלתה הוא טיפל בה במסירות, ואף נמנע מלרכוש לה
תרופות כדי לחסוך עבורה. היא הבטיחה שתוריש לו הכל,
ואז חיבק ונישק אותה וכך מתה מיתת נשיקה.

הנה כי כן, השבנו לדודים ולדודות את מקומם בליבנו.
ואפילו דני סנדרסון הקדיש להם שיר.

שלח לי שקט, וגם חתולים וכלבים

תערוכות בפריס מתקיימות כל העת לא רק במוזיאונים הרגילים, ממש כשם שעשרות יצירות מוסיקליות מתבצעות מדי יום בכנסיות ולא דווקא באולמות הקונצרטים. פריס היא באמת עיר תרבות, גם אם כיום יש בה אלמנטים אחרים, שדוגמה להם ראינו בהתפרעויות הכדורגל לאחרונה.

הפעם הרחקתי לקצה הצפון-מזרחי של פריס, ל-Parc de la

Villette בו נמצא Cite des science et de l'industrie.

מטרת המכון: לקרב את הציבור, ובמיוחד ילדים, למדעים וליישומים המודרניים של התעשיות השונות. הכל בלויית

הסברים והדגמות אינטראקטיביות.

התערוכה המובילה הפעם נקראת SILENCE, והיא חוקרת את הרעשים האופפים אותנו בכל מקום ובכל זמן, ואת השקט שנעלם ונאלם. נדמה שכבר איננו מסוגלים להיגמל מרעשים ואנו מייצרים אותם ומתמכרים להם כל העת.

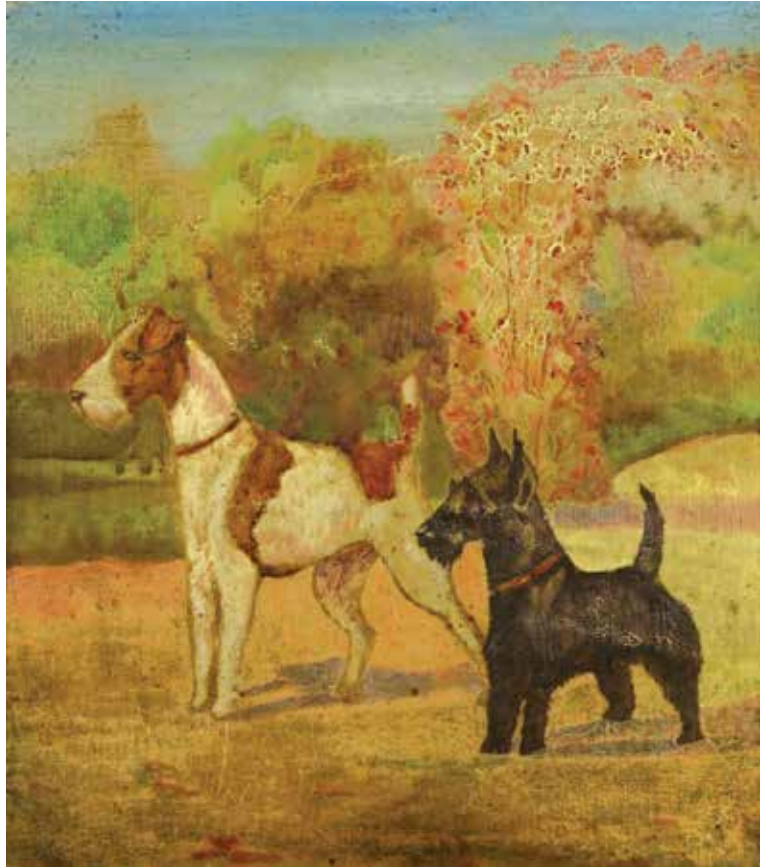
בכניסה הולבשו עלי אוזניות שכיוונו אותי ממצג למצג. כבר בכניסה מוצג סרטון של שלג יורד ללא קול, והשקט בחדרון, שקט טוטלי שאיננו רגילים לו, לא מאפשר צפייה של יותר מדקות בודדות. מכאן לתחנות השונות. בכל אחת מושמעים רעשים המתאימים לסרטון או לתמונה: רעשי רחוב, רכבות, מוסיקה, מסעדות ובארים, כיתת לימוד, פטפוטים סתם. אני

התחברתי במיוחד לרעשים בחדר האטום בו בוחנים אנשי הארלי דיווידסון את רעשי האגוז. הזכיר לי את הבית. עם הטלויזיה, המחשב ובעיקר הטלפון הנייד רובנו חשופים לרעש כל העת. הוזכרה שבועת השתיקה במינזורים שתכליתה התבוננות פנימית, השימוש בשקט טוטלי כאמצעי ענישה ועינוי, והוזכרו הפילוסופים והסופרים שחקרו את השקט. היה מעניין.

תערוכה שנייה, באותו מקום ובאותו זמן היא Chien et Chats – כלבים וחתולים. גם זו תערוכה אינטראקטיבית המתיימרת, בין השאר, לחדור לעולמם הפנימי של אלה, לאינטראקציות ביניהם ולתחושותיהם כלפינו. מוצגים הגזעים השונים, ההיסטוריה של קשריהם עם בני האדם, איך הם מסתגלים לסביבה ולקורה סביבם, השימושים השונים שעושים בהם בני האדם מחיות מחמד ועד למשימות הצלה ונחייה ועד שמירה ותקיפה, מקומם בהיסטוריה ובאמנות ותרומתם לבעליהם ולחברה בכלל. נחמד, ואף עורר בי געגוע לשני הפרטיים שלי, המככבים בתמונה ממול.

אפוקליפסה היום ומחר

מי שעבר גיל מסויים זוכר את הסרט אפוקליפסה עכשיו, בביומו של פ. קופולה עם צוות שחקנים כמרלון ברנדו, רוברט דובאל, דניס הופר ועוד. לא רבים יודעים כי הבסיס לסרט היה ספרו של ג'וזף קונרד "לב המאפליה" – Heart of Darkness.

העיסוק באפוקליפסה לא החל, כמובן, עם הסרט.

הספרייה הלאומית בפריס La Bibliothèque Nationale de France ע"ש הנשיא לשעבר François Mitterrand נחנכה לפני עשרים שנה ובה כחמישה עשר מיליון ספרים, וכן כתבי יד, מפות, ציורים, תצלומים ועוד. היא נמצאת בדרום העיר ברובע ה-13 ומהווה מרכז תרבות, חינוך, עיון ומחקר לציבור ולאקדמיה.

כזכור התערוכה הקודמת (SILENCE) היתה בקצה הצפוני של העיר. ההליכה תחת פני הקרקע בתחנות המטרו, הגדולות בעיקר, נמשכת על פני מרחקים גדולים ואינה קלה כלל ועיקר, אך בבוא המבשר אנוחם.

בימים אלה מוצגת בספרייה התערוכה Apocalypse hier et demain – אפוקליפסה אתמול ומחר.

ספר ההתגלות של ג'ון (יוחנן בשפתנו) נכתב בסוף המאה הראשונה לספירה ומתמקד בהקמת מלכות השמיים. הספר כולל נבואות ואלגוריות על ידי מי שלדבריו נמסר לו דבר האל על ידי מלאך.

יש מגילה חתומה בשבעה חותמים, פתיחת כל אחד גורמת לאסון; מלחמות, מגיפות, רעב ועוד. החותם השביעי פותח שבעה שופרות. ששה מביאים אסונות נוספים והשביעי מבשר את מלכות השמיים.

משיח נולד, אמו בורחת למדבר והוא עולה השמימה. חיה בעלת שבעה ראשים עולה מהים ושולטת באנשים באמצעות חיה נוספת. מספרה 666, מספר שעד היום מסמל את השטן.

שבעה מלאכים שופכים נוספות על היקום. מלחמת גוג ומגוג בהר מגידו, העיר בבל המכונה "הזונה הגדולה" מושמדת.

לבסוף מופיע ישו על סוסו (הפעם לא חמור), מנצח את כוחות האופל, הם נזרקים לאגם האש, וקמה מלכות השמיים בירושלים החדשה.

כל זאת ועוד מלווים בתערוכה בכתבי יד, בהסברים מאלפים ובציורים של טובי הציירים כגויה, דירר, רוסו, בלייק, ועוד רבים וטובים, בין שראו בכתובים נבואה ובין שראו בהם מקור אומנותי. התערוכה מדברת גם על המחר. עולמנו רווי הסכסוכים בין מדינות, לאומנות גואה, כלי נשק גרעיניים הרסניים, שינויי אקלים בין השאר בשל מעשי אדם, טכנולוגיות מסוכנות, מגיפות שאולי נוצרו במעבדה - כל אלה עלולים אכן לממש את נבואת האפוקליפסה.

יש הטוענים שגרסה מיוחדת שלה, כבר הגיעה למדינתנו הקטנה.

Bizet – L'Arlésienne suivi de Le Docteur Miracle

בימים אלה מלאו מאה וחמישים שנה למותו של Georges Bizet שהלך לעולמו בגיל הצעיר של 37.

במהלך חייו הקצרים כתב ביזה מספר לא מבוטל של אופרות ויצירות מוסיקליות אחרות, אך הצלחתה העצומה של האופרה Carmen והעובדה ששאר האופרות שכתב לא זכו להיכלל בקאנון האופראי הקלסי, הביאו לכינויו כ־un Compositeur seul Opera – מלחין של אופרה אחת, ולא בצדק.

עריית פריס, בהיותה מרכז תרבות אמיתי, עורכת עתה אירועים שונים לזכרו, ובמסגרת זו מעלה תיאטרון Chatelet שתי יצירות שלו בערב אחד: העלמה מארל L'Arlésienne והדוקטור נס הלא הוא Le Docteur Miracle.

הנערה מארל אינה אופרה. זו בעצם מין Commedia dell'arte המלווה על ידי תזמורת מלאה ומקהלה קטנה במוסיקה שובת לב.

את סיפור המעשה מספר טרובאדור מזוקן, ואילו השחקנים שותקים, ועטויי מסכות או איפור גרוטסקי הם מבצעים קטעי פנטומימה, רוקדים ומשחקים, והכל בגדי התקופה ובהתאם לסיפורו של הטרובאדור.

העלילה, בעקבות נובלה של Alphonse Daudet, מתרחשת בכפר קטן בדרום צרפת. בחור צעיר המאורס לבת הכפר הזוכה

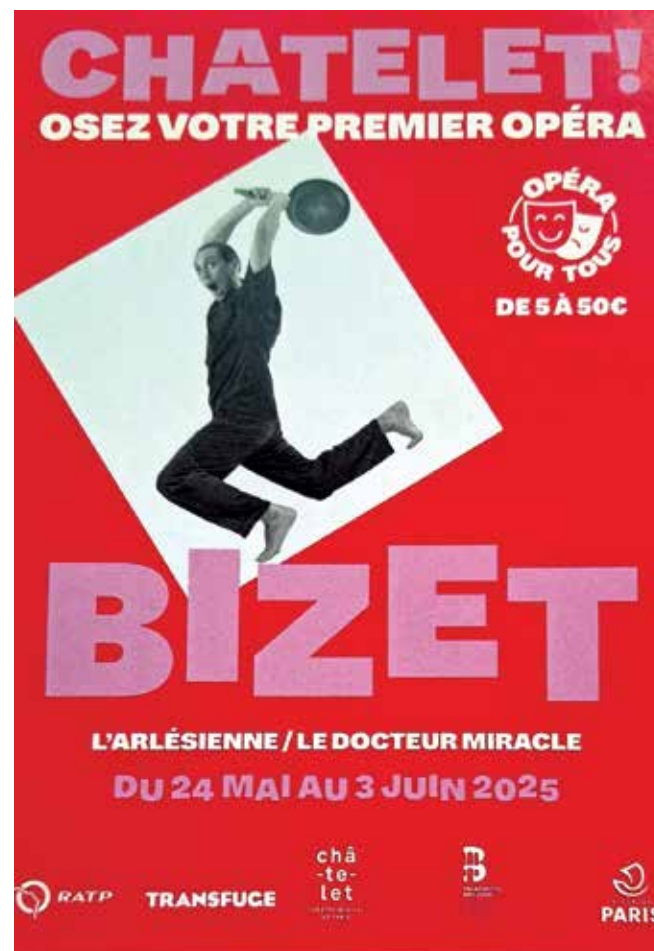
גם לחיבת משפחתו, מתאהב בעלמה מן העיר Arles. העלמה עצמה לא תופיע במחזה ונשארת ברקע בלבד. אהבתו של הבחור לבת העיר הנסתרת גוברת על הכל, ולמרות תמיכת ארוסתו ומשפחתו, כשהוא מגלה שניהלה רומן עם גבר אחר, הוא מתאבד. חלק מקטעי המוסיקה המלווים את העלילה מוכר לכולנו.

בניגוד לקודמת, דוקטור נס היא Opera Bouffe – קומדית מצבים וצחוקים בעטיפה אופראית. ראיתי ביצוע שלה בעבר אך הפעם זה היה שונה. השחקנים עטו עתה בגדי ליצנים אדומים, פניהם מאופרות בכבדות ותנועותיהם מוגזמות בכוונה. השירה והליווי המוסיקלי היו נפלאים.

ביזה כתב את האופרה הזו כשהיה בן 18 בלבד וזכה בפרס יוקרתי עבורה. המחזה עליו מבוססת האופרה נכתב במקור על ידי המחזאי האנגלי Sheridan.

סיפור המעשה: בתו של ראש העיר וקצין צבא מאוהבים זה בזו וזו בזה. ראש העיר אינו אוהב חיילים בכלל ואת זה בפרט, ומייעד את בתו לאחר.

הקצין מתחפש למשרת וקונה בתחפושת זו את לב האב. במסגרת תפקידו כמשרת הוא מכין למשפחה חביתה שטעמה נורא. המוסיקה שמלווה את החביתה היתה מורעלת ושסופו קרוב. נהדרת. האב משתכנע שהחביתה היתה מורעלת ושסופו קרוב. הקצין מסיים את תפקידו כמשרת ומתחפש לרופא אליל, שביכולתו לרפא כל כאב וכל פגע, והכל בפירוט רב. הוא "מרפא" את האב שבסופו של דבר מסכים לשידוך.

האופרה מלגלגת על אמונות תפלות, על תרופות אליל, על חברה שבה הנערה מצווה להשמע לאביה ללא רצון משלה ועוד. הזמרות מצוינות ממש. הצחוקים באולם ומחזאות הכפיים הסוערות הראו שהמטרה הושגה. לא פחות חשוב: כל אחת מהיצירות נמשכה כשעה בלבד. כולל הפסקה יצאנו לרחוב לאחר כשעתיים ומחצה.

Veronique Daniel chante L'Hymne a Edith

תיאטרון Chatelet המעלה בימים אלה, בין השאר, יצירות של Bizet, הוא תיאטרון במיטב המסורת האירופאית; אולם ענק וקומות גזוטראות, במה גדולה, אולם כניסה מפואר ופיתוחים על הקירות, מושבים ווילאות באדום כהה.

לעומתו Le Théâtre du Nord-Ouest הוא תיאטרון משפחתי כמעט. אולם כניסה עם ספות וכורסאות מתפרקות המספיקות לעשרים איש, לא יותר, מדפים עם ספרים משומשים ושני אולמות קטנים, ספק מרתפים.

אמש הגעתי לשם, לצפות בוורוניק דניאל שרה המנון לאדית פיאף. מופעי מחווה לזמרים מפורסמים הם חזון נפרץ בפריס מזה שנים, ואף בארצנו. כבר ראיתי למכביר כאלה על פיאף. לראשונה בשנותי הרבות הייתי הקהל היחיד במופע. אפילו לא גברת זקנה אחת ומקלה, לא זוג צעיר מתמזמז בחשיכה, ולא צמד נערות מצחקקות. יחיד ממש. בכניסה ענה הדורמן לשאלתי, כי ההופעה תתקיים בכל מקרה, גם עם צופה אחד, וכך היה. ההופעה הועלתה עבורי בלבד.

היא קטנה כמו פיאף ומכוערת אף יותר, אך ככל שנמשכה ההופעה היא יפתה בעיני.

אלי היא דיברה, עבורי היא שרה, אותי היא העליבה, לעברי היא חייכה ועלי היא כעסה וגם סלחה. היא סיפרה על

התחנות בחייה, החל מילדותה הקשה, ההצלחה, התאונה וההתמכרות לסמים.

היא סיפרה על ידידיה וידידותיה ועל מאהביה הרבים.
Marlene Dietrich, Simone "Momone" Berteaut, היו חברותיה הטובות.

הזמרים Aznavour, Montand, Moustaki ואחרים חייבים לה את הקריירה שלהם. כל אחד מאלה, בנוסף לשירי פיאף, זכה לקטעי שיר בפיה.

היא לא רק שרה. היא חיקתה אותם ואת צ'רלי צ'פלין כמו גם את אהובה האמיתי המתאגרף Marcel Cerdan לו הקדישה תנועות אגרוף ואת Hymne a l'amour - ההמנון לאהבה.

מחזאות הכפיים שלי נשמעו כעץ נופל במעבה היער. החלפנו מספר מילים וחיוכים ופנינו לדרכינו.

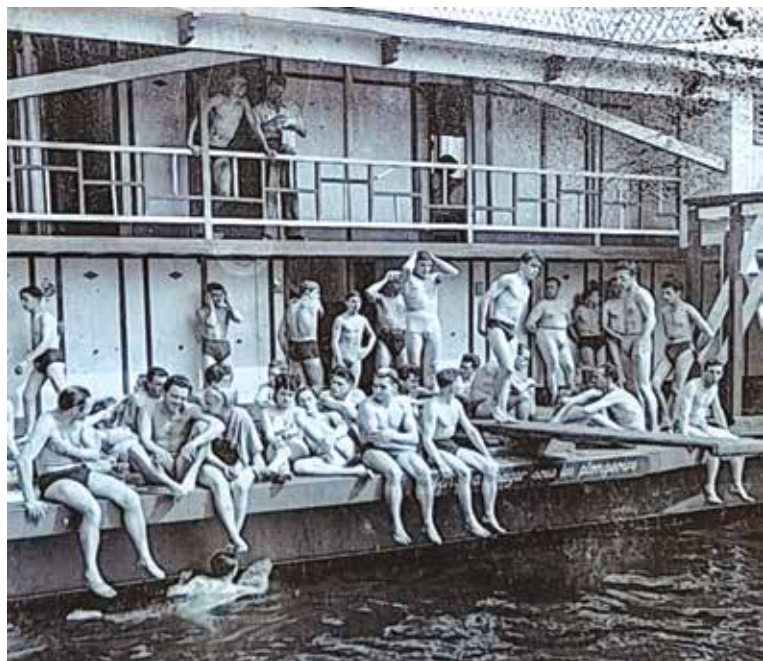
אחרי מאה שנים

מי צריך ים כשאפשר לרחוץ ב-Seine?
אחרי מאה שנות איסור, ולאחר השקעה של כמיליארד וחצי
אירו (סכום זניח בהשוואה לעלויות כיבוש עזה) במשך שמונה
שנים (זמן קצר יותר מהנדרש למטרו בתל אביב), הותרה בשנת
2024, לקראת המשחקים האולימפיים, כניסה למים.
קצת הסטוריה: מאות שנים שימש הנהר גם לרחצה. ב-1783
היא נאסרה זמנית מטעמי צניעות, כי נעשתה בעירום, אח"כ
חודשה.

בזמן התערוכה העולמית ב-1900 נערכו תחרויות בנהר, אך
ב-2023 הרחצה נאסרה בשל זיהום חמור כתוצאה מהזרמת
שפכים ביתיים ותעשייתיים וסכנה בשל תנועת ספינות בנהר.
לאחר עבודות הטיהור והאחזקה המסיביות מותרת
עתה הרחצה במספר אתרים: Au bras Marie, Au bras
de Grenelle, et Bercy.

הרחצה מוגבלת לחודשים יולי – ספטמבר, לשעות מסוימות
ולמספר נתון של רוחצים.
לא זו אף זו, לאחר מספר שנים הובאו טונות של חול
לאתרים מסויימים בגדה הימנית.
כמיטב המסורת הכל מלווה בדוכני אוכל, מקלחות, מוסיקה
ומופעים.

עם זאת יש החוששים ששמונה מיליון החולדות של ביבי פריס עדיין מזרימות חוליים מסוכנים למים.

מרק טווין אמר: הפריסאים אוהבים ספרות, אמנות, רפואה וניאוף. על כך יש להוסיף את דוסטוייבסקי; הפריסאי אינו רואה את הים אך תמיד ישאף אליו.

עכשיו קיבלתם ולרוחצים ינעם.

ולמי שרוצה גם מוסיקה, מקצת שירי ה־Seine -

La Seine – Maurice Chevalier; La Seine – Vanessa Paradis;

Les quais de la Seine Guy Béart

ועוד רבים רבים, בין שהנהר מופיע בשם השיר ובין שבתוכנו.

קרובים קרובים

יש מיילים על אבא ועל אמא. יש גם מייל על דודים ודודות. מה עם שאר הקרובים? הם לא יזכו להכלל בפנתיאון המיילים המכובד? יזכו גם יזכו.

ראש וראשון הוא הכבאי Le Pompier במחזה בן האלמוות "הזמרת הקירחת" של Ionesco. קחו אוויר. זה ארוך וקשה. אומר הכבאי: לגיסי מצד אמו היה חם שסבו מצד אביו התחתן בשנית עם נערה שאחיה, באחד ממסעותיו, פגש בנערה שילדה לו בן שנישא לרוקחת שלא היתה אלא בת אחותו של אפסנאי בחיל הים הבריטי שלאביו המאמץ היתה דודה שדיברה ספרדית, ולמעשה היתה נכדה של מהנדס שנפטר בצעירותו, ושהיה הוא עצמו נכדו של בעל כרמים שהיה לו בן דוד רב סמל שבנו התחתן עם צעירה נאה, גרושה, שבעלה הראשון היה פטריוט אמיתי שחיתן אחת מבנותיו עם צייד שהכיר את רוטשילד ושאחיה, לאחר שהחליף עיסוקים, התחתן ונולדה לו בת ממושקפת שהתחתנה עם פורטוגזי, בנו של טוחן, אמיד למדי, שאחיו נשא לאשה את בתו הבלונדינית של רופא כפרי, אחיו של חלבן שאשתו השלישית (כאן מפסיק אותו Mr. Martin ואומר: הכרתי את אשתו השלישית. היא נהגה לאכול עוף. זו אינה זו אומר הכבאי וממשיך); זו השלישית היתה הבת

של מיילדת שהתאלמנה בגיל צעיר (כמו אשתי אומר מר סמית) והתחתנה עם זגג שהוליד עם בתו של מנהל תחנת הרכבת בן שנשא לאשה סוחרת שלאביה היה אח, ראש עיירה קטנה, שלקח לאשה מורה בלונדינית וכך עשו גם בן דודה הדייג וגם אחיו, ולכולן כמובן קראו Marie. האב התחנך בקנדה על ידי גברת זקנה שהיתה בת אחות של כומר שסבתו הצטננה בחורף.

גם Nino Ferrer לא מוותר על קשרים משפחתיים. בשירו Madame Robert הוא רואה בגברת אבן פינה משפחתית. הוא מפרט את עיסוקי האב, שבין השאר נפגש עם חבריו לשתייה ולקלפים, והם משוחחים כמובן על מדאם רובר. סבתו בת השמונים מטפלת בגינה. לגיסה היה בן דוד שהכיר אוסטרי אחד שאחותו, תופרת קטנה, הכירה את מדאם רובר ולסיום הוא מודה שאף הוא הכיר אותה. גם בשירו Le Téléphone מספר לנו נינו על בני הבית; ברנדט המתוקה, בת דודתה האלוהית, ובן דודה הפוחז. נעמי יפה מאוד, אמנם פחות מזואי אך יותר מנטלי. אנטול הוא קל דעת וגסטון אחראי על הטלפון. מארי לואיז מקסימה, מארי תרז שמנה מאוד, מארי ברט מומחית לחולצתה של דודתה ארטמיז. אדואר מעשן סיגר, ולאונרד מטפח זקן שחור. לאונטין אחראית מטבח ואילו גסטון, כידוע, אחראי על הטלפון אך לא עושה את מלאכתו נאמנה.

נסיים ב-Jacques Brel ושירו Rosa. זהו שיר על בית הספר שמוציא חדלי אישים שהם עתידה של צרפת. קיש היה מוצא בו את מקומו. ברל שבוי בקסמה של בת דודתו רוזה. בזמן שהורי שאר התלמידים רואים בבינוניות משימה נעלה, ובית הספר מוודא שבוגריו לא יחכימו ויצאו לעולם בורים, הרי שהוא מתעניין רק בה, ובשיעור הלטינית מטה את שמה: רוזתי, רוזתם, רוזתנו וכו'.

הנה כי כן, מצאנו מקום של כבוד לקרובים ולרחוקים.

גם Charles Aznavour שר על משפחה, זו של Sara. בחנותו של החייט מתרכזים הוריה הזקנים, אחיה ואחיותיה של שרה ובכאב לב מבקשים ממנה שתשוב אליהם. האם לא מפסיקה לבכות על לכתה של בתה המועדפת. האב מאבד את מאור עיניו והם כולם מייחלים לשובה רק אז יחזור האושר לביתם.

הם אינם מבינים מה חסר לה בבית ומה הביאה לנדוד לאמריקה. הם מודאגים מכך שאחותה הצעירה Helene עשויה לעזוב אף היא. הרי שלום שרה, זכרי אותנו גם כשאת חיה את החלום.

בריתה

רבות הבריתות בהיסטוריה; של עמים, של צבאות ושל יחידים. בריתה מאיתני הטבע, מאויבים, מתנאי מחייה, מחוקים כובלים, ממשפחה מלחיצה. פעמים אדם בורח מעצמו, בחיפוש אחרי משהו שאינו ברור אף לו.

לעיתים מסתיימת הבריתה בטוב. ע"פ ספר הזוהר לפרשת שמות אומר רבי אליעזר: "אשרי חלקם של הצדיקים. יעקב ברח מפני אחיו ונזדמנה לו באר. כיוון שראתה אותו הבאר עלו אליו המים ושמחו עמו ושם פגש את בת זוגו. משה ברח מפני פרעה ונזדמנה לו אותה באר ועלו אליו מימיה ואף הוא פגש שם את בת זוגו."

לא תמיד סוף הבריתה בטוב. בספר עמוס: "כאשר ינוס איש מפני הארי ופגעו הדב ובא הבית וסמך ידו על הקיר ונשכו הנחש".

הבריתה האולטימטיבית של אדם מעצמו היא כמובן התאבדות. הסיבה לה נובעת לעיתים מפנימיותו של אדם ולעיתים מסביבתו.

יש והיא נחלת הרבים. לאחר פרסום ספרו של גתה "יסורי ורתר הצעיר" בו מתאבד הגיבור ניכר גל התאבדויות של צעירים.

מוכר לנו גם מועדון 27 (The 27 Club) עליו נמנים אלילי זמר שנפטרו בגיל זה ובהם ג'ימי הנדריקס, ג'ניס ג'ופלין, ג'ים

מוריסון, קורט קוביין, אמי ויינהאוס ואחרים. רבים מהם עקב סמים או אלכוהול כדרך של בריחה.

למרבה הצער הולך ועולה בישראל של היום שיעור הבריחה הסופית הזו מן החיים בעקבות המלחמה ונגזרותיה. בריחת אדם מעצמו היא נושא מוכר היטב בספרות. נראה כמה דוגמאות:

סימנן כתב בשנת 1945 את; *בריחתו של מר מונד - La fuite de M. Monde*. מר מונד, תעשיין מצליח, מרגיש חנוק בביתו ובמשרדו, וביום הולדתו החמישים הוא נעלם מבלי לומר דבר לאשתו המרירה ולבנו איתו אינו מתקשר. הוא מושך סכום נכבד מחשבון הבנק, מסתפר ומגלח את שפמו אותו עטה שנים רבות, מחליף את חליפתו המהודרת בחליפה מהוזה מיד שנייה וכך, כאדם אחר, אנונימי, רוכש כרטיס במחלקה השלישית למרסיי. אחרי מספר ימים הוא עובר לניס עם אשה שהכיר במלון פשפשים.

שם נגנב ממנו כספו, ובדמותו החדשה הוא ממלצר וחי בין אנשי שוליים. הוא פוגש את אשתו הראשונה שזנחה אותו לפני שנים אך שוב הקשר מסתיים ברע.

מונד מוצא בחייו החדשים חופש, רגשות, תשוקה וסיכון שחסרו לו בחייו הבורגניים, אך בצד כל אלה גם בדידות, ושוב חוסר תכלית. בסופו של דבר הוא חוזר לחייו הקודמים. הבריחה מעצמו הסתיימה.

גם בספר *האיש שצפה ברכבות העוברות - L'homme qui regardait passer les trains*.

מוטיב דומה - קיס פופר הוא פקיד מכס הולנדי אפרורי שחיי משימים. שנים הוא צופה ברכבות העוברות, הבאות ממרחקים ונוסעות למרחקים בעוד הוא תקוע במקומו. יום אחד הוא מחליט לברוח מחייו, מאשתו וממקום עבודתו ומשוטט באירופה. בצרפת הוא מחפש את החופש ואת עצמו, אך שוקע בפחד ובבדידות. בסופו של דבר מסתיים הסיפור ברצח. אברהם אורי קובנר כותב את הביוגרפיה על הקזנובה מוילנה, התלמיד החכם נטש בעבר את אשתו ואת בתו, משכן תכשיטים של חמותו, גנב תעודת זהות ויצא לחיים חדשים ולחיפוש עצמי.

14 שנים מאוחר יותר הוא עושה זאת שוב. מזייף חתימות, מועל בכספי הבנק בו עבד בתירוץ שקופח עלידי המנהל, כמו מר מונד גם הוא מגלח את שפמו - סימן ההיכר - ושוב בדמותו החדשה והשונה בורח עם נערה שהכיר. קובנר רואה בעצמו אדם-על, בעל אופקים ויכולות ובטוח שימצא את המקום לו הוא ראוי בחייו החדשים. אך הוא נעצר, מורשע ונכלא ואשתו החדשה מתה בסמוך לחתונתם כשהוא בכלא. בשלב הבא בחייו הוא מוגלה לסיביר ושם מדמה את עצמו לדמויות שונות בספרות הרוסית, ובכך מצדיק לעצמו את בחירותיו בחיים.

רבות הברירות של אמנים ואנשי רוח. ג'יימס ג'ויס ברח מאירלנד לאיטליה ולשווייץ. אירלנד השמרנית והדתית חנקה אותו באיסוריה על פרסום כתבים שעניינם חופש או מין, מצבו הכלכלי היה בכי רע וכך גם יחסיו עם משפחתו. הבריחה לגלות לא שיפרה את מצבו הכלכלי והבריאותי אך איפשרה לו לכתוב ולסיים את ספריו שהם עמוד תווך של הספרות המודרנית. אוסקר ויילד, אף הוא סופר דגול, הורשע ונדון באנגליה המחמירה לעבודת פרך בשל נטיותיו ההומוסקסואליות. עם שחרורו חלה, שקע בדיכאון, שמו הוכתם, ומצבו הכלכלי היה בכי רע. הוא ברח לפריס וגם שם מצבו הנפשי והכלכלי

היה על הפנים והוא נפטר ממחלה קשה. כאנקדוטה נזכיר שעל קברו בבית הקברות פר להזו (Pere Lachaise) בפריס הוצב פסל גדול של ספינקס שאברי המין שלו נגנבו למזכרת. וינסנט ואן גוך הרבה לברוח כל חייו ממקום למקום. מביתו, מבית אחיו ומבתי החולים בהם אושפז. הוא סבל תדיר מבעיות פיסיות ונפשיות, היה דיכאוני ונתון לחרדות קשות ולהתקפים פסיכותריים.

תוך חרדות והתקפים המשיך להמלט מחוקים ומגבלות, ולחפש חופש ומשמעות שיאפשרו לו להמשיך ולצויר. ואצלנו, נראה את גיבורו של עמוס קינן בספרו **הבריחה אל הכלא**. גם גיבור הספר חסר השם מחפש חופש ומשמעות

לחייו. בעבר היה כלוא אך שוחרר, ועתה הוא בורח חזרה אל הכלא כי אינו מוצא את מקומו בעולם. הוא מאמין שרק בכלא ימצא שלוה ואמת פנימית.

הוא כמעט מתייאש במסעו חזרה בשל קשיי הדרך. מדבריות, הרים מושלגים, חיות טרף ושומרים חמושים. הוא יודע שלא יניחו לו לחזור אך לבסוף מצליח ואולי שם ימצא את מבוקשו ואת השלוה.

יום קניוק מספר על בריחה ותוצאותיה בספרו; בתו. בתו של קצין מילואים בכיר נעלמת. תוך כדי חיפושים אחריה מגלה האב שמסכת חייו בשקר יסודה, ויחסיו עם אשתו, בתו וחבריו היו שונים משהאמין.

הבת ברחה ממשפחתה ומחייה בהם הרגישה מחנק, וביקשה להשתחרר מאביה ומנסיונו לשלוט בה. רצתה לעבור לעולם בו לא תהיה כפופה לכל המגבלות בתוכן חייתה. בריחתה גורמת לכל בני המשפחה לבחון מחדש את עצמם ואת יחסיהם עם הקרובים להם.

ולסיום מספר שירי בריחה, והפעם באנגלית;
 Born to Run, Bruce Springsteen –
 Fast Car, Tracy Chapman –
 Runaway Train, Soul Asylum –
 Take The Money And Run, Steve Miller –

צרפת של שביתות, שיבושים וחסמים

צרפת ידועה בתנאי העבודה המיטיבים שלה: גיל פרישה, שעות עבודה שבועיות, חופשות ארוכות ובשרותים הסוציאליים שהיא מעניקה לתושביה.

במחזוריות, על פני שנים, מנסות ממשלות צרפת לקצץ בתנאים ובתקציבים, ובדרך כלל נסוגות או מתפשרות. הפעם שוב היה נסיון כזה בהובלת Bayrou, ראש ממשלתו של הנשיא Macron. הצעת התקציב שהציע נפלה בהצבעה ויחד איתה נפלה הממשלה.

בעקבות נסיונה של הממשלה לקיצוצים והעלאות תשלומים הוכרזו היום, 10.9.25, כיום השביתה והחסימה האזרחית. יתקיימו לארכו אסיפות הסברה, חלקן בליווי תכנית אמנותית, ויצאו לדרך בפריס ובצרפת כולה שביתות, שיבושים וחסמים. התכנון הוא להמשיך במתכונת כזו או אחרת בשבוע הקרוב, ועדיין לא ברור מה צפוי אח"כ. מה צפוי היום:

- מערכת החינוך תושבת. בתי הספר, המכללות ושאר הגופים הקשורים לא יפעלו.
- בתי החולים יושבתו.
- יושבתו או יצומצמו שירותי התחבורה הציבורית: אוטובוסים, רכבות, מטרו.

- בשדות התעופה חסימות ושביתות. עיכובים בלוחות הזמנים וביטולי טיסות.
- בתי המרקחת לא יבצעו תורנויות בלילות ובסופי שבוע.
- בנוסף צפויות חסימות צירים מרכזיים באזורים שונים.

ההסטוריה של צרפת רצופה, מאז המאה התשע עשרה, בעימותים בין אזרחים לממשל מסיבות פוליטיות, כלכליות וזכויות אזרח.

לפני שנתיים ניסה מקרון להעלות את גיל הפרישה דבר שהוביל לגל שביתות ענק בתחבורה, בנמלים, בבתי הזיקוק. פריס כוסתה כולה בזבל עקב שביתת פועלי התברואה, אך בניגוד לעיר נצרת אצלנו, הזבל בפריס פונה לבסוף.

גם ב־2010 היו מהומות בשל אותה סיבה, ואנו זוכרים את ההפגנות, האלימות לעתים, של האפודים הצהובים ב־2018. בשנות השמונים והתשעים של המאה שעברה התקיימו שביתות רבות בשל נסיונות לקיצוצי תקציב ואכן הממשלות השונות נסוגו בד"כ מהצעותיהן.

האירועים בקיץ 1968, שהובלו על ידי סטודנטים, אליהם הצטרפו ארגוני העובדים, זכו לתהודה בעולם כולו. במשך שבועות התחוללו מהומות שלא אפשרו חיים תקינים בפריס. זכור לנו דני כהן־בנדיט, "דני האדום", שהיה לסמל נסיון המהפכה. ארגוני העובדים זכו להישגים כלכליים, לא כן הסטודנטים לגבי זכויות אזרחיות. הממשלה נפלה אך בבחירות ניצח שוב שארל דה גול.

סמוך לתחילת מלח"ע השנייה ומיד לאחריה התקיימו שביתות נרחבות בעיקר בהובלת המפלגה הקומוניסטית החזקה דאז, ובעקבותיהן התחזק מאוד מעמד האיגודים המקצועיים.

עוד במאה התשע עשרה, עם המהפיכה התעשייתית, החלו שביתות בצרפת למרות שנאסרו בחוק. עם הזמן הוכרה זכות השביתה ואף עוגנה בחוקה.

השביתות בצרפת הן עדות למעורבות העמוקה של אזרחיה בהליכים הפוליטיים והכלכליים במדינה. עקב המצב יתכן שאחת התוצאות המהותיות תהיה דחייה מאולצת של שובי ארצה והארכת שהותי כאן. שוב אקפוץ לרחצה בסיין.

מהגרי השנסון

השנסון אינו רק סימן היכר. הוא מעטפת תרבות שלמה. הוא צרפת עצמה. אולי רק הבאגט והקראסן משתווים לו. והנה מתברר שחלק ניכר מהזמרים הגדולים, השנסוניירים (בהיותכם פוליטיקלי קורקט קראו זכר גם במובן נקבה), מקורם כלל אינו צרפתי. ידעתם על כך בעמימות, אך לאור מה שיפורט בהמשך צפויות הפתעות. לא ארבה להתייחס לביוגרפיות, על כך בהזדמנויות אחרות, אלא בעיקר למוצאו של הזמר. לכל אחד גם שוייך שיר מוביל. אין יומרה לטעון שהרשימה מושלמת.

- איב מונטן Yves Montand נולד באיטליה בשנת 1921 בשם Ivo Livi. בילדותו עברה משפחתו לצרפת והוא עסק בעבודות כפיים עד שהתגלה על ידי Edith Piaf והיה לבן טיפוחיה ויותר מכך. עם זאת קולו הנעים ומראהו הגברי ובחירה טובה של רפרטואר הביאו להצלחתו בזכות עצמו. שיר מפורסם: Les feuilles mortes.

- שארל אזנבור Charles Aznavour נולד בשנת 1924 אמנם בצרפת, אך למשפחה ארמנית Aznavourian זה מקרוב באה. גם הוא חב את תחילת דרכו לפיאף, אך בהמשך הצליח למרות קולו המאנפף והצרוד ומראהו העכברי להיות בפסגה

עשרות שנים. כתב וביצע מאות שירים לעצמו ולאחרים
במינעד רחב: צרפתי, צועני, ג'אז. שיר מפורסם: La bohème
ויוזכר ביצועו המרגש לאידשע מאמע.

- ז'ורז' מוסטקי Georges Moustaki נולד בשנת 1934 במצרים
כ־Giuseppe Mustacci. גם הוא נמנה על בני טיפוהיה של
פיאף אך הצלחתו היתה שלו בזכות קולו ושיריו שאת רובם
כתב בעצמו. שיר מפורסם: Le métèque.

- דלידה Dalida נולדה במצרים בשנת 1933 כ־Iolanda
Cristina Gigliotti למשפחה איטלקית. עברה לפריס אחרי
זכייתה כמלכת יופי והיתה הראשונה לזכות באלבום פלטינה
בצרפת. מעבר לפופולריות הכללית אומצה על ידי הקהילה
הלהטבית. שיר מפורסם: Paroles בלוויית Alain Delon.

- ז'אק ברל Jacques Brel נולד בבלגיה בשנת 1929 למשפחה
פלמית. לאחר שנים בהן לא זכה להערכה בצרפת ("לעולם
לא תהיה זמר") זכה להצלחה רבה למרות קולו השונה,
מראהו הסוסי, הרוק הניגר ותנועות הידיים. הקהל השתכנע
מהכנות בשיריו. שיר מפורסם: Ne me quitte pas.

- ברברה Barbara נולדה בשם Monique Andree Serf בשנת
1930 אמנם בצרפת, אך למשפחת פליטים יהודית שברחה
מהנאצים. חייה היו רצופים בקשיים וגם ההתחלות שלה

כזמרת צרפתייה לא היו קלות. ההצלחה כיסתה על כל אלה.
שיר מפורסם: Une petite cantate.

- אנריקו מסיאס Enrico Macias נולד כ־ Gaston Ghrenassia בשנת 1938, למשפחה יהודית באלג'יריה. הצליח לרגש את הקהל הצרפתי בסגנונו הים תיכוני והיה פופולרי גם בישראל. שיר מפורסם: Enfants de tous pays.

- אדי קונסטנטין Eddie Constantine נולד בשנת 1917 בארצות הברית בה לא זכה להצלחה. בצרפת הצליח כזמר ובעיקר כשחקן בסרטי בלש (למי קושן). שיר מפורסם: L'homme et l'enfant אותו הוא מבצע עם בתו.

- סלבטור אדמו Salvatore Adamo נולד בשנת 1943 בסיציליה. כילד עבר עם משפחתו לבלגיה והצליח מאוד כזמר גם בצרפת ובישראל. שיר מפורסם: Tombe la neige.

- ג'ו דאסן Joe Dassin נולד בשנת 1938 למשפחה יהודית בארצות הברית ולאחר לימודים עבר לצרפת שם זכה לפופולריות עם שירתו המלנכולית והסנטימנטלית. שיר מפורסם: L'ete indien.

- ג'יין בירקין Jane Birkin נולדה באנגליה בשנת 1946. הופיעה בסרטים ובזמר בשפה האנגלית, וקצרה הצלחה

גם בצרפת עם בן זוגה Serge Gainsbourg עמו נודעה בין השאר במספר שירים ארוטיים. שיר מפורסם: Je Taime Moi Non Plus יחד עמו.

- סילבי ורטאן Sylvie Vartan נולדה בבולגריה בשנת 1944. היא היתה מהפופולריות ביותר בין זמרות הפופ הצרפתי בין השאר עם בן זוגה Johnny Hallyday. שיר מפורסם: Comme un garçon.

- ג'וזפין בייקר Josephine Baker נולדה בארצות הברית, שלא עודדה שחורים, בשנת 1906. בגיל צעיר עברה לפריס וזכתה להצלחה גדולה בזכות קולה, יכולות התנועה שלה ומראה היחודי. בזמן הכיבוש הנאצי היתה פעילה במחתרת וזכתה אח"כ לאותות כבוד ולאזרחות. שיר מפורסם: J'ai Deux Amours.

גם לישראל יצוג בין מהגרי השנסון:

- ריקה זראי Rika Zarai נולדה בפלסטינה א"י בשם רבקה גוזמן בשנת 1938. בסיועו של יוחנן זראי שהיה אח"כ לבעלה הצליחה בארץ ובהמשך עברה בלעדיו לפריס וזכתה לקריירה נאה שם. שיר מפורסם: Casatschok.

- מייק ברנט Mike Brant נולד בקפריסין במחנה מעצר למעפילים בשנת 1947. בהמשך עברה המשפחה לחיפה.

בארץ הופיע בעיקר באנגלית וזכה להצלחה מוגבלת.
התגלה בטהרן על ידי סילבי ורטאן שסייעה לו בצרפת
בהיכרויות נחוצות, והפך לכוכב על בשפה אותה לא הכיר.
שיר מפורסם: Laisse-Moi T'Aimer.

- קרן אן Keren Ann למשפחת זיידל זכתה לקריירה מרשימה
בצרפת לאחר ששלחה שיר לזמר Henri Salvador ועמו זכתה
באלבום השנה. ממשיכה להופיע בצרפת ובעולם בצרפתית
ובאנגלית. שיר מפורסם: Jardin d'hiver עם סלבדור.

רבים מהמוזכרים לעיל גם כתבו שירים ואף הלחינו
לעצמם ולאחרים. קשה לחשוב על הפנינה שבכתר התרבות
הצרפתית, השנסון, בלעדיהם.
בני 40 ומעלה יכירו את רוב השירים גם אם לא היו
מודעים למבצע.

טנגו צרפתי

לפי מרתה גרהם הגוף אומר בריקוד את מה שהמילים אינן יכולות, ואימרה חסידית אומרת, בעקבות הגמרא: אין שמחה אלא בריקוד.

ואם ריקוד אז וודאי טנגו. ואם טנגו אז וודאי בפריס. ואם בפריס אז וודאי בשנסונים.

הטנגו ריקוד צעיר יחסית. מקורו בארגנטינה בסוף המאה התשע עשרה ובשנות העשרים ואילך התפשט באירופה ובמיוחד בפריס.

הטנגו הוא הריקוד הסקסי ביותר; רקדן ורקדנית במגע פיסי קרוב, קשר עין, התרחקות וחיבוק, סחרור וצמידות. תשוקה ודרמה, רמיזות ומימושן. המוסיקה מתרפקת לרגע ואז עוצרת בפתאומיות עד לקטע הבא. הצופה חש שהוא נמצא בבר אפל ומולו מתרחשים חיים שהיה רוצה לחוות.

לאסטור פיאזולה Aster Piazzolla תרומה משמעותית. הוא הביא את הטנגו לאולמות הקונצרטים באירופה עם הבנדונאון, הכינור והחליל. מומלץ להאזין ל-Libertango שלו ואף לצפות במגוון הריקודים לפיו.

הרבה שנסוניירים שרו בקצב הטנגו. רוב השירים שאזכיר ירשמו רק בשמם ובשם המבצע, בשל קוצר היריעה. לחלק קטן אוסיף כמה מילים. תמיד תוכלו לשומעם באתרי המוסיקה.

בשנות העשרים והשלושים שרה Mistinguett את Paris-Tango. פריס על רחובותיה, לילותיה, אורותיה ואהבותיה מסתחררת בריקוד הטנגו והאנשים נמשכים אליה כמו הרקדנים הנמשכים זה לזה.

גם מוריס שבליה Maurice Chevalier שר על צמד העיר והריקוד - Tango de Paris.

ז'אק ברל Jacques Brel שר בקצב הטנגו את Tango Funebre, טנגו הלוויות, על הנוטה למוות הנפרד מידידו, מהכומר, מאשתו וממאהבה. גם את Rosa ו-Knokke-le-zoute הוא שר בקצב הטנגו ועוד.

סרז' גינסבורג Serge Gainsbourg שר במקצב הטנגו את L'annamour - זו מילה שהמציא שבין אהבה לדחיה, את Dieu est un fumeur de havane - אלוהים מעשן סיגרים, ואת Tango des balayeurs - טנגו מטאטאי הרחובות.

סרז' רז'יאני Serge Reggiani שר Le tango de la mélancolie, טינו רוסי Tino Rossi את Tango de Marilou, וברברה Barbara את Tango indigo.

רבים משירי הטנגו מתנגנים בהקשר של אהבות, שמחות או עצובות. אך יש גם שירים שתכנם אחר.

בוריס ויאן Boris Vian כתב את Le tango interminable des perceurs de coffres-fort - הטנגו הבלתי נגמר של פורצי הכספת, שיר ביקורת חברתית. הם יצאו לעבודה עם סוליות גומי וכלי פריצה ממש כשם הבנקאים והבורגנים יוצאים לעבודתם והצליחו לפצח את הכספת ולצאת עם שללם, אך

נתפסו ונאסרו. המעמד השליט המבצע פשעים חמורים יותר חסין בפני החוק והמשטרה.

שיר אחר, שמקורו גרמני הוא Kriminal tango - טנגו קרימינלי של Hildegard Knef. בבר האפל יושבים ושותים ג'קי בראון ובייבי מילר. הוא אומר לה: כבי את האורות כשאגמור את המשקה. האורות כבים. אדם נכנס לבר, דווקא ממושקף. נשמע קול יריה והאיש מחוסל. וכך חיסולים לילה אחר לילה לצלילי הטנגו. יש גם טנגו של הומור.

That Face Before ועוד רבים אחרים שרים בקצב הטנגו. רק החיפושיות פוסלות את הטנגו, יחד עם ריקודים אחרים, בשירים Rock And Roll Music. כמאמר הצרפתים נאמר להם: Tant pis.

לא נפרט, אך גם מלחינים קלאסים חטאו בקצב הטנגו, בהם סטרווינסקי, דביוסי וראוול. ברור שגם אצלנו, בישראל הקטנה, מוכר ומושר הטנגו. נזכיר רק את טנגו כפר סבא של אלתרמן, המשלב הומור וידע אגרונומי מתקופת לימודיו בצרפת. הפרה גועה ברפת, מחלת הפה והטלפיים, מן החלב עולה ההבל, ולבה הוא משק אינטנסיבי ולוהט כאינקובטור, והכל בטנגו עמוק ומתייפח.

מכשפה מלמדת דג לרקוד טנגו על חבל

פרננדל Fernandel שר, תוך מתקפת פיהוקים עזה (שווה לצפות) את הטנגו הקורסיקאי Le tango corse. הטנגו בקורסיקה הוא חלק מהסייסטה. אוי למי שיפריע למנוחת הרוקדים. הריקוד הישנוני הוא המנוחה. להקה שניסחה להחיות את המנגינה הועלמה ועקבותיה לא נודעו. בריז'יט פונטיין Brigitte Fontaine שרה Le nougat, הנוגט. היא אוהבת לאכול נוגט. מה זה אוהבת, היא מעדיפה נוגט על תכשיטים ועל אהבות. אכילת נוגט (לקצב הטנגו כמובן) היא פסגת האושר לו היא מייחלת. ושוב בוריס ויאן, הפעם ב־La complainte de progres, קינת הקידמה. מתנות מוצרי צריכה ומכשירי חשמל החליפו את הפרחים והנשיקות של פעם. היה שווה?

מארי דובה שרה בהומור שחור Le tango stupefiant – טנגו הסמים. היו שלושה שבועות של אושר ואז אהובה זרק אותה. היא שקלה לבתר את גופו אך נסוגה. היא היססה בין קפיצה מגובה (כואב מדי) לבין זריקת מורפיום או קוקאין (יקר מדי). לבסוף תחבה כדורי נפתלין לנחיריה, אכלה פחם, הזריקה ושתתה אמוניה וצימחה כנפיים.

לא רק הצרפתים שרים בקצב הטנגו. It's now or never של Elvis, פגי לי Peggy Lee ב־Why don't you do right, לאונרד כהן Leonard Cohen ב־Dance me to the end of love, ג'וזפין בייקר Josephine Baker בשתי אהבותיה, מולדתה אמריקה ופריס J'ai deux amours, וגרייס ג'ונס Grace Jones למנגינת ליברטנגו של פיאוולה ב־I've Seen

פריס ואלכוהול

אני אוהב לשתות. שתיים-שלוש כוסיות משקה חריף ביום (עדיף עם סיגר), ולעיתים קרובות גם יין עם הארוחה. בגילי כבר לא מטרידות אותי האזהרות הרפואיות בעניין זה כמו גם בעניינים אחרים.

חיזוק להרגל זה אני מוצא לשמחתי גם אצל אחרים. כתבתי לא פעם על Georges Simenon ועל גיבורו הקומיסר Maigret. לכאורה אדם איטי, פלגמטי לעיתים, שגם פשעים מזוויעים אינם מרגשים אותו, והוא שומר על ארשת פנים חתומה בכל מצב. עם זאת סבלנותו וכושרו לעמוד על אופיים ונוהגם של אנשים מביאים לפתרון תעלומות חסרות פשר לכאורה.

חשוב מכל אלה, מגרה גם יודע ואוהב לשתות. לבד ועם חברים, בעיצומה של חקירה או בהפסקת צהריים ובמנוחה. המשקה אצל סימנון הוא שיקוף של החברה. המשקה מסמל את האדם השותה אותו; מעמדו, אופיו, דרך חייו והסביבה בה הוא חי ופועל.

- את המשקה cognac המיוצר באזור זה מזיקוק יין לבן, שותים אצל סימנון בעיקר בורגנים ובעלי צווארון לבן.
- את ה-cavados שגם הוא ממשפחת ה-brandy מייצרים בחבל נורמנדי מתפוחים מותססים. אצל סימנון הוא משקה

של פשוטי עם ומלחים. אם פעם תרצו להזמין אותו באיזה café-tabac די לבקש calva.

- מלחים, אנשי המושבות ואנשי מסעות שותים rhum (או ron בספרדית). משקה המיוצר מתסיסה וזיקוק של קני סוכר.
- משקאות אניס כגון pastis או anise מופקים על ידי זיקוק של אלכוהול ענבים או תאנים, בתוספת זרעי אניס. זו משפחה רחבה הכוללת בין השאר עראק, אוזו, ראקי ועוד; כל ארץ ושם משקה האניס שלה. זה המשקה של צרפת הדרומית בסיפורי מגרה. על משפחת האניס נמנה גם Marie Brizard Anisette, המיוצר דווקא מקני סוכר. משקה אותו הכרתי מסיפורי מגרה ומאז הוא מלווה אותי בנאמנות.
- למותר לציין שגם יין ובעיקר בירה בשפע מככבים בסיפורי מגרה, בדרך כלל בליווי מקטרת.

בשיריו של George Brassens אין משקאות מיופיים. האלכוהול הוא סמל של חברות, בעיטה בממסד ולעג לצביעות הבורגנית. אין אצלו קוקטיילים, אין מותגים ובדרך כלל אין שכרות.

האלכוהול חיובי, הוא מחבר אנשים אך לא מגדיר אותם בניגוד לסימנן. אצל ברסאנס נמצא;

- יין אדום פשוט vin rouge לשתיה בין חברים ובארוחות.

- משקאות אניס במחוזות החמים בשמש

- קוניאק או ארמניאק כחלק מהלעג לבורגנות הכבדה ול"כבוד" הבורגני.

אסיים בסופר אמריקני דווקא, אך זה שבילה שנים בפריס והיא ליוותה אותו כל חייו - Ernest Hemingway. אצלו האלכוהול מחבר אנשים, עוזר להם להתגבר על קשיים ומחזק אותם. משקאות הם חלק בלתי נפרד מהחיים.

- ה-whisky לסוגיו (scotch, bourbon) המיוצר מהתססת דגנים, מככב כמובן, כמו גיבוריו של המינגווי, כמשקה גברי וחזק המסמל חום ועמידות.

- הרום מופיע בעיקר בהקשר לקובה ולפלורידה. מסמל ימאות, חופש וחיים על הגבול.

- ה-tequila המיוצרת מצמח האגבה במספר מחוזות במקסיקו, הסמוכים לאותה עיר, מופיעה בהקשרים של סכנה או אבדן שליטה.

- משקאות נוספים אצל המינגווי gin, campari, vermouth וכן קוקטיילים שונים שברסאנס לא היה מכניס לביתו, לפיו ולשיריו.

יש כמובן רבים וטובים נוספים, אך העט יבש והזמן דוחק. אזכיר רק את קובץ שיריו של Guillaume Apollinaire הקרוי Alcools, מומלץ.

מבנים ארכיטקטוניים מופלאים

מה הקשר בין קרקס לתערוכת אמנות במוזיאון נחשב? ה־Cirque d'Hiver, קרקס החורף בפריס, הוקם באמצע המאה ה־19. זה בניין יפה ורב צלעות ובו אלף שש מאות מושבים סביב זירה מרכזית. בניגוד לקרקסים נודדים פועל הקרקס במבנה הסגור במשך כל ימות השנה, ומכאן שמו. משנות השלושים של המאה העשרים הוא מנוהל על ידי משפחת Bouglione, משמש למופעים מגוונים ונחשב אתר מורשת תרבות.

ביקרתי בו מספר פעמים במשך השנים, עוד בתקופה שבמרכז הופעות הקרקסים כיכבו אריות ופילים. עתה רק בני אדם: ליצנים, לוליינים, רקדנים, עושי להטים ונגנים לוקחים חלק בהופעה. עדיין שווה לראות.

ביום המחרת ביקרתי במוזיאון Monnaie de Paris בו מתקיימת תערוכה של כמאתיים מיצירותיו של M. C. Escher. הצייר, המתמטיקאי, הארכיטקט ואמן האשליות.

ביצירותיו ההגיון פוגש בחלום והמתמטיקה בפרדוקס. התערוכה היא מסע בין פרספקטיבות בלתי אפשריות, מטמורפוזות בלתי פוסקות ועולמות המאתגרים את המציאות. מארגני התערוכה אף הוסיפו עבודות וידאו, חדרי מראות ותמונות תלת־ממדיות המכפילות את אפקט היצירות עצמן

ואפילו מאפשרות לצופה לקבל תחושה שהוא חלק מהעולם הפנטסטי המופלא הזה.

על Escher עצמו, גילגוליו, חשיבותו, התנועה האמנותית בעקבותיו והשפעתו על יוצרים אחרים תוכלו כמובן להרחיב אופקים באמצעות האינטרנט.

ובכן, מה הקשר בין מחט ל.....? בין קרקס לאמנות ההטעייה והפנטזיה של Escher?

גם בקרקס, כמו אצל Escher יש פעולות של אחיזת עיניים ולהטטים שהעין הרגילה אינה תופסת. בשניהם אנו ניצבים בפני פער ומנסים להבין מה אמת ומה הולכת שולל.

יתירה מזאת, הלוליינות ובעיקר הפירמידות האנושיות, הבלתי אפשריות לכאורה, הן מבנים ארכיטקטוניים המזכירים במידה רבה את הארכיטקטורה האשרית.

מש"ל.

les sans-abri הבית חסרי

בחורף הנוכחי, בקור שמתחת לאפס, לעיתים תחת גשמי זלעפות, אנחנו מהלכים ברחוב, אם בכלל יצאנו מהבית, עם כובע, או עם כיסוי אוזניים, כפפות, צעיף ומעיל עבה. הולכים לעבודה, לחנות, יושבים בבתי קפה בפנים או בחוץ ליד מגורת חימום, אוכלים במסעדות, מבקרים בתערוכות או מופעים וחוזרים לבית חם.

לא כולם כך בפריס.

כבר כתבתי בעבר על חסרי הבית בפריס, אך אי אפשר להמנע מכך גם בחורף זה.

בפריס יש כארבעת אלפים חסרי בית ובפריס רבתי עוד רבים נוספים. לכמחצית אין כל מחסה פרט לשמיכות וקרטונים, שליש חיים באוהלי סירים והשאר בכלי רכב מושבתים או לא.

הם מכל הגילים, גברים נשים וגם ילדים, ומקומם ברחוב (עדיף מעל פתחי המטרו המנשבים אויר חם) או בפתחי בתים, בתחנות רכבת ואוטובוסים.

החוק מחייב לתת להם דיור ושירותי הזנה ובריאות, והעיריה וכן עמותות הקימו בתי מחסה, אך השמיכה התקציבית צרה.

כפועל יוצא התחלואה רבה ויש אף מקרים של היפותרמיה.

אזכיר שגם בחודשי הקיץ החמים מאוד בפריס בשנים האחרונות לא היה המצב טוב יותר והיו מקרי מכת חום ועד מוות.

אי אפשר להתעלם מהתמונות הקשות האלה ברחוב. פריס היא לא רק עיר של מונומנטים, אמנות ואוכל טוב. גם זו פריס.

ואסיים עם קרלוס רואיס סאפון שבספרו צלה של הרוח כותב: פריס היא המקום היחיד בעולם בו לגווע מרעב נחשב למעשה אמנות.

Bordel

לאחרונה צצה יוזמה בצרפת להכשיר קיום עבודות מין ובתי זונות.

כיום, מאז 2016, אומץ בחוק הצרפתי המודל הנורדי, לפיו העיסוק בזונות אינו עבירה, אך צריכת שירותי מין בתשלום היא עבירה פלילית.

חבר הפרלמנט Jean-Philippe Tanguy ממפלגת NR הלאומנית הכין הצעת חוק לפיה ניתן יהיה לפתוח בתי זונות מפוקחים אך ללא סרסורים אלא במתכונת קואופרטיבים של העוסקות במלאכה.

לדברי התומכים בהצעה עיסוק גלוי ומפוקח יתרום לביטחון ולשיפור תנאים לעובדות וימנע מחלות מהלקוחות. סרסורות, סחר בנשים וניצול ימשיכו כמובן להיות עבירה. לדעת מבקרי היוזמה קבלת ההצעה תביא להגברת סחר בנשים וניצולן.

הימין הקיצוני בצרפת, לרבות Marine le pen תומכים בחוק המוצע, שיהיה בויכוח פוליטי לקראת הבחירות הבאות. עד המאה ה-17 פעלו בצרפת בתי זונות, לעיתים תוך פיקוח של הרשות המקומית. תחת Louis XIV נקבעו בערים אזורים מיוחדים בהם הותר קיום בתי זונות, לרבות רישום ובדיקות רפואיות. זונות שלא עמדו בכללים נענשו.

במאה ה־19 נמשכה ההכרה בבתי הזונות, לכאורה תוך פיקוח, אך בפועל תוך סחר בנשים, ניצול אכזרי ולמעשה היו הזונות אסירות של סרסוריהן.

במהלך מלחמות העולם וביניהן היתה פריחה של בתי זונות בפריס, במידה רבה כדי לתת פורקן לחיילים, אך גם נכבדי חברה ואף אנשי רוח נזקקו לשירות.

בצבא פעלו גם בתי זונות ניידיים (BMC) שנעו עם הכוחות, והמשיכו בפעילות גם בשנים מאוחרות יותר עם הכוחות הצרפתיים מעבר לים. על אחד מהם שר Jacques Brel את שירו הקשה Au Suivant עליו כתבתי במייל קודם.

עם השחרור מהכיבוש הנאצי היה ברור שחיילי בנות הבריט, לאחר שנים של לחימה וריחוק מן הבית, יזדקקו לשירותי מין, בעיקר כדי להמעיט במעשי אונס של "צרפתיות כשרות" וכדי לאפשר פיקוח על החיילים ועל נותנות השירות.

ה־Guide des zones de France, המדריך לאזורי צרפת משנת 1944, שנכתב בשיתוף מדריך Michelin, כלל פרק מיוחד שפירט את בתי הזונות של פריס על פי רובעים. בין המפורסמים הוזכרו בו Aux Belles Poules, La Chabanaise ועוד. המדריך אף הזהיר ממחלות מין והמליץ על נטילת תרופות במקרי הדבקות.

תחרות לבתי הזונות יצרו צעירות רבות שפיתויים בצורת גרבי משי, בשמים, סיגריות ומוצרי מזון בפריס הרעבה הביאו להתמסר לחיילים הזרים.

לאחר השחרור הואשמו זונות רבות (ולא רק הן) בשיתוף פעולה עם הגרמנים, חלקן הוכו, נגררו עירומות ברחוב ושערן גולח, ובחלקן אף בוצע לינץ.

בשנת 1946 עבר בפרלמנט חוק לסגירת בתי הזונות Loi Marthe Richard, שאסר על קיומם וכפועל יוצא ביטל את הרגולציה לגביהם.

בהמשך נקבע כי שירותי מין בתשלום אינם עבירה אך שוטטות למטרה זו, פרסום וסרסרות אסורים. כאמור בפתיחה, בשנת 2016 אומץ המודל הנורדי.

לזונות של צרפת מקום נכבד בספרות. נראה מספר דוגמאות.
בכולן מדובר בכתב אישום כנגד החברה.

בספרו *Boule de suif*, כדור חלב, מתאר Guy de Maupassant פרוצה פשוטה וטובת לב, מאמינה בזולת וחולקת את לחמה עם אחרים. היא הדמות המוסרית בספר ומנוצלת על ידי הבורגנים. לאחר שהיא מסכימה לשכב עם קצין פרוסי כדי להביא לשחרורם, הם לועגים לה ומחרימים אותה. הספר הוא כתב אישום כנגד החברה הבורגנית הנצלנית והצבועה. בספרו *Splendeurs et misères des courtisanes*, זוהר וסבל של הקורטיזנות, כותב Honore de Balzac על פרוצה צעירה ויפה העוזבת את המקצוע אך חוזרת אליו כדי לממן את אהובה. גם כאן הפרוצה היא הדמות המוסרית בספר התוקף את החברה הרקובה והצבועה.

לעומתן Nana בספרו של Emile Zola היא צעירה שגדלה בעוני מחפיר אך עם המעבר לפריס היא הופכת לקורטיזנה ידוענית ומבוקשת הממוטטת גברים, משפחות ועסקים. יחסיה מונעים מרצון לשליטה ולהרס, וסופה מוות ממחלה קשה. גם כאן החברה לא יוצאת נקייה.

הפרוצה הנכבדת *La putain respectueuse* הוא ספרו של J.P. Sartre שהציב את העלילה בארצות הברית הגזענית. כאן הפרוצה היא בעיקרה דמות חיובית, אך היא נתונה לכוחות חזקים ממנה הדורשים שתפליל צעיר שחור בפשע

שביצע גבר לבן. לאחר התלבטויות רבות היא נכנעת ללחצים ועושה זאת.

אזכיר גם את מחזהו הסוריאליסטי של Picasso התשוקה הנתפסת בזנבה *Le desir attrapé par la queue* שנכתב בזמן הכיבוש הנאצי. לדמויות במחזה אין שם והן מוגדרות על פי מהותן; התשוקה, הרגל הגדולה, הבצל, העוגה, הדוד, השקט, החרדה הרזה, החרדה השמנה.

כאן אין פרוצה, אך היחסים בין הדמויות, בפריס תחת הכיבוש, מוכתבים על ידי רעב תמידי, אלימות, ניצול, לעג ומין. התשוקה לעולם חומקת.

המחזה הוקרא בשנת 1944 על ידי גדולי תרבות שגילמו את הדמויות: אלבר קאמי, סארטר, סימון דה בובואר, רמון קנו ודורה מאר.

Aznavour par Candlelight

חברת ההפקות Candlelight מעלה מופעים מוזיקליים באולם היפהפה של Maison de l'Océan, לאור מאות נרות בוערים. האווירה במקום שונה מכל שאנו רגילים לו באולמות אחרים. ה-Maison de l'Océan הוא חלק מהמבנה דמוי ארמון איטלקי של המכון האוקיינוגרפי של פריס, הנמצא ברובע הלטיני.

המכון עוסק במחקר ופעולות שימור של האוקיינוסים ובעלי החיים שבהם. חלק ניכר מהמימון מגיע מנסיכות מונקו ששמה לה לדגל נושא חשוב זה.

אני נכחתי בערב הומאז' ל-Aznavour. הקורטט המצוין, שני כינורות, ויולה וצ'לו ניגנו כחמישה עשר משיריו, ובהם La Mama, La Boheme, Et Pourtant, Ave Maria Comme ils disent, She.....

למרות שלא היה זמר בצוות, היטיבו הנגנים להעלות את הנעימות כך שנדמה היה לעיתים שאזנבור מופיע בפנינו.

הקהל הריע, ובצדק.

Juifs pour Jesus

אני אתאיסט בכל רמ"ח אברי, שס"ה גידי וגם כל מה שלא כלול בהם.

תמיד סברתי שדתות קיימות מאחת או יותר הסיבות הבאות;
א. כי הומצאו ע"י מי שרצה שליטה על אחרים ב. אלה הזקוקים לתמיכה רוחנית ואינם מוצאים אותה בעצמם או בסביבתם ג. נולדו לתוך דת ולא השתחררו ממנה.

יש גם תנועות המשלבות אמונות או דתות שונות לכדי דת כלאיים. כזו היא התנועה המשיחית, אוונגליסטית, מיסיונרית - "יהודים למען ישו" שנוסדה בשנת 1973 על ידי מוישה רוזן בארה"ב בסן פרנסיסקו.

מרכזה של התנועה בארה"ב ולה שלוחות האירופה ואף בישראל.

חברים בה יהודים, נוצרים אוונגליסטים ויהודים מומרים המאמינים בתנ"ך ובברית החדשה. על פי אמונתם ישו הוא המשיח אותו ניבאו הנביאים ובאמתחתם מובאות רבות מכתבי הקודש להוכחת הדבר.

פעילותם מתבצעת על ידי הפצת חומר בכתב וברשתות, פעילות רחוב ומפגשים ציבוריים ואישיים.

חברי הארגון (גם הנוצרים שבהם) רואים בעצמם יהודים לכל דבר. הם נאבקים באנטישמיות, חוגגים חגים יהודיים

ונוצריים ולדבריהם מונה התנועה העולמית מאות אלפי מאמינים.

בצרפת נמצא מרכז התנועה ברובע ה-12 ברחוב Crozatier ומשם פועלים מתנדבים בצרפת ובמדינות נוספות. החוק הצרפתי, הפועל לפי עקרון ה-Laïcité, דהיינו חילוניות, אינו אוסר על פעילות מיסיונרית כל עוד הדבר לא נעשה תחת לחץ, ניצול או הונאה.

מדוע נזקקתי לנושא?

בימים אלה, כאשר בצרפת יהודים רבים מסירים כל סממן יהודי, מורידים תליונים, מפרקים מזוזות ועברית ברחוב הס מלהזכיר, תלוי בגאווה בחלון הראווה של המרכז דגל ישראל. לכך דרוש אומץ ועל כך מגיע chapeau.

אין עליז ומשמח כשירי ילדים

שוק Aligre, הוותיק בשווקי פריס, סמוך לביתי, וזוכה לביקורי מעת לעת. לצערי איני יכול להתאפק ומכל סיור בשוק אני חוזר עם שביית אלטעזאכן הממלאת את לבי שמחה ואת ביתי הצפוף בחפץ מיותר נוסף.

הפעם רכשתי ספר עב כרס בכריכה אדומה; *Les plus belles chansons du temps passé*, לאמור: השירים היפים ביותר של זמנים עברו.

לכל פזמון בספר צורפו התווים לנגינתו, מספר מילים על מקורו, ואף איור צבעוני ברוח השיר. מתוך מאות הפזמונים להלן מבחר קטן של שירים עליזים, הכולל תקציר ובית או שניים.

Mon pere m'a donne un mari –
Quel petit homme
Je l'ai perdu dans mon grand lit
Qu'il esr petit

J'pris un' chandelle et l'ai cherchit
Qu'il est petit

A la paille le feu prit
Qu'il est petit

Je trouvai mon mari roti
Qu'il est petit
Sur une assiette je le mis
Qu'il est petit.

אבי חיתן אותי עם אישון קטן שהלך לאיבוד במיטתי הגדולה.
חיפשתי אותו ואז המזרון נשרף ומצאתיו צלוי, והנחתי אותו
על הצלחת.

Un petit cochon –
Pendue au plafond
Tirez-lui le nez
,Il donnera du lait
Tirez lui la queue
Il pondra des oeufs
Combien en voulez-vous?

חזירון קטן תלוי מהתקרה. משוך באפו יתן חלב. משוך בזנבו
יטיל ביצים. כמה אתה רוצה?

Maudit sois-tu carillonneur –
 Toi qui naquis pour mon malheur
 Des le point du jour a la cloche il s'accroche
 Et le soir encore carillon plus fort
 Quand sonnera-t-on la mort du sonneur?

מקולל הפעמונר שנולד לאמלל אותי על ידי צלצוליו בוקר
 וערב. מתי כבר יבשר הפעמון את מותו?

Ne pleure pas Jrannette –
 Nous te marierons
 Avec un prince ou un baron
 Je ne veux pas je veux Pierre
 Celui qui est en prison
 Tu n'auras pas ton Pierre
 Nous les pendouillerons

אל תבכי ז'נט, נחתן אותך עם נסיך או ברון. איני רוצה, אתחתן
 עם פייר הנמצא בכלא. זה לא יקרה, אנו נתלה אותו.

Ils etaient trois petis enfants –
 Que sur le soir se sont perdus
 S'en sont aller chez un boucher

Ils n'étaient sitot entres
 Que le boucher les a tues
 Les a coupes en p'tits morceaux
 Mis au saloir comme pourceaux

שלושה ילדים אבדו את דרכם והגיעו אל הקצב. הוא קיצץ
 אותם לחתיכות ואף המליח אותן כקתלי חזיר.

* * *

הנה כי כן, שמחנו בספר ובילדים הקטנים שפזמונים משמחים
 מושרים להם לפני השינה.

La Cinémathèque française et Marilyn

על פארק Bercy, הכולל אפילו גינה על שם יצחק רבין המתואר בשילוט כמפקד, מדינאי וחתן פרס נובל לשלום (האם גם העומד בראשו היום יזכה לכך?). כתבתי כבר בעבר. פארק גדול, ירוק, מטופח מאוד (אפילו מהונדס מדי) ובו דשא, עצים, פרחים, מטעי גפנים, בריכות נוי ומסלולי הליכה רבים.

ביום בו ביקרתי המו מסלולי ההליכה משפחות משפחות ורובן גררו עימן, משום מה, מזוודות צבעוניות, ונדמו כנמלים הנושאות עימן גרגיר בדרך לקן. אך לא בכך עסקינן. סביב הפארק בניינים נישאים, חלקם למגורים וחלקם למשרדים, ובהם משרדי ממשלה. מקום של כבוד נוטל כמובן איצטדיון ברסי.

המבנים בתוך הפארק שימשו בעבר כבתי מלאכה ואיטליזים, ובעיקר מחסנים לאכסון חביות יין, שיובאו מהפרובינציות לפריס ושם רוכזו לשם חיובן במס לפני הפצה לעיר. המבנים נהרסו או שופצו ומהווים כיום את Bercy Village, מלכודת תיירים מבוקשת.

מוסד חשוב נוסף שוכן כאן, הלא הוא הסינמטק הצרפתי של פריס, והוא מטרת הביקור. בנוסף לסרטים המוקרנים בו, חדשים כישנים, הוא מהווה משכן לתערוכות מענינות,

בעיקר בנושאי קולנוע ותחומים קשורים. הפעם מוקדשת התערוכה ל Marilyn Monroe.

השחקנית, ששמה מלידה היה Norma Jeane Baker, נולדה לפני מאה שנה ונפטרה כשהיא בת שלושים ושש בלבד. היא זכורה לא רק בשל המראה המרהיב והפרובוקטיבי לעתים, הסרטים בהם כיכבה וההערצה לה זכתה, אלא גם בשל האמירות הבלתי נשכחות שאפיינו אותה, ששמו בפיה יוצרי הסרטים:

- "אני יכולה להיות חכמה אך נמנעת מכך, כי רוב הגברים אינם אוהבים זאת".

- "נשיקה היא דבר נחמד, אך היא לא משלמת את שכר הדירה. היהלום הוא חברה הטוב ביותר של האשה".

- "כסף אצל הגבר הוא גורם משיכה לגיטימי כמו המראה אצל האשה".

- "יש לנצל את היום, כי את המראה לא ניתן להפקיד בחשבון הבנק".

את חייה החלה כפועלת בבית חרושת ונישאה בגיל צעיר. לאחר פגישה מקרית עם צלם פרסומות בגיל תשע עשרה, היא התגרשה, התפטרה והחלה בקריירת דוגמנית פרסומת בכתבי עת, ואז הגיעה ההצעה מחברת הסרטים פוקס המאה העשרים.

המפיקים בנו את הדמות הקוסמת לגברים בפניה המושלמות, גופה החטוב, שיערה הבלונדי המתנופף, מתפנקת מול הגבר

ומעוניינת ליהנות מעושרו. תכונותיה השכליות עניינו פחות. היא מצידה לא שינתה דמות מסרט לסרט, ובעיקר שיחקה את עצמה ומה שמצופה ממנה. זה היה המקור לביקורת עליה כשחקנית.

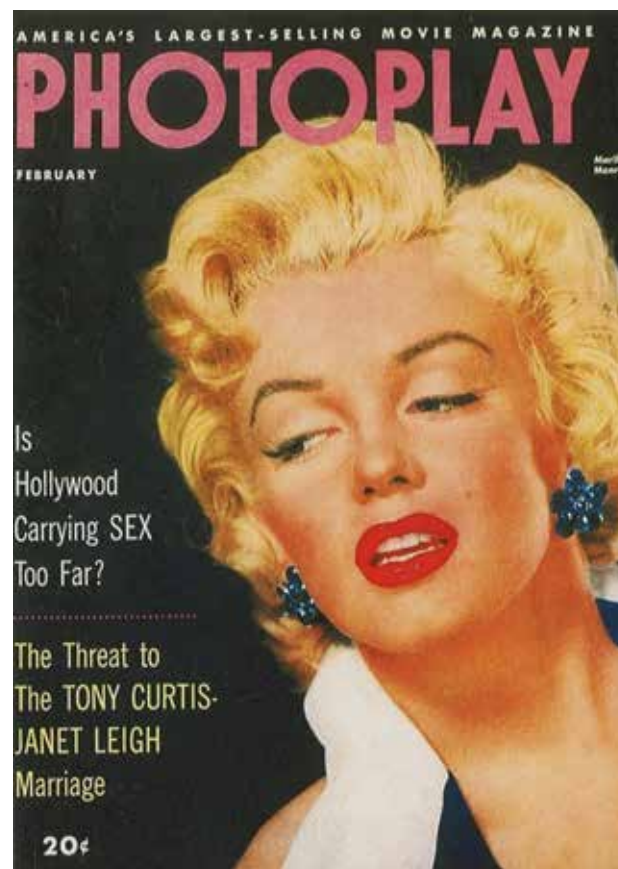
רוב סרטיה היו קומדיות בהן הפגינה הומור, התחנחנות ונחמדות, ויכולת לסובב את הגבר (רצוי שיהיה מיליונר) על אצבעה הקטנה.

בתערוכה מידע רב בכתובים על חייה, על הסרטים בהם שיחקה, מאבקה מול חברת הסרטים. מוצגים צילומים ואיורים, ומוקרנים קטעי סרטים רבים. האווירה כולה של הומור, יופי ואצל המבקרות אולי גם קורטוב קינאה.

התפלאתי שלא נתקלתי בשום אזכור לאפשרות קשריה עם הנשיא ג'ון קנדי ואחיו רוברט. זכורה, בין השאר, הופעתה מול קהל רב בשיר Happy Birthday Mr. President. יתירה מזאת, לא אזכרו נסיבות מותה הטרגי בגיל צעיר. על פי החקירה הרשמית התאבדה בנטילת תרופות הרגעה ושינה. תיאוריות אחרות קושרות את מותה לקשריה עם משפחת קנדי או לפעולת השירות החשאי.

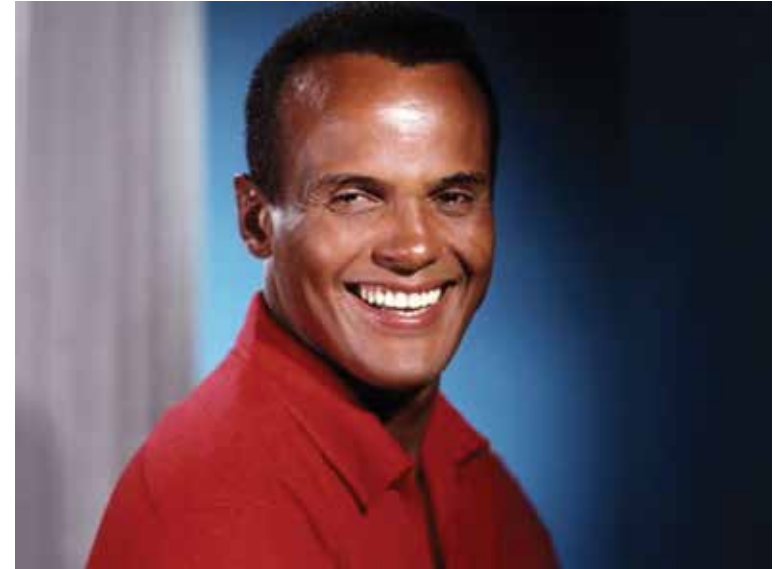
* * *

כך או כך, היא עדיין זכורה לכולנו (דהיינו לבני גילי) כדמות שהביאה יופי, צבע והומור לחיינו.

עברית ויידיש שלא נשמע היום

בימים אלה, כאשר ממשלתנו הנערצת פועלת בעוצמה לחסל את שארית התמיכה בישראל בקרב אומות העולם, וכאשר שיחה בעברית ברחוב מהווה סיכון ממשי במרבית המדינות, נעים להזכר בעבר גם דרך שירים ומבצעים. זמרים מוערכים, ולא דווקא יהודים, נתנו קולם גם בעברית או ביידיש. ספק אם התופעה תחזור בעתיד הקרוב, או בכלל. לא מדובר רק בזמרים ישראלים שעשו חייל בצרפת כ־Rika Zarai, Mike Brant, Keren Ann. הזמר Yves Montand שר ביחד עם Enrico Macias את הבה נגילה, וכמוהו גם Charles Aznavour שאף הופיע וכלל

באלבומיו את Yiddishe Mama כך גם Aura, Ben Zimet ואפילו Barbara כללה מוטיבים יהודים באחדים משיריה. ה־Compagnons de la Chanson מזמרים בהנאה את שיר הנושא של המחזמר "כנר על הגג" לו כתב אנבור את המילים בצרפתית, עם רגש רב.

גם זמרי השפה האנגלית, ולא רק יהודים כ־Leonard Cohen או The Barry sisters שרו בעברית. נמנים עליהם Harry Belafonte לבד או עם Danny Kaye, וגם Joan Baez ו־Donovan ואחרים. אפילו Vladimir Vissotsky נתן קולו בעברית.

* * *

גם טיפה קטנה מהעבר, אף אם התיבשה, יכולה לגרום לרגע קט של נחת רוח.

סערות מוסיקליות

לא מעט שנסונים, ודווקא של זמרים מפורסמים ומוערכים, עוררו סערה עם השמעתם. אם בשל גילויים ארוטיים, אם בשל חתרנות פוליטית, דתית, אנטי ממסדית וככלל מתקפה על ערכים שמרניים.

נראה כמה מהם.

אצל Georges Brassens, כבר משנות החמישים, ליוותה השערוריה שירים רבים. בשירו le Gorille מתבוננות הנשים בגורילה הכלוא בכלוב בגן החיות. מבלי לחשוש ממה שעלולים אנשים לומר, הן מתפעלות מגבריותו הגורמת להן התעוררות אירוטית. לפתע מצליח הגורילה לפרוץ החוצה מן הכלוב ונוהם: היום אאבד את בתולי! והקהל: זהירות הגורילה!

הוא נמלט, חרמן, אל החורשה. שם פוגש בשניים. לאחר התלבטות במי לבחור; בזקנה או בשופט צעיר (שניהם בגלימות שחורות), הוא בוחר בשופט ואונס אותו. הקורבן זועק "אמא" ממש כפי שזעק האסיר באותו יום, כאשר נשלח על ידי השופט אל הגרדום. זהירות הגורילה!

במשך שנים לא שודר השיר בתחנות הרדיו בצרפת, למרות שהקהל אהב אותו מאוד, בשל תיאור הנשים המתאוות לגורילה, האונס ההומוסקסואלי, והמתקפה על מערכת

המשפט ועל עונש המוות. בצרפת הוא בוטל בינתיים, ואצלנו דווקא הועבר חוק עונש המוות, וסיכת חבל התלייה מעטרת את ראשי הקואליציה הגאים בהעברתו.

השיר Margot של ברסאנס מתאר לכאורה חיים בכפר. באווירה כפרית שלווה מיניקה מרגו התמימה חתלתול קטן אותו מצאה עוזב בדשא. החתלתול סבור שהיא אימו ומתרפק על חזה.

כל אנשי וילדי הכפר באים לצפות במחזה. אפילו המורה ותלמידיו, ראש העיר, הכומר, השוטרים והדוור. מרגו התמימה מאמינה שהם באים לתומם להתבונן בחתלתול והיא ממשיכה להניקו.

כך עובר הזמן, אך נשות הכפר הקנאיות והרשעות, שבעליהן זנחו אותן והם מכונסים סביב מרגו, שדיה והחתלתול, עושות מעשה ומעלות את החתלתול באש.

מרגו שלנו עצובה ובוכיה, ולבסוף, בהיעדר חתלתול, מתחתנת אף היא.

שיר על שדיים, מציצנות, קינאה, צביעות? סאטירה על החברה ועל מוסר כפול שהרגיזה חוגים שמרנים ודתיים.

לברסנס שירים רבים שהעלו גלים גבוהים בשל המתקפה על המימסד, הכנסייה, הבורגנות, הלאומנות ומוסד הנישואין, והכל בקול מדוד, בצליל מונוטוני כמעט, ועם הומור גם כאשר התוכן קשה. ביניהם נראה את Le Pornographe, La mauvaise reputation, Fernande, Les trompettes de la renommée ועוד.

בשנות השבעים הומוסקסואליות בצרפת היתה טאבו, עד כדי עבירה פלילית. והנה Charles Aznavour, כתב, הלחין ושר באומץ רב את Comme ils disent...

בגוף ראשון הוא מספר על גבר גיי החי חיים כפולים. ביום הוא גר עם אימו, עם צב, חתול ושתי כנריות, ועוזר בעבודות הבית. מתפרנס כסטייליסט ודקורטור.

בלילה הוא מופיע על במה כטרווסטיט גם בעירום. אנשים לועגים ומתנכלים לו, אך הוא בשלו.

הוא מאוהב בגבר צעיר אך חושש לומר זאת, והנ"ל ככל הנראה סטרייט בכלל.

בלילה הוא חוזר לחדרו, בודד כתמיד.

רבים תקפו את השיר ואת יוצרו ומבצעו, כמי שנותן לגיטימציה לסטיות מיניות.

שיר נוסף שעורר סערה, Mourir d'amour, נכתב בעקבות מקרה שהיה. מורה שניהלה מערכת יחסים עם קטין נחשפה והתאבדה. חלק מהציבור תקף את אזנבור הנותן לדעתם לגיטימציה להתאבדות וליחסים עם קטינים.

בשירו Trousse- Chemise פותח אזנבור בתיאור אידילי של גבר ונערה באתר מיוער השוכן על החוף. אין בשיר ביטויים מיניים גלויים, אך היין הנשפך על שמלת הנערה סמלי, והיא אכן אוספת חפציה ועוזבת ללא מילת פרידה..

רבים, ובעיקר נשים, ראו בשיר רמיזות מיניות ואפילו ניצול קטינה ואונס. עם הזמן שככה הסערה אך ניעורה שוב בעידן ה-MeToo.

גם Jacques Brel עורר סערה רבתי, בשנות הששים, בשירו Les Bourgeois.

השיר מתאר צעירים הלועגים לבורגנים, במקרה זה נוטריונים הנינוחים והמרוצים מעצמם.

הם מכנים אותם חזירים, אך הם עצמם יהיו כאלה בדיוק לכשיתבגרו.

הקהל אהב והשמרנים החרימו בשל המתקפה על ערכי הבורגנות והמימסד.

בשירו Jacky הוא מתאר עצמו כגבר מזדקן, נרקיססט, הלועג לקהל, לנשים, לפרסום ולעצמו. בשיר רמיזות מיניות בוטות.

בדמיונו הוא זמר באתר נופש לנשים מזדקנות ומוכיח גבריות תמורת מתנות.

ביום אחר הוא מנהל קזינו במקאו, מוקף בנשים נואשות אותן יסחט. הוא משיט ספינות מלאות באופיום, בפרדסטים אמיתיים ובבתולות מזויפות, ובחדר עישון של אופיום הוא שר לסינים זקנים.

לבסוף, יום אחד בגן העדן, הוא ישיר לנשים בכנפיים לבנות. הוא יכולה אבינו שבשמיים וישמע את המלאכים, הקדושים והשטן שרים את שירו: Jacky!

השיר עורר סערה בצרפת ומחוצה לה, ובאנגליה אף נאסר במשך תקופה ארוכה להשמעה.

בשיר Amsterdam שר ברל על מלחים וזונות בנמל. המלחים, בגופות מיוזעים, רוקדים ומשתפשים בזונות כרס אלי כרס לצלילי אקורדיון שבור, אוכלים ובולעים,

שותים וסובאים, מקיאים, מזיינים ומשתינים על הנשים שכמובן אינן נאמנות..

תחנות רדיו רבות החרימו את השיר. לא רק מין. בשיר Le Diable (Ça va) מספר ברל על השטן המעדכן את קהלו, במשכנם למטה, במסעותיו על פני האדמה.

האנשים שם למעלה שמחים ומאושרים כמטורפים. אין לנו מה לדאוג. דבר לא השתנה.

הם משחקים במשחקי מלחמה, מבעירים את האדמה. בשם אידאולוגיות מפוקפקות מפוצצים ומפציצים, ואנשים נהרגים בלי הכרה.

על הכל יש לשלם, אפילו על הכבוד והבריאות. העשירים כרגיל מתעשרים על חשבון האחרים. אנשים חדלו לשיר אבל המופקרים נהנים לראות את תמונותיהם בעיתון, למגינת ליבם של האנשים ההגונים.

אם כך, לנו שם למטה בגיהנום אין מה לדאוג. הפרנסה מובטחת.

Ca va, ca va, ca va!

(מוכיר משהו שקורה בזמננו?)

ומי כ־Serge Gainsbourg כותב, מלחין ושר שירה פרובוקטיבית. לשירו Je t'aime...moi non plus לא קמו מתחרים עד היום. השיר הוקלט במקור עם Brigitte Bardot אך היא סירבה להשמעה פומבית ולכן הוא מבוצע עם Jane Birkin.

בין לחישות וגניחות תאוה הם שרים. אני אוהב אותך... גם אני לא.

אהובי, אהובתי, אנחנו מתרוממים על גל. אתה הגל ואני האוי העירום. אני בא והולך בין ירכיך. אתה בא והולך בתוכי. אני מתאפק שלא לגמור. אני בא והולך. זו לא רק אהבה פיזית. בוא אלי. אני גומר! בוא.

השיר נאסר לשידור בתחנות רדיו רבות, במדינות אחדות נאסר למכירה, ואפילו הוותיקן גינה אותו. כל אלה עזרו כמוכן לשיווק.

שיר נוסף של גנזבורג, בין רבים אחרים בעלי אופי מיני, הוא Les sucettes – הלא הן סוכריות מציצה בטעם אניס, בביצוע France Gall.

בשיר מסופר על Annie האוהבת למצוץ את הסוכריות. הן נותנות לנשיקה שלה טעם של אניס. היא מרגישה את הסוכריה על לשונה ואז נוזל הסוכר במורד גרונה והיא בגן עדן. הציבור ראה בשיר תיאור של מין אורלי. הזמרת הצעירה טענה שלא הבינה זאת ונעלבה מן הפירוש.

גנזבורג לא שר רק על מין, ובאמתחתו שירים פוליטיים ואנטי מימסדיים רבים.

בשיר Aux Armes et caetera הוא מבצע גרסת פופ להמנון הצרפתי הלאומי, La Marseillaise.

חוגים לאומניים וגם זמרים "פטריוטים" ראו בשיר חילול ההמנון ולעג לערכי האומה.

גנזבורג אף אוים פיזית בשל השיר.

בשיר Le Poinconneur הוא שר בגוף ראשון על מר גורלו של האדם העובד. הוא נמצא כל הזמן בין קירות תחנת מטרו, מתחת לאדמה, וכל תפקידו ניקוב כרטיסי הנוסעים. הם באים והולכים והוא ממשיך להיות כלוא בתאו ונקב ולנקב. כל שאיפתו לעלות פעם על פני האדמה.

מצחיק לציין שאצלנו משמשת מנגינת השיר, הדין בעובד מדוכא הכלוא למעשה מתחת לפני האדמה, לשיר אנו כתת סיירים ההולכים באויר הפתוח בוואדיות ובהרים.

היוצר המוערך Boris Vian כתב בשנות החמישים, בשלהי מלחמת הוד-סין ובתחילת מלחמת השחרור באלג'יר, את שירו Le deserteur.

בגוף ראשון הוא כותב בנימוס מכתב לנשיא הרפובליקה. אדוני, קיבלתי זימון להתייצב לצבא, אך אני מודיע שלא אציית לו. לא נולדתי כדי להרוג אנשים מסכנים, ואני מעדיף להיות עריק.

ראיתי את אבי מת, את אחי נעלמים, את ילדי בוכים. אמי סבלה עד מותה ועכשיו, בקבר, היא לועגת לפצצות ולתולעים.

כשהייתי בבית הסוהר גנבו את אשתי ואת נשמתי, ועכשיו אני יוצא לנדודים ברחבי המדינה.

לאנשים שאפגוש אומר: היו סרבנים, אל תלכו למלחמה. אם צריך לשפוך דם, יהא זה דמך אדוני הנשיא. אמור לאנשיך שאינני חמוש והם מוזמנים לירות בי.

צריך אומץ לכתוב שיר כזה בזמן שחיילים צרפתיים נלחמים, גם אם בקולוניות מחוץ לצרפת. וויאן הותקף כמובן, ולא בפעם היחידה, והואשם בפציפיזם וחוסר פטריוטיות עד כדי בגידה בערכי האומה.

ומה אצלנו?

מי שזכה לקיתונות של זעם הוא כמובן חנוך לוין, שגם במחזות שכתב וגם בשיריו ערער על האתוס הלאומי ועל הישראלי היפה. על הצורך בהקרבה, על נהנתנות ההנהגה, על קדושת הצבא, על קידוש המשפחה ועל יחסי האנשים בינם לבין עצמם.

שיריו "חייל של שוקולד", "שחמט", "אבי היקר כשתעמוד על קבריו..." ועוד, הם שירי אנטי מלחמה שעוררו אנטגוניזם חריף במדינה הנתונה לאיומים תמידיים ושרוייה במצב מלחמה כמעט כל העת.

אפילו השיר "לונדון לא מחכה לי" נתפש אצל חלק מהציבור כיאוש מהמצב בארץ ורצון לעזוב לחו"ל.

כשהועלה המחזה **מלכת האמבטיה** בתיאטרון הקאמרי, כשהציבור באופוריה זמן לא ארוך לאחר מלחמת ששת הימים, הביאה הסאטירה הנוקבת חלק מהקהל באולם למתקפה חסרת תקדים: קריאות בוז, שריקות, קללות. איומים, עזיבת האולם ואף הטלת רימוני עשן וסירחון.

פוליטיקאים, אנשי ציבור ועיתונאים האשימו את לוין, את התיאטרון ומשתתפי ההצגה בתבוסתנות, פגיעה בצבא, בהנהגה ובציבור כולו, בביזוי ערכי הלאום ומשפחות השכול.

מעטים סברו שהתגובות מעידות על חוסר סובלנות ורדיפה פוליטית.

בהצגות הבאות, שלא היו רבות, צינור הקאמרי קטעים מסוימים.

אני מניח ששר תרבות וספורט, כמו זה שזכינו לו בימים אלה, היה נוקט בפעולות חריפות יותר.

השיר "הסלע האדום", שנכתב על ידי חיים חפר, ובוצע על ידי אריק לביא, מספר על צעירים שעברו את הגבול לירדן בדרכם לפטרה, ונהרגו בדרכם לשם.

מחשש שהשיר ישפיע על צעירים נוספים לנסות ולהגיע לסלע האדום, נאסרה השמעתו ברדיו.

לאחר הסכם השלום עם ירדן הפכה פטרה לאתר תיירות מבוקש על ידי ישראלים. לא בטוח שזה המצב גם כיום.

הנה כי כן (ביטוי יפה?), נראה ששירים אינם רק פרחים ופרפרים.

שני מופעים – לא משהו

התיאטרון Theatre Douze הוא מוסד קהילתי ברחוב Ravel ברובע השנים עשר של פריס, ומכאן שמו. התיאטרון הוא חלק ממערך מרכזי התרבות של עיריית פריס, מושך בעיקר קהל מקומי, ומארח יוצרים ומבצעים צעירים, בעבודות מקוריות ובעיבודים חדשים ליצירות קלאסיות; תיאטרון, מחול, קברט. את ההצגה אופרה בגרוש, שנכתבה על ידי ברטולד ברכט ולוותה במוסיקה נפלאה של קורט וייל, ראיתי כבר מספר פעמים, אך התפתתי הפעם למה שהובטח כעיבוד חדש, מקורי ועכשווי.

פרט שולי אך מעניין הוא תהפוכות שמה של האופרה. שמה הגרמני המקורי אופרה בשלושה גרשים נשמר בשפה האנגלית כ-The Threepenny Opera, בשפה הצרפתית הועלה הסכום ל-l'Opera de quat'r'sous ובעברית הצטמצם הסכום לאופרה בגרוש אחד בלבד. אולי תורגמה בתקופת הצנע בארץ. העלילה מתרחשת בזכור בעולם התחתון של לונדון. מקי סכינאי הוא מנהיג כנופיות מטיל מורא, רוצח ושודר. הרפתקאות אהבהבים רבות לו, אך לבסוף הוא נושא לאשה את בתו של מלך הקבצנים. האחרון אף הוא עבריין כבד, המפעיל רשת של בעלי מום ומתחזים הפועלים ברחובות העיר כקבצנים ושודדים.

האב אינו מרוצה מהשידוך ומלשין למשטרה על חתנו. מקי מפעיל את קשריו במשטרה המושחתת ובחלונות הגבוהים, הוא ניצל מהגדרום, מקבל חנינה וזוכה לחיים טובים למרות כל פשעיו.

ברכט תוקף כאן את המימסד המקל עם פושעים מקושרים, את החברה הגבוהה וגם את תרבות הפשע של הצווארון הלבן. למרות המסר הקשה זורמת האופרה בהומור ובקלילות לצליליו המקסימים של וייל.

ההפקה הפעם ניסתה לתת חוויה חדשה אך נכשלה. ההעמדה היתה חובבנית, השחקנים דיקלמו את תפקידיהם. אפילו הניסיון לשלב טרנסווסטיטים, לתוספת צבע, לא עלה יפה. לא היתה הקפדה על פרטים; מקי סכינאי במשקפיים לא מצטייר כגנגסטר אימתני, טלפון בכיס אחורי של ג'ינס לא תואם לרוח התקופה.

הפסנתרן היה מצויין וניגן את וייל כראוי לו, אך גם כאן הראה הבמאי חוסר כשרון וחוסר כבוד, כאשר קטע באמצע את השיר Mack the knife, המוכר כסמל בעולם כולו ומושר על ידי לואי ארמסטרונג, אלה פיצג'רלד, פרנק סינטרה ובשפות רבות נוספות, ואפילו בעברית. זה לא היה זה.

התיאטרון Theatre des Nouveautés (תיאטרון החידושים) שונה מאוד מקודמו. הוא אחד מ־Theatres de Boulevards,

תיאטראות שהתרכזו ב Grands Boulevards עוד במאה ה-19. זה היה ובמידה רבה עדיין הווה, מרכז הבילויים של פריס: בתי אוכל ובתי קפה, קברטים ותיאטראות.

בדרך כלל העלו תיאטראות אלה הצגות קלילות בקצב מהיר, קומדיות טעויות, משרתים ואדונים, ובתוך כל אלה שילבו ביקורת על צביעות המעמדות הגבוהים הזוחלים והשבעים, ועל המערכת החברתית בכללה.

לכאן הגעתי למופע Les Virtuoses. גם אותו ראיתי כבר בעבר. נראה שסוס זקן חוזר לאותו אבוס. כאן מופיעים שני האחים Cadez בנגינה על פסנתר משולבת בקטעי סלפסטיק. כמו לורל והארדי, אבוט וקוסטלו ומקס ומוריץ, אחד האחים רזה ואחיו שמנמן, אך שניהם גמישים וקופצניים.

האחים מפליאים בנגינתם על פסנתר, והפעם התווספה אליהם כנרת מחוננת העולה על הבמה במפתיע כרוח סערה, ומצטרפת לנגינה ולמשחק.

הביצוע המוסיקלי מעולה. בהופעה הקודמת הוא היווה עיקר, וקטעי הוודוויל ליוו אותו בתרבות מושלמת. הפעם נסוגה המוסיקה למקום שולי כמעט, ומרבית ההופעה הוקדשה לצרחות, מימיקה ילדותית, ומעשי קסמים כמו אלה שראינו בימי הולדת בילדותנו (הרחוקה).

הקהל נהנה ברובו. אני פחות. הרגשתי כממשיך דרכו של חיים גמזו.

צבעים

צבעים הם מה שעושה את העולם. מה שמגדיר את הערים ואת הטבע, את השמיים וגרמיהם, את היבשות והימים, את הצומח ואת החי.

אצלנו, בני האדם, צבע הלבוש משמש לא רק להנאת העין, אלא גם למעמד חברתי: אדום וסגול לאצולה, כחול לעובדי כפיים ועוד. הצבע מגדיר גם טכסים מסויימים; לבן לכלה בחופה, שחור לאבל או לצניעות (יש תרבויות בהן זה הפוך). הצבעים נקשרו גם לתכונות ולמצבים: אדום לתשוקה אך גם לכוח, לסכנה, לאלימות (דם) ולחטא. לבן לטוהר, לחגיגות אך גם לקור וריחוק. שחור לאלגנטיות ולמסתורין, ורוד ותכלת לילדותיות, לרומנטיקה ולחיבה. צהוב לקנאה, ירוק לטבע ולהתחדשות אך גם לרעל, זהב לעושר ולזוהר.

צבעים יכולים לתאר מצב במילה אחת במקום טכסט מלא; ימים שחורים מתארים תקופה קשה, עתיד ורוד לאופטימיות, אפור לבינוניות ולשגרה. וכמובן הצבעים מגדירים את היום ואת הלילה ואת עונות השנה.

על פי Rimbaud את התנועות בשפה ניתן להגדיר על פי צבע: שחור הוא A, כחול הוא O, ירוק הוא U, אדום הוא I. ואילו Baudelaire ב-"Correspondances" משלב את הצבעים עם צלילים ועם ריחות.

אנו רגילים לדמיין את פריס כעיר הצבעים והאורות, אך גם היא נתונה למצב רוחו של המתבונן. כבר ראינו את העיר באפור של נעמי שמר, עיר חורפית וזרה. גם בודלר מתאר את פריס כעיר אפורה, של קשישים, קבצנים ואלמנות, עיר אבן ושמיים אפורים.

אפור משמש גם את אלתרמן בתיאור ירושלים, עיר היונה; עיר אפורה ונבוכה.

שחור מעלה את מפלס החרדה. הוא מתאר אובדן ומוות; ביאליק ב"על השחיטה"; שחור עולם בלי רחמים.

השחור בשירה הצרפתית מסמל גם עוני, מעמד נמוך. Rimbaud ב-"Les poètes de sept ans", כותב על הילד המשורר, המוזנח והמנוכר, השורט את הקירות בציפורניו השחורות מלכלוך. Baudelaire כותב ב-"Fleurs du mal" על הנשים הזקנות, בודדות ונדחות, שציפורניהן השחורות דומות

בקטמנדו. היה רוצה שתבוא אליו אבל אולי כל זה היה חלום וגם הוא ילד.

ומיודענו Serge Gainsbourg שר, ציני כדרכו, על Couleur Café. הוא אוהב את צבעה השחום, את צלצול תכשיטיה כשהיא רוקדת, ובקצרה – את כולה. אך לבסוף האהבה נמוגה כמו הקפה שבספל.

נגענו כמובן על קצה המזלג. לפחות ראוי להזכיר את עגילי הזהב של פגי לי ואת השחור של איימי ווינהאוז, אך היריעה התמלאה וגם החיים קצרים. נסיים במתיקות, אולי סכרינית מעט אך יפה בכל זאת: La vie en rose של Edith Piaf. היא שרה על עיניו ופיו של אהובה לו היא מרגישה שייכת. כאשר היא בזרועותיו היא רואה את החיים בורוד, הוא האושר בליבה הפועם.

לשיני זאב זקן. Paroles ב-Prévert כותב על הילדים המוזנחים שציפורניהם שחורות ועיניהם גדולות מדי.

כמובן, לא הכל שחור. Barbara שרה עם Moustaki, שגם כתב והלחין, את La dame brune. הוא שר לה ואם תשמע אותו היא תדע שזה שיר אהבה לה ולו. היא עונה כי אכן זו היא והיא מקשיבה לו ותבוא אליו.

הזמרת Vicky Leandros שרה L'amour est bleu: האהבה מתוקה כמו חיי, כמו הכחול בעיניך, אך כשאתה רחוק הכל אפור, גשם ורוח ואני בוכה. כשתשוב שוב תחזור האהבה הכחולה. על La fille aux cheveux bleus, בעלת השיער הכחול ועיני הקרמל שר Rachid Taha. היא בת 15 והוא מבוגר, הכיר אותה בבנגקוק בחיים אחרים, רקדה גם בספרד, נפגשו גם

הקדמה לחמשירים

חמשיר זה סיפור שלם על מלא
אפשר לדמיון מעטפת סביבו
אך אם מתעצלים הכל מתגלה
גם אם לא נוסף סיום או מבוא
בין אם נלך ובין אם נבוא

בחמשיר אין תכנון וגם אין כל הגיון
הוא פורץ לאויר העולם בלי חשבון
גם אם שמרן הוא וגם אם הוא גס
הוא נזרק כמו כדור מתותח בקרקס
ומפנה את התור לממתינים מאחור

אני מודיע כאן בשם הבורא
מה שכתוב בחמשיר לא קורה
הכל פרי דמיון מעוות חולני
זה שדון פסיכופת לא אני
ששותל רעלים בגני

כשהחמשיר נולד כמו מכה בתוף
אם ישאר בפנים האולקוס שוב יתקוף
חובה להפטר מהתוקף הלז
ולשולחו אל החלל כמו פגז
או כמו מדוזה הנסחפת אל החוף

גם אם נשתדל לא נשתווה לאדוארד ליר שנפטר
לפני מאה וארבעים שנה.

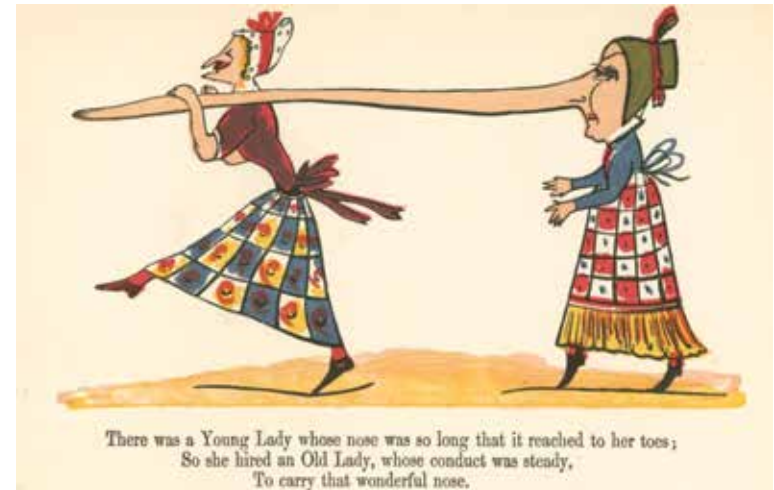
מנה ראשונה – זיקנה

מאז הזדקן החיים הם עסק ביש
כבר לא מקבל זיונים יש רק תשמיש
זה לא אותו דבר זה לא דומה אפילו
זה כמו לשחק בנדמה לי או בכאילו
הכל רופס נגמר חיש חיש

את הזקן השינה תוקפת ביום
אך בלילה היא נעלמת פתאום
שעות של ערות ושל נדודים
ומה שהיה ועל ידידים
שהיו ואינם וחלפו כחלום

כשמתקרבים לסוף מה שחשוב
כבר איננו כזה הוא עבר לבלי שוב
שברי זכרונות נבחשים זה בזה
תמונות נשכחות כואבות בחזה
ויש רק דקות של אושר גנוב

הגוף מרגיש כמו עשוי עופרת
כמו משקל עודף או חטוטרת
קשה להתרגל למכאובים ולחולשות
סחרחורת מתמידה הנשימות קשות
אולי כדאי לגמור כך או אחרת

מוות קטן של עישון, אלכוהול
מרחיק לשוליים את זה הגדול
ואם עוד נוסיף לתפריט גם נשים
חיים חדשים יהיו לקשישים
עוד נצא במחול

השעות והימים משחקים מחבואים
גם עונות השנה מתחלפות בצבעים
המראה אטומה כי רבים השתקפו בה
גם פני אחרים כמו זרים הם היו בה
ואני כבר על סף השמונים

זקן צועק כמו משוגע
נכדו גנב את העוגה
ונכדתו ישמור האל
החביאה לו את המקל
ובנוסף הוא משתעל

בלי ראי הראש שלי מלא שיער
בלי כוס ביד הרעד לא ניכר
בישיבה איני צולע כלל
וזכרוני קרוב להיות נורמל
אני צעיר למרות גילי וזה מזל

אני רוצה להיות במקום אליו לא אגיע
שם דלת סגורה ושום מבקר לא יופיע
ובראש ריק מכל מחשבות
ובלב ריק מכל רגשות
ארחף לאיטי לרקיע

לא ידעתי שאפשר לנשוח געגוע
לטעום אותו ולהרגיש טעם דם
לא ידעתי שזכרון יוצר בלב ביעבוע
שמתפשט לאיטו באברים כולם
ואני עם זיקנתי והזמן עובר ונעלם

במשפחת היונקים יש גם עכביש
זה סוד גמור שאינו מוכר לאיש
את קוריו יטווה אך הם אינם נראים
את הזקנים יוביל עם שלל הנגעים
אלמנתם תטמון אותם ותמתין לבאים

על פי סקר שפורסם בעיתון של העם
מוסכים מחליפים את קופות החולים
תינוקות וקשישים מכיילים בחינם
וביחד רוקדים שרים ואוכלים
מי יתן ואבוא גם אני בקהלם

היא אמרה לו לא
היא אמרה לו כן
בינתיים הודקן
היא איבדה כל חן
והכלב הצטנן

בצעירותו מעולם לא היה צעיר
ובבגרותו הזקין בקצב מהיר
פקיד אפור ללא קידום
לא חבר לא אשה לא כלום
מהפה נודף תמיד ריח של שום

על כל אחד למות עם סוד אחד רגיש
עם זיכרון שמעולם לא חלק עם איש
לרדת אל הקבר ולדעת שהאבלים
לא ידעו דבר על מה שהעלים
ואז לצחוק שם מלמעלה בין העננים

לא אנו מחליטים אם נבוא לעולם
אך לנו ההחלטה אם לצאת ממנו
במקום לחכות למלאך כמו כולם
נוכל להקדים את יציאתנו
וזה נותן כוח להמשיך בחיינו

להיות זקן זה ללכת לישון ולדעת
שאולי לא יקום יותר בבוקר המחר
זקן זה להשתין טיפה וליגעת
בקר ממול ליצוב עמידה של זכר
זקן זה לזכור ולשכוח כל מה שעבר

בכל דבר קשה יש גם משהו טוב
כשהארנק ריק אני שוכח את החוב
כשכואבת הרגל אני שוכח את הגב
עם השיעול הצרבת נעלמה עכשיו
כך שבסך הכל יש הנאות לרוב

לכל גבר יש איבר אמין יותר מלבו
הוא מוליך אותו בשבילי הנשים
הוא מגלה את הטוב והרע שבו
ואל תתפלאו זה נכון גם לקשישים
גם אם אינם יכולים הם מרגישים

בשולחן של הקשישים דנים בבעייה
ויכוח סוער האם עדיף למות בבוקר
או שמא מוטב להתפגר עם השקיעה
באיזו שעה קבורה זולה ובאיזו ביוקר
ובינתיים משחקים רמי ג'ין ופוקר

היא עמדה לצד הכביש
נופפה מעדנות לקשיש
הוא חיך ואמר ילדתי
בגילי זה כבר לא אמיתי
הזכרונות מספקים אותי

אירוע לב הוא לא דבר אליו נשאף
גם לא שפעת או אבצס אדום באף
צריך בכל מחיר לשמור על הבריאות
להימנע תמיד מחום מופרז ומלחות
הן זה המסר זו היא השליחות

מטריד לדעת שכאשר אתה נפטר
הם יעשו כך כרצונם כבפיסת חימר
ישליכו לבור ללא ארון היהודים
ואתה תהייה כירה דשנה לתולעים
ומטריד יותר אלי שזה גם גורלי

יש דבר טוב בזיקנה והוא שלא
צריך לחשוש יותר שתמות צעיר
אולי כבר עשית את שלך או לא
אבל בכל זאת עליך להיות זהיר
מוות לא נורא אבל לגסוס זו צרה

מנה שניה – נונסנס (איגיון)

שלושה מלאכים נחתו על חוטמי
מגע רגליהם מתקתק ומימי
הצטרפו לשלוש כרוביות חי שמיים
שברחו מחציל ובצל בין ערביים
ופתחו בתפילת בת עמי

ואם בתפילות אנחנו עוסקים
כדאי להזכיר שאי שם בשחקים
צנונית וחתול מתנים אהבה
למול מבטם של אדם וחווה
והם רחוקים רחוקים

כן זהו סופו של הסיפור
נפלא ונורא כברווז בתנור
מוקף בכמה פטריות אדומות
מעל רסיסי עצמות זועמות
עטופות בצקיות מתוקות חמימות

אהובתי היא גם אמו של אלוהים זקן
היא מסבירה לו מה דפוק ומה יש לתקן
דואגת שינקה מאחרי האוזניים
שילבש סוודר בחורף וינעל מגפיים
והוא מקשיב ומהנהן ואומר אמן

ברק פרוותה מעוור את עיני
חום נשמתה צורב את פני
ליטוף של גפיה חורץ את גבי
לובן שיניה שובר את לבי
כן זו כלבתי לורלי

האות א פותחת אהבה אשה ואמנות
האות ת פותחת תעלת ביוב ותגרנות
למה שביניהן אין כל חשיבות
ממילא נגזר על כולנו למות
ולריב על כל שטות

אני מעריך גברים עם עתיד
ואוהב נשים עם עבר
אני נפטר מאשה או ידיד
אם אין מהם רווח ניכר
ומתחיל בבניית המחר

נאמנות אצל כלב תכונה נהדרת
אצל האדם היא תכונה מיותרת
היא כובלת אותו למקום לאדם
מצננת כקרח את דמו החם
ומונעת כל אופציה אחרת

קל ללמד בתולה סטיות מיניות
שזונה מיומנת לא תסכים לבצע
קשה בעירנו למצוא חניות
ואת הפקח לשכנע
אך נראה שכל זה לנו לא נוגע

אהבה היא רק מילה בכרטיס ברכה
תמיד עדיפה עליה השיכחה
במקום סערת רגשות מזויפת
כמו של כלבה או פרה ברפת
עדיף להשקיע בארוחה

לסניף הראשי נכנס גבר נשי
וכל הבנות זקורות החזה
פרצו בשירה וריקוד חי נפשי
אנחנו רוצות רק גבר כזה
קחי לך אחד רק תבקשי

לפעמים רוצה לכתוב דברים של הבל
ביום גשום לתלות כביסה על חבל
לנגוס בנעל עם אבזם פתוח
לבכות או להשתין כנגד פרץ רוח
באף אדום ומנוזל לפרוט על נבל

ואם בשטויות ובדיות עסקינן
נהיה מזמרה בידו של גנן
יחדיו ננכש פצעונים מהמצח
נגלוש בגלגלת לעבר הנצח
וגשם נוריד מבטנו של ענן

רבים ויכוחים בין אנשי השוליים
האם הישבן או אולי השדיים
ויש הסבורים שמה שחשוב
איננו הגוף אלא רק הפרצוף
ואני מצדד בעיקר בשילוב

אין דבר כזה שאין דבר כזה
וכל זה קורה כשאני הווה
אולי מציאות אולי מחזה
שהרי בוודאי אין די בזה
וכל המטיל ספק מתבזה

נשים הן טעם נרכש בחיים
מתחילים בקטן ומשם מתקדמים
אחרי כדורגל סיגריות וגם אלכוהול
מתמכרים גם להן וזה כלל לא זול
לא תמיד מספק אבל שווה הכל

שים לי קטשופ שים חרדל
שים לי שום וקצת בצל
פפריקה פלפל חריף
גם ווסאבי עוד עדיף
להרים את המורל ובכלל

פעם ידענו לומר בקלות
מהי חוכמה ומהו דבר שטות
היום כבר ממש קשה לבדל
הוא בא לברך ונמצא מקלל
האם עצמאי הוא או בא בשליחות

הוא נראה קצת נמוך בשביל עורך דין
אולי הוא סנדלר אולי מואזין
אולי הוא בכלל יצא מארון
אולי הוא חקלאי פרדסים בשרון
היא תזיז את החץ באתר לימין

מה עושים עם ראש מלא קשקשים
וצוואר מכוסה פצעונים כועסים
עם שער מהאף מתפשט ללחיים
עם סירות המפרש הקרויות אוזניים
זה ההוא לא אני אכן יש גם ניסים

בחורה שמה מורג
לבשה שמלת חג
פשפשה בכיסים
עפעפה בריסים
וצנחה מהגג

היתה אחת סופרת סת"ם
שלא מצאה מקומה בעולם
התגררה במזל
והצניחה זלזל
ונותרה אלמונית כמו כולם

אני מתבונן בנעליים שלי
ויודע שלא אראה אותה יותר
ברור שהכל קרה בגללי
ודבר כבר לא עוזר
ואת הנעליים צריך לצחצח

טביעה היא תרופה לשפעת
את זה גם אמא יודעת
וחנק מחזיר למסלול
שבץ מסיים תעלול
ואין כמו איבוד לדעת

אדם מריר עדיף על עליז
הוא עושה הכל יותר בשקט
אדם איטי עדיף על פזיז
תנועה רבה פשוט שוחקת
והיא מהצד מציצה וצוחקת

במבט ראשון הוא כלל לא מרשים
גם בשני לא יסובב ראשים
אז איך זה שהיא נדבקת אליו
ואני אינני גם אימרת אגב
לה ולשאר הנשים

עם מכנסיים בלי חנות
להשתין זה לא פשוט
מפשילים המכנסיים
מכוונים עם הידיים
זו בושה אפשר למות

תגיד לי שאלה אהובתי
מוות זה דבר תורשתי?
עניתי יש חילוקי דעות
וכדי לדעת יש לחכות
ולנוע לשם בצעד איטי

יש בשורה חדשה בשורה של אש
יש גיוון והוא מרגש
אז יצאו במחול גם חכם גם טפש
אבל מחשש שהכל ישתבש
אמרו זה לזה בעתיד נפגש

אני חסיד גדול של תקני המוסר
לצערי לא נתקלתי בהם בעבר
גם עתה נעלמו מעיני
ואינם נוטלים חלק בחיי
אך מבטיח לנהוג לפיהם ממחר

חי נפשי זה לא אישי
זה ממשי לא רק בראשי
ואם אבעט בשוק או ביד
בעיטה אחת ולא אפחד
ארגיש נכון ארגיש חופשי

החיים קצרים מלשתות יין טוב בכוס שבורה
החיים קצרים מכדי להתפשר על בחורה
החיים קצרים מכדי להתלונן על כאבים
החיים קצרים מכדי להאמין באגדות וסיפורי בדים
החיים קצרים הגיהנום התרוקן ולכאן בא השד הרע

והפעם מתוך גן העדן האבוד של ג'ון מילטון:
מדוע בורא העולם, אלוהים
בראת נשים ולא רק גברים
האם קצרה ידך להפרות
גברים בעצמם ללא נספחות
למי זה נכנעת במסתרים

בחירת מאהבת זה ממש מדע
העניין כרוך בהרבה טרדה
היפות מרימות את האף וזו עובדה
עדיף אחת פשוטה שתכיר תודה
ואותה תוביל לעבר הלא נודע

על השולחן זוחל מקק
ובתוווד נבחש מרק
תדע כל אם תדע כל בת
שארוחה עורכים לאט
ובסופה יוגש סלט

כשדבר לא מסתדר
הילחם אל תוותר
דווקא אם אינך צודק
קום כאריה והתחזק
ושמור בכיס תמיד מסרק

ריח בית שחי חביב עלי
וכך גם הריח של גרבי
בתחבורה הציבורית נוסע
את הנוסעים זה משגע
והם שמחים בי עד בלי די

אני 24/7 בעניין
עולה מהר על גג בניין
זורק חתול אל הרחוב
והנה נעים ומה טוב
ומוותר על זכות קניין

בכיעור יש חן לא ידוע
יופי נגמר תוך שבוע
הכיעור נמשך עד אין קץ
ולכן אני מייעץ
קצת לנוח וקצת לגרבי

אמרו לו אם לא תירוזה תמות
והוא אכן איבד משקל נראה כחוט
ואז הלך לעולמו במהירות
כי להקשיב לאחרים זו שטות
יהיה זה לקח ותהיה זו עדות

בסלט חלזונות צפרדעים ומלפפון
יש הרבה בריאות ויש גם סגנון
אם נוסיף גם כמה עלים של דרדר
נקבל עוגת פרג וזה נהדר
נקנח ת'אף ונשיר ת'המנון

משהו נתקע לי בעומק הגרון
זו היא השאירה שם את הלשון
ועתה לא ברור לי בכלל
היאך אנשום היאך אוכל
היאך אשמור על המשקל

אימון כוח שומר על המוח
ריצה מהירה לנשימה סדירה
טיפוס קיר מחזק את השריר
ואני עם קרואסון וחמאה כהר
וכוס קטנה עם מארי בריזאר

נערות יפות אוהבות עופות
אך מעדיפות לאכול צדפות
כי זה הבון טון בחברה
גם אם נגרם שלשול נורא
כי כך נגזר בדין תורה

אני יחיד ומיוחד חמוד זו לא מילה
והן כולן מאוהבות בי מה השאלה
קשה להאשים כשיש כזה אוצר
מראי ואופיי עולים על כל השאר
וכל משפט נוסף הוא מיותר

אמא אמרה הזהר מזרים
הם יבצעו דברים מוזרים
אבא אמר הזהר מנשים
הן יסודות החיים הקשים
כל שנותר לי מרק עדשים

פנים לה של עוגת יומולדת
והוא עינו השמאלית נודדת
ראשו לכתפה איננו מגיע
וריה נורא מסתלסל מפיה
לכן הם ביחד וזה לא מפתיע

כוכב נופל נשמע רומנטי
את זאת אף פעם לא הבנתי
הן אם יפול לי על הראש
אמצא עצמי אולי ביו"ש
עם מדלנה או עם שוש

אדון תיש ועיזה פזיזה
פנו למומחה לאנליזה
שיסביר באופן ענייני
מדוע איבדו את החשק המיני
אבל נשכו את הכלבה עליזה

זונה וגנב התווכחו בקול רם
מה המקצוע העתיק בעולם
ואני שנזקק לשירות של שניהם
מנסה לצנן ולפשר ביניהם
ולגייסם לשירות העם

הוא מנפנף בתסכוליו
כמו הכלב בזנב
היא מרחמת על עצמה
כמו לחמניה חמה
ואז שוקעים הם בתנומה

כשצפרדע מקרקרת
היא אזי פשוט אומרת
מגרד לי בלשון
בה אתפוש לי יתושון
ואזי אלך לישון

מבטו החודר עלול להכניס להריון
ואולי דווקא זה בעצם הרעיון
כי ליותר הרי איננו מסוגל
אינו מצוייד כראוי למשגל
אכן חבל

עכביש אחד נורא
סט קורים נאה טווה
השתלשל מהמנורה
לזבובון ששם גווע
זו סיבה לגאוה

נהג שודים זה מקצוע מתבקש
אתה לוחץ על הגז בלי להתבייש
מאחור יושבים שלושה שודדים
הם בדרך כלל נערים נחמדים
ובסוף מתחלקים בקש

לצלילי מוסיקה של שלושה ביטים
לעסנו סרדינים כחולים עם בייסקויטים
לקינוח הוגשו שם שלוש פרגיות
וחשבנו בעצם זה לא יכול להיות
אבל לא רצינו שוב ליצור בעיות

לבעלה מיחוש שרופא לא מכיר
אהובה הנוכחי ממציא טחור לא קל
המאהב הקודם טוען לגידול ממאיר
הם זוכים לאמפטיה ולה אין בכלל
היא תמציא מחלה ותצטרף לקהל

קדם ברולה מאוד בריא
הוא נולד בבאן מארי
במרתף הפטיסרי
יחד עם קרואסון טרי
וישביע גם ארי

בין אם אתה ענק ובין אם ננס
יש סיכוי שווה שתזכה בפרס
אם תצליח למצוא ללא פנס
דב פדינגטון או אולי דרדס
שיאכלו כוסברה במילוי כרפס

לצפות שמשוהו טוב יקרה זו טעות
ציפיה כזו היא לבטח מעשה שטות
עדיף לצפות לאירוע קשה וקודר
וגם אם יקרה לפחות נוכל להתפאר
ששוב צדקנו ויש לכך עדות

כל שומע אז יצחק
כי אני אוהב מרק
אך תמיד ללא אבק
אלא עם מרצע דק
כמו תפוח או חרק

אהבה ואכזבה תמיד באות ביחד
הן מתכון של סבתא לחיים בלי פחד
היא תבוא וגם תלך ואז תבוא אחרת
זהו התסריט זוהי המסגרת
וככה עוד פיסת חיים עוברת

חס וחלילה חלילה וחס
אומרת האם לבנה הננס
עזוב אווזות ועזוב טווסים
לך התאמן מאחור על כבשים
זו הזדמנות ללא פיספוסים

לו יש תיק מלא בערכים
לה יש סל מלא בפרחים
את הכל הם ימירו בסטייק עסיסי
עם כוס של בורדו זה מעשי
וילכו לאירוע בבית הנשיא

היא אמרה שלך תמיד
הוא גמע מרק שעועית
הוא אמר תמיד שלך
היא נגסה בלחם רך
חיו באושר במטבח

אמי לימדה אותי לא לאכזב גברות
ואני תמיד ממלא כל הוראות
ולכן כשהגברת ביקשה אותי יפה
הזמנתי אותה לביתי לקפה
ובבוקר הגשתי כוס תה ומאפה

קלינט, ברוס, רוברט ואל
גיבורי המסך כוכבי על
זיפים בלחיים אגרוף של ברזל
כל הרואה מזדהה ומתפעל
הטסטוסטרון זורם אין רגע דל

לינו ונטורה אדי קונסטנטין
גוף כה קשוח חיוך כה עדין
הם היו תמיד בראש הסולם
אין אשה שתעמוד מולם
לא נשכח אותם לעולם

אומרים לי בחמשיר אין מין
כי הוא גם לילדים זמין
כתוב על פוליטיקה וחדשות
כתוב על ימים ויבשות
אך על משגל לבל תהין

אשפה עולה בלהבות
העשן פצצת גבות
ביוב עולה על גדותיו
עוד לא היה כזה שרב
אולי כדאי למות עכשיו

השדיים לא שלה היא של שדיה
הם פוסעים בעזו מתנשאים לפניה
בתור נדחקים הם לפני כל לקוח
בקופה מסתירים קבלות ומלקוח
הם סימן לחירות האשה ולכוח

היא אמרה לי אין מה להתרגש
נשים הן בוגדניות זה מה שיש
השלם עם העובדה הפשוטה
שאתה לא לבד איתה במיטה
זו דרך חיים אצלן זו שיטה

מנורה נשרפת בתקרה
מזג האויר נורא
כלי האוכל בכיור
בשירותים נסתם החור
לכן נפצח בשיר מזמור

לכל גבר יש איבר עימו הוא משוחח
אחד עם הלב שני עם הכליה מתברח
אחר עם האיבר עליו כותבים שירים
הוא בו נוזף או מתחנף לפי הביצועים
וכך עובר הזמן בין חברים

היא צעקה הצילו כי הוא גמר ראשון
ואז החברה החליטו למצוא לה פתרון
נקים עמותה של גברים לעניין
ונגרום לה לרגע של אושר קטן
והיא תרחף מעל הענן

לא שרוף על כדורגל או כדורסל
ריצה וקפיצות לא עושות לי בכלל
תנו לי תאילנדי או גם סתם איגרוף
עם מכות לכל עבר וגם לפרצוף
עם כוס בירה סיגריה ואז מערוף

מפזרת הבטחות כמו קונפטי
אך המימוש לעולם הוא איטי
ובעצם אולי כלל אינו מתקיים
היא אינה מרגישה מחויבת להם
מתחמקת בשקט מהמון מתלהם

היא נחטפה בלילה בחסות החשיכה
עם בוקר צפו בה והחזירה במבוכה
אולי העין המפלבלת האף המטפטף
להמשיך להחזיק בה זה ההפך מכיף
עכשיו היא בטוחה גם ללא השגחה

לאלברט גדל מלפנים הרבה שיער
אם לא תפסת בבלורית כשעבר
לא תוכל לעשות זאת גם בריצה
כי מאחור הוא קירח ממש כמו ביצה
ואתה פיספסת הזדמנות נחוצה

רופאיו לא חדלו מלהזהיר אותו
אך הוא לא שעה להם ולאשתו
ובכל זאת הצליח לחיות עד יום מותו
המשיך ללכלג על כל העולם ואחותו
ומעת לעת חזר והמיר את דתו

עכשיו ממש מתחיל החורף
ואלת המזל הפנתה לי עורף
האשה מקשקשת שוב כדרכה
הכלבים נובחים ללא הפסקה
ואני סופג מכה אחר מכה

היא אשה רעה עושה תרגיל הורג
שולחת תמונות עירום כשאני נוהג
ולי כזכור לכולם אין אופי ואני מתבונן
ברור תהיה תאונה או שוטר מז...ין
אבל אני די שמח ולא מתבכין

מה שמותר ליופיטר לא מותר לשור
ומה שמותר לאתון לא מותר לחמור
לכן ילדי הקט והנחמד הסכת ושמע
כל אשר יאמר אביך הם פניני חכמה
אשר עברו במשפחתנו מדור לדור

ששון ושמחה התינוקת בוכה
החתול מיילל הזקן מטרלל
במטבח הסירים נעים ושרים
צלחות בכיור מכבים את האור
זללו ארוחה חיי משפחה

היה היה ברווז מרוט שהתברך ברוח שטות
התחתן עם דוכיפת והיא אכן ילדה לו בת
ילדה יפה ופה גדול שלא הפסיקה לאכול
וכך השמינה וגדלה והתחתנה עם שועלה
שבתורה טרפה גורים של אריות ונמרים

מאושר מי שבית כסאו סמוך לשולחנו
שמוצא קיסם לחצוץ בו בין שיניו
יש לו גם כלב אשר ינבא למענו
ששם רפידות של כותנה על ברכיו
וכותנת פסים כחלחלה על כתפיו

הילד הוא חמוד קטן
הוא מקיא על השולחן
הוא מרטיב את השמיכה
הרצפה כולה לחה
כיף שהוא במשפחה

שמשון כשל עם נשותיו
האחת סיפרה את סודותיו
השניה גזרה מחלפותיו
איתן חיסל את סיכויו
לחיות עמנו עד עכשיו

הוא איש אשכולות ואכן לא
נרדם בלי ספר תחת הכר
הוא קושר חתולים לצילו
בין אם יום חם הוא או קר
מנגן על ברווז במצילה ומיתר

למי שמחזיק פטיש ביד
הבעיות נראות כמסמרים
מי שגורלו עמוד התלייה
לא יטרף על ידי נמרים
ובסתיו יפרחו ההדרים

אל תלך לחוף נודיסטים עם זין קטן
קרא לשוטר אם יש חשש למצב מסוכן
הך בטבח אם הקדיח את התבשיל
בחורף זכור תמיד ללבוש את המעיל
כל אלה עצות שיכולות להועיל

מנה שלישית – על המצב

ודאי לא נעים אולי אף נורא
הפכנו להיות מדינת משטרה
עוצרים מפגינים כנגד שלטון
משרתי הציבור משרתים את ההון
אייה אצבעו של נער קטון

אחד תמיד אוהב ואחד נאהב
אחד חי מחר שני חי עכשיו
אחד המנשק שני מנושק
אחד כל ליבו שני רק חשק
אחד מרוצה שני מאוכזב

אני נאמן אך בדרכי זאת אומרת
גם עם אחת אני חושב על אחרת
כך בליבי אין אשה מקופחת
הן קשורות בנפשי כבדל חוט במחט
ואיתן גם אגיע לעברי פי פחת

הזוחלים הבטוחים צעדם מהיר
הספקנים יהססו במסלול הזהיר
ואיננו יודעים אחר מי לצעוד
אלה גם אלה כשלו עד מאוד
ואנו כושלים ולעד ננדוד

גם כשמתחבקים או רוקדים בשניים
הכל בעצם אחיות עיניים
אנחנו אוהבים רק את עצמנו
ומרמים את בני או בנות זוגנו
כדי שירעיפו חיבה עלינו

יושב בגינה עם סיגר ומשקה
מנסה לחמוק מהווה מדכא
גם קטלוג המכירה הפומבית
לא משכיח את הסחי והטיט
לא יודע למה אני מחכה

אחד שואל מה שהוא רוצה שישאלו אותו
שני אוהב את כל העולם ואת אחותו
שלישי רוצה שווארמה עם טחינה וכרוב
אחד אחר מוצא במרק נוצות של עוף וזבוב
ורק אני כשלעצמי שמח ועצוב

הורינו האמינו בעשה רק טוב
הצנע לכת ואל תכנס לחוב
הורינו האמינו בנבחרי העם
שיפעלו נכון לעיני אלוהים ואדם
ואני אומר השתן על כולם

הוא אמר בסוד הכנס איתי לחדר
רציתי שתדע שהכל יהיה בסדר
אנחנו נכה אותם שוק על ירך
הם יכנעו במהרה ועוד איך
ואז גם יגיע תורכם בלי נדר

אני מחפש תרופה לכאבי פרידה
אמנם אני יזמתי אך עדיין יש בי אהדה
כל פעם כשאני אומר זה אני לא את
הן כואבות ובוכיות ועצובות מבט
לכן תרופה תקל עלי מעט

חסרי דעה אומרים לא יעלה על הדעת
בראשם אין מאומה מתחת למגבעת
החליפות יפות גזורות בטעם רב
משפתם המשוורבבת יורקים דברי כזב
ואנחנו כמו תמיד שוכבים בטן גב

קביעת עדיפויות היא נחלת שועי העם
הם קבלוה בירושה או מתוקף תפקידם
לכן ברור ומקובל שהם יחיו לבטח
לא יחלקו אתכם ולו פיסה בנתח
ואנוכי כקפקא אעמוד בפתח

מרוב עיסוקים במצב הכאוב
נשכח מלבי הנושא החשוב
ומזה כמה רגעים נואשים
לא עלו בי תמונות וקולות של נשים
מתנצל ומבטיח זה לא יקרה שוב

לפעמים ודווקא כשהשיא מתקרב
פועם בך שם של אחרת בלב
השמר אל תגנח את השם בקול רם
זה יביא לסיטוט ושריטות עד זוב דם
עם אותה שאיתה 'תה כרגע שוכב

תמיד כדי לכבוש אשה
יש לנצל דקת חולשה
היא קצת חולה או במשבר
כי נפגעה מאיש אחר
ופעל אט אט אל תמהר

המחשבות רצות אצות
והוא תמיד נותן עצות
גם אם הבית יתמוטט
הוא ימשיך עצות לתת
בין הוא חי ובין אם כבר מת

עודף מחשבה משבש יכולת החלטות
עודף החלטות גורם ראשי לטעויות
עודף טעויות מחרפש את החיים
העודף בחיים הוא גסיסה ביסורים
אז לא להתפלסף ולבלות בנעימים

אני הולך לי ברחובות העיר
פתאום שומע נגינה ושיר
ילדה זמרת את קולה השמיעה
נושף בסקסופון בעוז אחיה
ויום חדש של אור וטוב הפציע

שוב מטייל ברחובות פריס
בלב מתרונן זמר עליו
נשים במחשוף מחייכות לכל עבר
לעצמן וגם לעברו של הגבר
בין אם זר בעל ידיד או יזיו

נפלא להתהפך ולגנוב עוד שינה
לאחוז בכרית מול עולם של צינה
כאן חם ונעים ורך לי וטוב
בחושך מחכים מירמור ומכאוב
וברות ושקרים ומלחמות לרוב

היא לא רגועה היא פורצת בבכי
אני מלקק לה דמעות מהלחי
אל תתעצבי הכל כבר נגמר
שוב היתה לי אחרת אבל זה עבר
ואנו ביחד לקראת המחר

האגו שלו ממריא לחלל
אך אבר המין קטן ומדולדל
בלשון ארוכה הוא מוכן ללקק
כל עכוז שיכול קידום לספק
אנו צופים לו עתיד במימשל

אנחנו תמיד נחליט בשבילך
נבצע הכל ונחתום בשמך
אנחנו בורים ועילגים ומרירים
ולכן שוב נמשיך לענות אחרים
ואתם כרגיל תזמרו שירים

יש שמועה שעומד לצאת חוק
אסור יהיה לחייך או לצחוק
אנחנו יודעים שהחוק מיותר
כבר אין צוחקים גם אם לא נאסר
אפילו הבכי עבר ונגמר

לרופאי העיניים צפוי עתיד נורא
איננו רוצים לראות מה קרה
איננו רוצים לראות מה קורה
ועוד פחות לראות מה שיקרה
עדיף עיוורון ללא הכרה

כמו תרנגול בלול
כמו לווין והמנעול
כך הוא עומד ומזמר
ובקולו המחרחר
את כולנו הוא מוכר

נערה צעירה ושמה אבישג
נשבתה בין ציר פילדלפי למורג
אך ברוך השם ולמזלה
היה למדינה ראש ממשלה
ששלח אברכים לאומן בחג

הרבה נושאים על סדר היום
הרבה דוברים רוצים לנאום
הרבה בורות הרבה זחיות
וחזרות אפשר למות
ויש פרסים על הטיפשות

פרות נופלות מהעצים
כלבלב ירוק מטיל ביצים
קירות בטון מתפוצצים
החלזונות מתרועעצים
אבל אנחנו מרוצים

בקבר של רבי מאיר בעל הנס
גדלו פירות הקפה הנמס
ועל מצבתו של הרב יוסף שליט"א
צמחו פיסטוקים וצמחה גם פיתה
וכל שנה נוסעים להתפלל בליטא

גם בפיסגה צריך להמשיך לטפס
אחרת אפשר שהכל יתמסמס
לחרוק שיניים אם יש
ולעולם לא להתיאש
כי אולי עוד יקרה הנס

דיצה הקפיצה שלושה שוטים
גיל בלע שלושה פנטניל
רזי הרביץ שלושה אקסטאזי
נמרוד הרים שלוש שורות
הצעירים יודעים לחיות

העולם נזול לנו בין האצבעות
ואנחנו מחכים עדיין לאות
שיאמר לנו משהו מה לעשות
ולהפסיק סוף סוף להתבזות
ובינתיים הצלקות מתרבות

על הבר פנויים פנויות
מגלגלים שטויות
שותים רק קצת כי זה יקר
ומדברים על כל דבר
ואז חוזרים לחדר קר

בתחנת הרכבת חדרה מערב
עולה לקרון המלא ערב רב
בתחנת הרכבת בית יהושע
ההמון הולך ונעשה פרוע
אך בסבידור מרכז דבר לא זז

פושקין אמר שאדם נבון יבזז לכל השאר
ואני חולק עליו ויש לי מה לומר
איני בז לבני אדם יהיו עשיר או דך
כי הרף אליו הם מגיעים נמוך כל כך
שאינ מה לבזוז ולהקדיש להם ולו כערך

כמו תפוח אכול תולעים ורימה
פרשיה רודפת פרשיה ככנימה
הארץ הזו נאנסת יום יום
מרקיבה מבפנים אין בה מתום
ואנחנו צופים מן הגיהנום

התמכרות נוראה הלוקחת את הכתר
יותר מאלכוהול טבק סמים או אכילת יתר
היא ההתמכרות לנשים ללא הבחנה
המערפלת את החושים ואת ההבנה
ואני שקוע בה בגלוי ובסתר

מה היו אומרות האמהות המייסדות
מה היו אומרים האבות המייסדים
אם הן היו יודעות אם הם היו יודעים
לאיזה שפל נגיע ולאן אנו באים
יתכן שהיו נסוגות יתכן שהיו נסוגים

אדריאנוס שחיק עצמות אמר לפי חז"ל
יהודי שלא ברך אותי בשלום יחוסל
גם יהודי שיברך אותי יותז ראשו מיד
דינם של כל היהודים הוא אחד
ראשם יושם בכד

מומחים בפנלים ינבאו את העבר
מנתחים מסבירים את מה שנגמר
את שהם ממלמלים על העתיד
גם תינוק גמול חלב ידע להגיד
וכולנו על כל אלה יכולים להעיד

הקיץ הוא שדיים שמציצים מהמחשוף
החמוקים יוצאים לחופש מן הכלא
הישבן מלאכת המחשבת כאן סוף סוף
האל יצר נשים זה פלא על כל פלא
ואנו בגלרית העולם נהנים מכל אלה

לא לחינם המצאנו שדים ומפלצות
כך אין לנו צורך להתבונן בעצמנו
נוכל תמיד לצרוח בראש חוצות
שאנו יפים וטובים ולהנות מפרצופנו
אבל עמוק בלב נדע את שחור נפשנו

נראה שהיקום הוא תוצאת מקריות
אך אם אין זה כך השטן בראו ולא אלוה
עולם אותו לא להקיא ולא לבלוע
בו מוות ושנאה פורצים על כל שטות
אין אהבה בו ואין מרגוע

האומר אקצר בכתיבה ממלא דפים
המבטיח דיבור קצר נדבק למיקרופון
הדורש דיוק מירבי מתרשל כל הימים
המכור לנימוס מזהק ונופח לתיאבון
ואנו נושאים בניטלם עד לאבדון

משה שרת אמר אם נתנהג כמטורפים
כך יתנהגו כלפינו מחופים אל חופים
והנה הגענו למטרה הזאת סוף סוף
ואכן כך אנו נראים מחוץ אלי חוף
אך בעינינו אנו שפויים צודקים ויפים

תן להם פטיש וכל ראש יחשב למסמר
תן להם שליטה ועל כולנו להשמר
ואנחנו נמשיך לצפות בשתיקה
ונאמין שאלינו לא תגיע המכה
עד שתגיע וזה יתרחש די מהר

היא רוקדת על מוט ובמקביל מתחזקת
תלמידה מתמידה בשיעור קבלה
המחשוף עוד נמוך החצאית מתפרקת
אך הדרך לקב"ה סלולה בשבילה
המושב במרכז מפלגה הוא שלה

ליבוביץ: הפרדה או מלחמת חורמה
אין אפשרות שלישית למרבה האימה
משיחיסטים בחרו במלחמה עד קץ
וסביר שעם הזמן הכל יתפוצץ
כי ממשלתנו לא תרד לעולם מן העץ

ההצגה הועלתה באולם ברוב עם
תפאורה עמוסה שנראית משומשת
שחקנים עייפים שקולם נאלם
מונולוגים שחוקים בלי שחר בלי פשר
המיזוג לא פעל היה חם

היתרון העיקרי של ספרי שירה
הוא שהם נשמרים זמן רב יותר
כיוון שאיש לא פתחם ובם לא קרא
אבן שאין לה הופכין בתחתית הבאר
ורק הנייר בבתוליו כואב ומיצר

היום לא צריך לטוס רחוק כדי להרצח
בכל מקום על הכדור ניתן להטבח
האנושות רצה קדימה מעשור לעשור
האמצעים משתכללים מדור לדור
תורנו גם יגיע עוד יהיה שמח

מרק טווין קטל ממש את פנימור קופר
אך קוראיו המשיכו לראות בו סופר דופר
נתן זך קטל את אלתרמן ברוע רב
אך עבורנו הוא עדיין גדול גם עכשיו
כדי להיראות גדול אין סיבה לקטול

הינשוף של מינרווה כנפיו פורש
רק כאשר החושך יורד
ואנחנו רק כשההווה קורס
מבינים את שהעבר מלמד
ואז אין במה להתעודד

השטן רשע אך הוא עומד באימרתו
בעוד שהשני נחשב לטוב לכאורתו
אך אי אפשר לסמוך על מילתו
כי הוא תמיד חוזר בו ללא סיבה
לכן מילה שלו קבל בהרמת גבה

לאור מה שכבר קרה מי הטוב ומי הרע
השטן פועל על יחידים בגזרה צרה
האל יצר מבול ואת רעידות האדמה
גם דתות ומלחמות בין אומה לאומה
במי מהם נבחר כשיגיע יום בחירה

בחיים האלה נגמרו הרחמים
ברשות רעים אורבים לתמימים
ברחוב נהגים לא עוצרים באדום
זיהום האויר מתגבר מדי יום
זו היתה התקווה זה היה החלום?

נכון אך קשה לעמוד על ראש החבית
ולכן נבחרנו בחרו לרבוץ בתחתית
שם מבאישים הם את היין להשחית
ועלינו לפעול ולחלוץ את המגופה
כדי שיזרמו לביב בתנופה

בתכניות הבישולים
הם ממש מתעללים
במי שלחם ובצל
הם כל מזונו הדל
אליו הגיע בעמל

לפי ברכת אנו חיים למען המיותר
לא נוצרנו רק ליומיום ולקיום אפרפר
דווקא השונה המפתיע המתוק והמר
המה סוד קיומנו ולא כל השאר
ורק למענם בן האדם נוצר

לא כמו אן שנחלצה להגנתו של דומיניק
והילארי שתמכה בשעת לחץ בביל
היא לא תתמוך בו כשיפול לנזק
ואף תבעט לוודא שיסטה מהשביל
אבל הוא לא יבגוד ואף ימשיך לסגוד

להצליח צריך שאחרים יכשלו
לזהות היטב את אותם שנפלו
נוסחה ידועה למנהל ולשליט
כך יעלו לפסגה וישיגו תכלית
עד שיבוא זה שאותם יכרית

בספר לאפור יש חמישים גוונים
יש דמיון במסר לספר הספרים
בשניהם בני אדם מרגישים כלואים
באחד לתשוקה בשני לאלוהים
ואנו חוששים להתיר את הכבלים

יש אנשים כאלה שיודעים הכל
מפתרון מתמטי ועד מפתח סול
כל זה לא מפריע עד אותה דקה
שהם פותחים דיבור ואז זו מועקה
באמת ובתמים לו רק יהיו אילמים

בחדר צר אין מקום גם למחשבות
בחדר צר אנחנו נחשבים פחות
הן לא תבואנה לכאן ולו ללגימה
גם לא תחייכנה אלינו ויהי מה
אלה חייו של מי שגר בחדר צר

אוסקר ווילד אמר בקול מפציר
אם הטאפט הזה לא יעלם מן הקיר
אני אהיה זה שיעלם לעולם הבא
כי לאסתטיקה חשיבות רבה
והטאפט ניצח ווילד אבק פורח

אדם סמית אמר הברחות הן כלבבי
הן מגבירות תחרות בשוק וזה חיובי
הובס אמר לאדם יש אינטרס חייתי
ויתור על אלימות מצריך חווה חברתי
ואת הדת נכפיף אחי לשלטון האזרחי

זהו הסוף של ריקו הקיסר הקטן
הוא מתחת לקש בשדה התלתן
הוא היה כה חזק כליכול וחשוב
ועתה הוא מרקיב טרף לזבוב
עוד אגדה נשכחה לבלי שוב

בחור מיוזע עם נטייה למשקל יתר
ושיער מדובלל קשור מאחור ככתר
תופס שני מושבים בקרון העמוס
מחייך לזקנה העומדת בגב תפוס
ונופח אויר מאחור ברעש מאוס

תומאס אקווינס אמר
אין מעשה טוב שלא ייענש
סטנדל אמר אם יש אלוהים
הוא לא מתממש
אולי כי הוא מתבייש

מנה רביעית – על המצב, אישי

אני צריך קצת זמן לחשוב
רוצה להפסיק להיות טוב
לא לעבוד ולהתחיל לגנוב
אני העשב השוטה בצידי הרחוב
לא מתכוון להחזיר שום חוב

לפגוש אנשים זו עבודה
ואני אומר שוב ושוב לא תודה
ראיתי פגשתי מספיק בעבר
החלפתי מילים ונוזלים עם כל זר
ועכשיו רק עם ספר משקה וסיגר

זה סיפור המעשה
היתה ספה היה כסא
היה ארון בגדים עלוב
והיא עזבה ולא תשוב
והוא לבד אך לא חשוב

עכשיו היא בכלל לא מדברת
פעם זה היה אחרת
היתה ממלמלת ללא הפסקה
והוא היה משתיק אותה בנשיקה
היום היא שותקת ורחוקה

תמיד במיטה היא שוכבת עליו
גם אם לפעמים כואב לו הגב
קופצת גונחת עושה מה שבא לה
תמיד הוא למטה תמיד היא למעלה
והוא מתפלל נתהפך כבר אינשאללה

חברה טובה ונאמנה היא הבדידות
ללא השאון שמקימים חברים לכאורה
ללא אהבות שגזות על כל שטות
ללא המולת חדשות לבקרים ומורא
להיות לבדי זה נעים ופשוט

בחורף אני אוהב תמיד לדמיין
כיצד הן נראות מתחת לעטיפות
בראשי ובלבי הזמר נמשך ומתנגן
וכולן בדמיוני פסלי אמן וכולן יפות
תחת הגשם ובסופות

הרעבון המיני גורם להתרפק
על שיירי רחוב של אהבה
עם נשים שהן אולי או בספק
עם נשים של מקריות ודאבה
באין ברירה עליהן נתדפק

לאט לאט אני שוכח את כל הנפטרים
עם החיים איני רוצה שום קשר
כל העולם פתוח במסע בין הספרים
ובתוכם אני עובר בין יבשות על גשר
בכפרים ובערים בעמקים ועל הרים

כסה את הלב במסיכת ליצן
הפנים ממילא מטעות למראה
כך תמנע צלקות של אובדן
כבעל כבן כאח כהורה
ותמשיך בחיך ומאום לא יקרה

כשהן עונות בעוקצנות
זה מעליב אפשר למות
כי מה ביקשתי סך הכל
קצת מין אורלי מי פה סול
קצת נשיאה איתי בעול

אני רוצה להכנס לציור של מגריט
לעשן במקטרת שאינה אמיתית
להתלות כגוש סלע מעל פני הים
להיות המגבעת על ראש בן אדם
והכל על הקיר הניצב לו אי שם

פלא על כל פלא אין דברים כאלה
גם אחרי עשרות שנים לא נס ליחה
מטפלת בדפוקים מטיילת ושוחה
גם חוקרת וכותבת וזוכה להצלחה
היא בליבי תמיד תבוא על הברכה

עשרים שנה הפרש זה לא נורא
אז מה אם היא עדיין צעירה
וגם שלושים זה לא אסור בחוק
למרות שיש רבים שיפרצו בצחוק
אבל הם מקנאים בקשר כה עמוק

אני אתחיל לשכוח עם הזמן שעובר
את השיער את העיניים את הסנטר
את השפתיים את הגומות בלחי
את החיוך את השמחה את הבכי
ואפילו את הפלומה בבית השחי

אוהב לשתות ולא חלב או מים
גם מעשן סיגר בשעות בין הערביים
וגם אוהב בשר עם הרבה פסי שומן
גם בנשים אני צופה עדיין בעניין
ושהרופאים יזהירו וינפנפו ידיים

מעולם לא הייתי עם נערה בשם דגנית
וגם לא עם אהובה ולא עם שמרית
גם עם סוזי ורנה לא החלפתי נוזלים
עם רחלה ותרצה לא קומטו מצעים
עתה לא ישובו עוד ימים אבודים

הומו הומיני לופוס אסט
הבורק הכשיל אתי בטסט
האגוזו מרעיש היתה הטענה
הוא לא הבין שזו הכוונה
המפומ סימן לגבריות בונה

לא הפריע לי שהיא היתה איתו
ובלבד שלא תחדל מעבודות הבית
ידוע שגברים רבים ישנם כמותו
אבל הנקיונות לא מחכים ולו כזית
עם ספל בכיור נטשתי יצאתי לשייט

הלכתי לעשות דיקור
יצאתי עם כרטיס ביקור
בו נאמר הכל שטויות
צריך להיות או לא להיות
כי העתיד אינו ברור

הן תמיד מחליטות מה טוב בשבילי
לעולם לא יתקבלו ההצעות שלי
אני יודע שהן צודקות ויודעות יותר
אבל בכל זאת בלב זה קצת דוקר
אחפש אשה קשובה אינני ממחר

למגינת לבי ולנגינת דמעותי
אני רכרוכי ממצחי עד רגלי
כל רוח קלה כל רעש בלאט
כל הפתעה ואפילו מבט
גורמים לי לפחד בלתי נשלט

תפסה מקום כבת זוג של קבע
ופינתה את כולן כבדרך הטבע
ולפני שידע הוא לאן הוא נקלע
איבד כל כיוון ושליטה בגללה
ועתה הוא מדרס תחת רגלה

שתי דרכים בצומת הגדול
אך לבחור בשתייהן איני יכול
אבחר באחת אולי אצטער
אם בשנייה אולי אתברבר
אשאר במקומי. אני מוותר

לעיתים מתגנבת דמעה ללא רשות
ודווקא בגלל עניין שולי אפילו פעוט
ואסור שתיראה מוטב כבר למות
כי אני גבר קשוח וגברים לא בוכים
אז מהר מתעשתים מוחים ומחייכים

היא אוהבת עמבה ואוהבת בצל
בראשי שום מכרסמת כל בדל
ואז עם לשונה המהירה כמו גלגל
מכריחה נשיקה ואני צועק געוואלד
וגם אוי אוי כל זה ממש לא קל

אינני מאמין אך טוב שיש ביטוח
לא יועיל לא יזיק תפילה עפה ברוח
כך אמר פסקל הוגה דעות גדול
וכך אני נוהג בכל חג וביום חול
עת בערב בגינה אני יוצא לשוח

אם צריך לבחור בין כלבה נכלולית
לאווזונת טפשה אך נאמנה בתכלית
הבחירה לא קלה כי מעבר לטוב
צריך גם עניין גם סיכון גם מכאוב
קבלת החלטה לא קלה היא לרוב

או שאתה קצב או שאתה העגל
עליך להחליט כשתקרא לדגל
האם תנהג פרארי או שתלך ברגל
האם תאכל כרובית או תגהק קוויאר
האם תדפוק היום או שמא רק מחר

אתה יכול לזרוק ספרים רהיט תמונות
אבל קשה יותר להפטר מזכרונות
הם נשארים דבוקים מאחרי הראש
ומתפרצים בלי הזמנה כגרעון בעו"ש
תמיד אתך גם אם תמתין עד בוש

מנסה להזכר איך בונים חיוך
אך מצליח בקושי לארגן גיחוך
צוחק על עצמי שנסחפתי שוב
מרגיש כמו חתולון רטוב
היא שוב עזבה ולא תשוב

כנראה שזה מה יש וזהו זה
אני שוב חולם אולי הוזה
החיים חולפים כמו מחזה
כבר אין נביא ואין חוזה
זה יעבור אך בלי מזור

האם בשלות עצלות או
תשישות מביאות שלווה
אינני יודע את התשובה
אך הסיבה אינה חשובה
השקט מגיע ואין מפריע

הוא מסמר הערב ותמיד מסתלבט
ולמד שאין שימוש ממשי לאמת
חברים בקנאה תולים בו עיניים
הבנות מבקשות לאחוז בידיים
ולהמשיך גם מעבר כי זהו הגבר

היא עמדה בצד הכביש לחוף המוכר
עצרתי בצד והיא פתחה את המעיל
מתחתיו היא לא לבשה שום דבר
היא עלתה למכונית ללא הגה וצליל
לקחנו חדר במלון אבל לא כדי לישון

היא בשבילי ממש כמו השמש
קצת ממנה זה טוב ואני מתפעל
הרבה ממנה כמו בליל אמש
שורף לי בעור ואני צריך צל
רק במנות קטנות זה פועל

איני רגיל לסירובים אך יש כאלה לפעמים
אני זוכר היטב סירוב וזה היה לפני שנים
הייתי אז במלוא אוני מלא בהכרת עצמי
כשהצעתי להסיעה אל ביתה בליל סופה
אמרה תודה אלך ברגל כי אני קצת עייפה

הוא לא נמנה על הגברים
שיפשטו רגל בגלל אשה
גם אם היה בכיסו ארנק
הרי שהוא פיתח גישה
שקמצנות אינה בושה

התייחסתי אליה כמו כימאי
המטפל ביסודות לא יציבים
כי אודה שלא נתקלתי מימי
בצעקות קללות ושפת ביבים
בוקעות בשעת אהבהבים

הפרק הגרוע ביותר מהרומן עם נטע
היו התנחומים שנשפכו עלי לפתע
היא לא שווה שתתעצב בגללה
ידוע שהיא בוגדנית וממש נבלה
מה הם יודעים על אהבתי הגדולה

מנה חמישית – לילית

היא מביטה בי כציפור המזהה תולעת
או כמו נחש המהפנט את העכבר
אני שלה בלי הגנות והיא יודעת
שמלבדה אני חלול אין לי דבר
כוחי כבר תש גם חלומי חלף עבר

היא לילית אני הקורבן שמובל באפסר
היא שלומית בידה הסכין מכוון לצוואר
ואני שהייתי תמיד השליט
מפרפר כחתול שהושלך לגיגית
ואני מאושר

יש לה גוף נהדר
אך היא שומרת אותו לעצמה
טווסית מלגו ומלבר
ורואה בחיים במה
ואני לה מידרך עפר

היא קיבלה את פני בכפתור פתוח
את מילותיה נשאה הרוח
כי איך אפשר להתרכז במילה
כשעיני נעוצה במפתח השמלה
ובחזית מכנסי בליטה לא קלה

בכתיבה אין דבר כזה שאין דבר כזה
אתה בורא עולם כשאתה הווה
אני כבר בן מאה עם כל הזכרונות
המציאות עולה אלי מנות מנות
אבל אני חסום ואין כל הבנות

השדיים נחים על ברכיה
מזמן ללא ערך תזונתי
היא אחוזת גליל בידיה
מיועד לאפרי לאחר מותי
ואני מחובר למכשיר הביתי

לא עושה דבר חוץ מלתפוס מקום
אוכל שותה ישן חסר כל חשיבות
אם יתפגר מחר העולם לא ידום
הוא לא יזכר לא מצבה ולא עדות
כמו היה פיהוק סתם דבר של שטות

תאריך הולדתה הוא חגיגה נודדת
הקמטים בצווארה כטבעות על עץ
היא נושמת בכבדות כשהיא יורדת
ועולה בחזרה בחיוך ובלב חפץ
לא מחליף אותה בצעירה עד הקץ

הייתי עם כאלה וגם עם כאלה
האמת שכולן פלא על כל פלא
אין שתיים זהות בריטוט בתנוחות
אין שתיים זהות במילמול בגניחות
ואני בידיהן כאסיר בכלא

נשים יפות הן זן נכחד לדעתי
נראות כולן זהות בסרט נע תעשייתי
בוטוסקס ניתוח הרמות וכל השאר
מחקו את הייחוד והחשק כבר עבר
אז אסתפק בבירה ובסטייק בקר

במסווה של חיוך מסתתרת שדה
לשונה כשל נחש ושינייה פלדה
אם היא תחפוץ היא תנעץ כך שן
והיא אף תראה כך טרף הוגן
גם אם תרצה אין זו אגדה

לא הסכמתי לא מסכים וזו חוצפה
להתנהג אלי כמו סמרטוט רצפה
כמו תל פירורים על המפה
כמו כתם קיא על הספה
ואז לדרוש טבעת וחופה

אינני זוכר מה אמר ניטשה באומץ
לקחת רק שוט או גם בקבוק של חומץ
כדי להיות מוכן לכל צרה
אקח גם סרפר ולענה מרה
לפגוש את הזאתה שהשטן ברא

שמעון בן שטח תלה 80 מכשפות באשקלון
כאלה כמו האדונית והרוכל של ש"י עגנון
אך זאתה מתעלה עליהן לאין שיעור
מכשפה עם לב של אבן זה ברור
ואני במלכודת ולבי שבור

אני מקנן על כתפה כעורב על עץ שיטה
וצופה ומקנא בכל מי שאיתה
ומכין צפורניים ומקור חד כתער
לבתר ולרסק כחיית בר ביער
את זה שהיא מפתה

מתאווה לנשים כלעוגה בזמן דיאטה
כי נאסרו עלי כל אלה לפתע
והכל בגלל אחת קצרת רוח וקומה
שמאיימת בחימה ומי יודע מה
בלעדיות היא מחנק ודרישה איומה

אני כלב קופץ דרך חישוק בוער
אני פיל מרקד על שרפרף ודוהר
אני בובה מטפסת על מוט
אני לוליון ששובר עצמות
ואם היא תרצה גם יותר

הוא שוכב על הגב תחתוניו מופשלים
נשימות אחרונות חייו כבר כלים
שיער הערווה רטוב ונוצץ
ואברו המקומט מקונדוס מבצבץ
והיא בוכיה אין ביטוח חיים

אין דבר כזה אשה ביישנית
אמרתי בעבר ואומר בשנית
הכל תמרונים הכל הצגות
לרגע חולשה הן רק מחכות
אז יחל האילוף תחת השוט

הן מחייכות חיוך קטן
שלא ברא גם השטן
מתזוזות ישבן ושד
והגברבר אכן נלכד
אם לא ישכיל לנוס מיד

היא מנסה ליצור ריגוש
מכנסונים, מחשוף בגרוש
קול צווחני סגנון בוטה
אז איך אני שוב מתפתה
ושוב נלכד ושוב יאוש

השפם הוא שלה אך שיערה קנוי
אחוריה, שדיה עברו כבר מילוי
השפתיים שרועות מהאף לסנטר
והאף אוללה לשחקים מזדקר
מראה שובה לב אופנתי וזוהר

היא מצטטת קטעים מספרות העולם
בטוחה שבזה מרשימה את כולם
זורקת שמות של סלבריטאים
וברור שאותה הם אינם מכירים
לא נדע אם לצחוק או לבכות תמרורים

דבר עם אשה על כל תחום ונושא
היא לא מקשיבה את אוזנה תכסה
היא חושבת על הא ועל דא ועל כך
ואותך לא תשמע גם אם תצרח
אבל אם תתן לה תכשיט היא תשמח

על ראשה המגבעת
בחוטמה הטבעת
בישבן מעכסת
ברגלה מבוססת
מתנשאת ומרשעת

מירב הו מירב
מקור לא אכזב
לאי ספיקת לב
עצבות וכאב
ושיתוק בלבלב

במיטה מזיעה וצועקת
גם בוכה ואפילו צוחקת
רוצה רק בדרכה
ואותי היא מכה
כשנגמר והיא לא מסופקת

קימטוטים במצח
ועיניים רצח
ישבן של מלכים
וחוזה של מלחים
אני שלה לנצח

היא מרחפת מעלי
ומלגלגת עד בלי די
ומספרת סיפורים
על אריות ונמרים
ולא יוצאת מתוך עיני

כן אוהבת לא אוהבת
אך ודאי לא מתחשבת
ואני צופה בצד
קצת איתה וקצת לבד
והיא על אחרים עוגבת

היא יושבה על הבר
משוחחת עם זר
וכמעט בלי מילים
הם יחליפו נוזלים
היה נהדר

לא אחזור על מה שאמרה
כשהיא מביטה בי בעין קרה
ואני מאבד שארית גבריות
וחיי אז מיד הופכים לסיוט
ורק המרירות בי נותרה

ואז היא אמרה רק אני מחליטה
זו רק אני וזה לא אתה
אל תתווכח זה לא לעניין
רק תבצע גבר קטן
וכך תעשה תמיד מעתה

ישבנה מתערסל מעל ירכיה
כתפיה כפופות קצת מכובד שדיה
בטנה משתפלת בקפל שמנמן
והכל פה עטוף בבגד ישן
ואני עפר לרגליה

היא מתבוננת בי כעת
ופרצופה פרצוף של מת
וכל כולו אומר דומם
לך הסתלק כבר לעולם
לפני שישפך כאן דם

היא קראה לי בקול אך אני לא עניתי
ברחתי שהיא לא תראה שבכיתי
השארתי מפתח השארתי ארנק
אם תראה בי דמעות בודאי היא תצחק
יש לי אופי אני גבר חזק

מבט כשלה יש רק במוסד אשפוז
רומנטיקה אצלה זה משכבון חפוז
הם עומדים בתור משחרים לפתחה
והיא פותחת להם ללא כל מבוכה
וכולם מרוצים וחוזרים בשמחה

חשבתי תחילה שזה תעלול
הרגשתי כדג שהושאר עם חתול
אך היא כנראה התכוונה ברצינות
לא הותירה לי כל בדל של טעות
היא רובצת עלי כמכבש על מסלול

היא נעלמה לי לבלי שוב
אולי איזה קונגרס חשוב
אולי פגישת דירקטוריון
אולי לחדר במלון
עם גבר זר טסטרורון

גלתיאה הפשירה בחיבוק פיגמליון
ואני לא מצליח בשום נסיון
קרה כגוש שיש ביום חורף קר
נטיפי קרח קפואים על פנים וצואר
ואני מר לי ואין לי דבר

אני משלי אין לי מאומה
אהבתי אחת שמה מריומה
שדיה ניצת דובדבן
שפתיה כאודם שושן
נעלמה אין יודע לאן

אני אוהב בלונדיניות מזויפות
עם חזה זקור ורגליים יפות
עם שפתיים פשוקות וישבן מתעגל
עם איפור בעיניים וקול מתערסל
אך הן מביטות בי במבט מזלזל

אם היא תרעיל את המים
אשתה בלי לחשוב פעמיים
אם היא תתקע בי מסמר
אצחק ואשמח עוד יותר
ועל קשר איתה לא אוותר

לאחר שבועות של נראה ואולי
היא הסכימה לבוא אל בין זרועותי
ולא ידעה הקטנה שזמנה כבר עבר
אחרת זינקה כארי מסוגר
והיא מחכה לגואל, אללי

אורידיקה אבדה כי אורפאוס לא התאפק
את הרקולס הרגה דיאנרה בשוגג
האחד במבט כשל אשת לוט בסדום
השנייה כי נסכה שיקוי דם אדום
כך גם בלי כוונה ניתן לחסל חלום

לא משנה אם היא שוברת את לבך
כל עוד היא מאחה את השברים
לא משנה אם היא צוחקת או בוכה
אתה מאבד את כל החברים
את כולם וכולן היא דוחה

מעולם לא גילתה שום חיבה
עתה התגלתה הסיבה
היא עברה בדיקת אקו לב
אך גם המכשיר התאכזב
הלב לא נמצא בקירבה

גתה אמר שאשה מחליפה
גברים כדי למצוא אחד נאמן
בין מכוערת בין אם יפה
אין זה מפחית מצניעותה כמובן
ואני עוקב ברציפות ובעניין

בתירוצים היא טובה וידה קלה
עסוקה היתה כתמיד בשיבות הנהלה
השמרטפית כמובן שוב לא הגיעה
המכונית החדשה סרבה להניע
ונראה שאמתין עד משיח יופיע

אני שונא ספונטניות והפתעות
אוהב שהכל ידוע מתוכנן ונאות
האשה הזאת היא ההיפך הגמור
מעצבנת וקופצת במעשים ובדיבור
ואני מתעצבן ומאוהב בלי שיעור

כרמן אמרה לאהוב לא חשוב אם תאהב
די לי שאני אותך בכל לבי כיום אוהבת
הזהר נא לנפשך הסיכון לך גדול ורב
כי אהבת צועניה חמה היא מכל שלהבת
ולבסוף אשליך אותך כמו את שאר הצוות

אולי בגלל שהיא חובבת ניקיון
הבגדים התכווצו לגודל של תיון
החצאית לא מכסה אפילו עכוזיים
היא נאלצת להכניס בחזרה את השדיים
וכולם ממשיכים לטרוף אותה בעיניים

נשים הן ממש יצורי על
יכולות ללדת נותנות חלב
לידן גברים נחותים בכלל
הם רק כלי עזר לא נחשב
לשימוש אגבי ולשיכון רעב

מה הביא את בורא העולם
לברוא שתי נשים אחת בצלמו
ואחת מצלעו של אדם
אחת היתה מספיקה לכולם
ושקט היה מדי יום ביומו

אין לה קמטים סביב הפה
כי היא מעולם לא חייכה
אין לה קמטים סביב העיניים
כי היא לעולם לא בוכה
יש לה שיניים חדות של זאב
וצפורניים כשל עוף טורף
ואני שלה למרבה המבוכה

המזכירה והבוס עלו למטוס
לכנס יוקרה במדינה נאורה
ובמלון נפלא סוויטה גדולה
שם בילו סופשבוע באבואה
האח האח היה כנס מוצלח

היתה לה התמימות של פרוצה
והחושניות של אחת הבתולות
אך הוא לא נרתע ואף התרצה
ובילה איתה את ליל הכלולות
על שמיכה עם פרחים בחולות

גרייס ג'ונס ראתה אותו כבר בעבר
אורב לטרף כעיט כמו הלילה ליום
צעדים וצללים עוקבים כבר מאוחר
דפיקות בדלת ואור מהבר כמו חלום
הוא בחוץ אולם מבטו מקפיא דם

היא לא מציגה את כל אוצרותיה
למבטי הצופים בחלון הראווה
יש עוד הרבה מהם בעומק החנות
אך להגיע אליהם צריך סקרנות
ורגשות כנים ובעיקר סבלנות

הוא רזה עוד יותר מהמותר בחוק
היא חופנת שד ענק כמו היה תינוק
בגרוגרת תרנגול הוא בולע רוק
היא לועסת עוד קינוח שמן ומתוק
זה זיווג מהשמיים נא לא לצחוק

היא דוחפת לפה ממתקים
ולעיתים גם זרע
השמלה מתוחה על הכרס
עד כדי קרע
וממשיכה לשיר בונה סרה

היא מחוללת הפריעה בקצב הלב
גופה הוא סיכון לשלום הציבור
פניה שידול לתשוקה עד כאב
וזרם עובר מן הראש לטבור
היא לא תהיה שלי זה ברור

בולעת צ'יפס בערימת פחד גבהים
יש לה יותר קעקועים משיניים
השדיים על הבטן וזו על הברכיים
תלתלים צהובים ושורשים שחורים
הוא בודה בזיקפה של רכבת הרים

מנה שישית – פנלופה

יש לי גן ובר יש לי
היא הברמנית שלי
שערה ריחה עורה
שוב השקוני לשוכרה
נוסף פז ובדולח אל הדלי

כבר שכחתי כיצד לקבל מחמאות
גבר סתמי על פי רוב הדעות
ולכן כשאמרה לי אתה נהדר
ריחפתי בגובה קל כפרפר
צריך כה מעט להיות מאושר

זה נשמע בומבסטי ואפילו מטומטם
אבל לקום בבוקר ולדעת שהיא שם
ושמותר לי לחשוב עליה בלי לקבל רשות
ולחייך אליה בלי לשים שום קישוט
נותן לחיים טעם של תות

לימור היא הבייבי ג'יין שלי
היא תעשה הכל בשבילי
היא תרד תתהפך תציית בלי מילים
אך היא בפרינציפ לא שוטפת כלים
וזהו מוסר השכל לחיים

אני נושא עמי רק תמונה אחת
היו גם אחרות אך כמו ראינוע שהושבת
הן נמחקו תוך ריצודים וטשטושים
ונעלמו גם אם היו בכלל הריגושים
אך לי כלל לא אכפת

אולי מי שהמציא שבתות וחגים
עשה זאת כדי להפריד ביניהם
כי באותם ימים ארוכים ארוכים
הם חייבים להיות עם משפחותיהם
במקום ביחד בלב פועם

רבים שוחרים ללובן עורה
לרוך חמוקיה לברק שערה
גופה היא מאיש אינה מדירה
אך חיוכה ניתן במשורה
ונשמתה טהורה וברה

היה היתה לי רחלה
קצת עקשנית ולא קלה
גם שתלטנית מעט היתה
אך נהדרת במיטה
אשמח לפגוש רבות כמותה

רואים שעדיין כואב לה מאוד
אך היא לא תחדל לעולם מלרקוד
עיניה דומעות ופיה קפוץ
אך הריקוד כנשימה לה נחוץ
גם כשפגיון בין שדיה נעוץ

אם היתה לי אשה לתפור כפתור במעיל
אם היתה לי אשה שיכולה להכיל
אם היתה לי אשה חייכנית וטובה
אם היתה לי אשה מלאת אהבה
הייתי בורח ממש כמו על טיל

עוד שבוע בלעדיה
ואני מתגעגע
לסרדינים בין שיניה
לקמטים בין גבותיה
לרזון של זרועותיה

אני שונא להתנשק
וגם שונא להתחבק
היא מכריחה אותי תמיד
ומשביעה שלא אגיד
איני יכול להתחמק

אפילו נתן קרא לה חראמה
כשספינתו הפליגה הימה
והיא ספינתי שפרשה המפרש
הרחיקה לשוט כציפור במטס
אך אהבתי לא תמה

היא אוהבת עמבה וחולה על בצל
גם כוסברה ושום היא שמה בסל
דג מלוח גורם לה אושר גדול
עם סחוג וחזרת יוצאת במחול
אלכוהול על שפתיה אין רגע דל

אולי אם ארמה ואומר אוהב
היא תאמין וגם תפנים
כי מה שאני מתכנן לה כואב
והיא צריכה אהבה כדי להסכים
ואז אעשה זאת ואחזור לדרכים

כשאני איתה איני יודע אם אני על הסוס
או תחת פרסותיו
כשאני איתה אני נכנע בלי היסוס
העבר הופך לעכשיו
היא כולה סוד כמוס וכל פענוח לשוא

מותניים צרים ושוקיים שופעים
צואר מתנשא וחזה כה מפעים
עיניים בורקות כעיני הנמר
ופה בלי מילים הכל הוא אומר
והכל בחלום ולא בחיים

היא עזבה אותי ככל האחרות
ובמסרק השאירה שתי שערות
ובהן אני שמח
ואיתן אני משוחח
והן לי שרות

לא אהבתי מעודי אשה מעודנת
המבחן היה דג מלוח בשמנת
אם צלחה השאר לא היה חשוב
לא השכל לא הגוף או אפילו הפרצוף
והמבחן הוכיח עצמו שוב ושוב

הישבן של מרגלית הוא יצירה של יופי
הישבן של מרגלית מעיד גם על האופי
הישבן של מרגלית מתעגל למעלה
הישבן של מרגלית עושה כל מה שבא לה
הישבן של מרגלית הוא אושר ללא דופי

יש נשים הדומות לאלה שהיו לי
יש נשים הדומות לאלה שיהיו לי
אך כל אחת מהן מיוחדת במינה
לכל אחת מהן מנגינה שונה
ואהבתי את כולן והן נענו לי

לשרי מגיע חמשיר משלה
אך כדי לשבחה השפה קצת דלה
לבה לב זהב נכונה לעזור
ניחנה בחוכמה וגם בהומור
חיוכה מלבב עיניה הן אור

לו האוהבות הנעזבות יהפכו לפרחים
והאוהבים הנבגדים לכוכבים הזורחים
זו תהיה בודאי הזדמנות אחרונה
לצלילי מנגינה חרישית עדינה
לשבועת אמונים ביני לבינה

קמטי את המצח וחייכי אלי
אחבקך בחוזקה עד אובדן נשימה
אחפון את פנייך בין שתי ידי
ואת מלמלי מלמלה אדומה
את לבי ואושרי וחיי

אני חושב שהיא נבראה בשבילי
אחרת לא היתה לה זכות קיום
היא רוקמת תחרה לוילונות שלי
אני הבורג והיא האום
היא התפור ואני הצלי

אני חמוד מאוד כשאני ישן
היא חמודה מאוד כשהיא ערה
אני בגללה התחלתי לעשן
היא בגללי צובעת שיערה
וכך אנחנו יחד בסערה

לא אינני מתרגש
אך לו ניתן לי לבקש
אותה ורק אותה בלבד
היי שלי לעד
כי כל רצון אחר אבד

אני אוהב אותה בספונג'ה ובפנלים
אוהב אותה מכינה עוגיות ופסטלים
אוהב אותה בחזיה כפכפים וסינור
אוהב אותה בשיער קשור מאחור
אוהב אותה גוחנת עמוק אל הכיור

צודקים הטוענים קול באשה ערווה
אך אני דווקא רוצה לשמוע את הקול
קול אשה מעורר בי רגשות ותאוה
ולפעמים אפילו גורם לאושר גדול
מרעיד אותי בחוזקה ממצח עד קרסול

שובל של זכרים משתרך אחריה
תוהים מי מהם יפול בגורל
היא כספינקס מסתירה סודותיה
שמחה להתעלל אין רגע דל
הנבחר יהיה מאושר או אומלל

יש לה שסע מעל השפה
זו תוצאה של אותה התקיפה
ויש גם צלקת מתחת לעין
ושריטה בלחיה לא החלימה עדיין
אבל היא איתו ועדיין יפה

עורה כה רך חלק משיי
היא מלטפת את ראשי
אני חודר אט לתוכה
כולי שוחה בתוך בריכה
זו מציאות זו הבטחה

היא כל כך חסרת נסיון
וכל כך מלאת הבנה
כל כך עשירה בדמיון
ונופלת חסרת הגנה
נפגעת ללא הכנה

כשהיא מעליבה אותי זה מכל הלב
אוצר המילים לעולם לא מאכזב
היתה יכולה לכתוב מילון מעניין
מ א' של אידיוט ועד ת' של תודיין
כגשם ברכה על ראשי הדואב

אין הרבה נשים שבלכתן נוצר חלל בלב
כאלה שבעצם היותן שווה גם הכאב
נשים שלחבקן ולנשקן ולו גם לרגע
יפיגו בנשמתנו כל נגע וכל פגע
היו כאלה בחיי אך מעטות היו מדי

היא הרימה את ידיה מעל הסיירים
כמו בתפילה לאלוהים שם בשמיים
אולי הפעם יטעם ואת קולו לא ירים
ולא יחבוט בה ולא ישבור לה שיניים
ולא תגורש מעבר לדלת ליום או יומיים

שנים עברו עלי בשקט עד שזה עלה
ואז הוברר שחמשירים זו מחלה
כמו יתושים מתעופפים מן הביצה
כמו הזרע הפורץ דרך הזה מהביצה
ואני חסר אונים בתוך הבהלה

זה סוף לחמשירים
לחמשירים הסוף
צריך לדעת לארוז
צריך לדעת לעטוף
הכו חליל הכו בתוף

תוכן העניינים

הקדמה	4
<u>מייל 1</u>	9
מה היא פריס?	
<u>מייל 2</u>	17
BIENTÔT	
<u>מייל 3</u>	21
אימהות	
<u>מייל 4</u>	27
אהבה בחול	
<u>מייל 5</u>	31
ווגנר, אבל לא המוסיקה	
<u>מייל 6</u>	35
מה קורה	
<u>מייל 7</u>	39
שמונת פלאי עולם	
<u>מייל 8</u>	41
Les Invalides	
<u>מייל 9</u>	47
פטופטים ושתיקה	
<u>מייל 10</u>	51
L'Âne החמור	

59	<u>מייל 11</u>
	Le Marché aux Puces Saint-Ouen
63	<u>מייל 12</u>
	התחנה הבאה
69	<u>מייל 13</u>
	Les Jardins de Baisers de Paris
73	<u>מייל 14</u>
	ביקורים
77	<u>מייל 15</u>
	נוסטלגיה, מלנכוליה
81	<u>מייל 16</u>
	היא לא תבוא
87	<u>מייל 17</u>
	פוקר
93	<u>מייל 18</u>
	צהריים, ערב ונשים יפות
99	<u>מייל 19</u>
	נשיקות
107	<u>מייל 20</u>
	ביקורים נוספים
115	<u>מייל 21</u>
	מילים אחרונות
123	<u>מייל 22</u>
	ערים בשירים

133	<u>מייל 23</u>
	שני זוגות, סולו ושלישייה
137	<u>מייל 24</u>
	שמות מוזרים
143	<u>מייל 25</u>
	האם היתה זו היא?
147	<u>מייל 26</u>
	רחובות ומלכים
153	<u>מייל 27</u>
	לפעמים
155	<u>מייל 28</u>
	כשזה לא הולך זה לא הולך
161	<u>מייל 29</u>
	הן ואנחנו
167	<u>מייל 30</u>
	זיכרונות משוחקים
171	<u>מייל 31</u>
	עריקה
175	<u>מייל 32</u>
	שוטטות נוסטלגית
181	<u>מייל 33</u>
	שוטטות בסביבה
189	<u>מייל 34</u>

מזגרי השנסון	263	מייל 47
טנגו צרפתי	271	מייל 48
פריס ואלכוהול	279	מייל 49
מבנים ארכיטקטוניים מופלאים	283	מייל 50
חסרי הבית les sans-abri	287	מייל 51
Bordel	291	מייל 52
Aznavour par Candlelight	297	מייל 53
Juifs pour Jesus	301	מייל 54
אין עליו ומשמח כשירי ילדים	305	מייל 55
La Cinémathèque française et Marilyn	313	מייל 56
עברית ויידיש שלא נשמע היום	319	מייל 57
סערות מוסיקליות	323	מייל 58

והיא איתו	193	מייל 35
הייתי איתה	195	מייל 36
מראות ומוזיקה בפריס	199	מייל 37
דודים ודודות	207	מייל 38
שלח לי שקט, וגם חתולים וכלבים	215	מייל 39
אפוקליפסה היום ומחר	221	מייל 40
Bizet – L'Arlesienne suivi de Le Docteur Miracle	227	מייל 41
Veronique Daniel chante L'Hymne a Edith	233	מייל 42
אחרי מאה שנים	237	מייל 43
קרובים קרובים	243	מייל 44
ברייחה	249	מייל 45
צרפת של שבתות, שיבושים וחסימות	257	מייל 46

333	<u>מייל 59</u>
	שני מופעים – לא משהו
339	<u>מייל 60</u>
	צבעים
345	הקדמה לחמשירים
347	מנה ראשונה – זיקנה
353	מנה שניה – נונסנס (איגיון)
376	מנה שלישית – על המצב
394	מנה רביעית – על המצב, אישי
405	מנה חמישית – לילית
420	מנה שישית – פנלופה

